

2061

GMINNY PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY RYMANÓW NA LATA 2004 - 2015

SPIS TREŚCI

1. Podstawy prawne opracowania programu

2. Założenia

CZĘŚĆ I – ANALIZA I DIAGNOZA ŚRODOWISKA

3. Zawartość programu:

- 3.1. Krótka charakterystyka Gminy Rymanów
- 3.2. Gleby – jakość gleb i główne zagrożenia
- 3.3. Rolnictwo
- 3.4. Lasy – struktura gatunkowa, siedliskowa, własnościowa
- 3.5. Program NATURA 2000
- 3.6. Zasoby surowców mineralnych
- 3.7. Tereny osuwiskowe

4. Analiza i diagnoza środowiska oraz tendencje rozwojowe

- 4.1. Powietrze atmosferyczne
- 4.2. Hałas
- 4.3. Elektromagnetyczne promieniowanie nie-jonizujące
- 4.4. Zasoby wodne
 - 4.4.1. Warunki hydrogeologiczne terenu
 - 4.4.2. Wody powierzchniowe
 - 4.4.3. Ochrona wód podziemnych
 - 4.4.4. Zaopatrzenie w wodę
 - 4.4.5. Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków komunalnych
 - 4.4.6. Przyjęte kierunki strategiczne w zakresie budowy wodociągów, kanalizacji i oczyszczalni ścieków
- 4.5. Środowisko przyrodnicze, w tym różnorodność biologiczna i krajobrazowa
- 4.6. Źródła odnawialne
- 4.7. Nadzwyczajne zagrożenia środowiska, poważne awarie przemysłowe
- 4.8. Plan gospodarki odpadami

CZĘŚĆ II USTALENIA PROGRAMU

5. Ustalenia programu

- 5.1. Założenia wyjściowe Programu
- 5.2. Uwarunkowania wynikające z realizacji polityki ekologicznej państwa
- 5.3. Uwarunkowania zewnętrzne wynikające z polityki ekologicznej województwa podkarpackiego
- 5.4. Uwarunkowania wynikające ze strategii rozwoju powiatu
- 5.5. Uwarunkowania wynikające ze strategii rozwoju gminy
- 5.6. Cele, priorytety oraz działania niezbędne do realizacji
- 5.7. Przedsięwzięcia przewidziane do realizacji celów krótko – i średnioterminowych wraz z harmonogramem realizacji
- 5.8. Zarządzanie programem ochrony środowiska
- 5.9. Monitoring wdrażania programu
- 5.10. Aspekty finansowe wdrażania programu
- 5.11. Koszty realizacji przedsięwzięć w latach 2004 – 2015

6. Spis opracowań źródłowych i literatury

Zał. 1 Szczegółowe informacje o stanie i zamierzeniach w zakresie sieci kanalizacyjnych i oczyszczalni ścieków

Zał. 2 Program gospodarczy dla Gminy Rymanów na lata 2003 – 2006

1. Podstawy prawne opracowania programu

- 1.1. Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 roku – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. Nr 62, poz. 627 i Nr 115, poz. 1229, z 2002 r. Nr 74, poz. 676, Nr 113, poz. 984, Nr 153, poz. 1271 i Nr 233, poz. 1957 oraz z 2003 r. Nr 46, poz. 392 i Nr 80, poz. 717 i 721),
- 1.2. Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. – o odpadach (Dz. U. Nr 62, poz. 628, z 2002 r. Nr 41, poz. 365, Nr 113, poz. 984 i Nr 199, poz. 1671 oraz z 2003 r. Nr 7, poz. 78),
- 1.3. Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. o wprowadzeniu ustawy - Prawo ochrony środowiska, ustawy o odpadach oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 100, poz. 1085, z 2002 r. Nr 143, poz. 1196 oraz z 2003 r. Nr 7, poz. 78)
- 1.4. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9.4.2003 w sprawie sporządzania planów gospodarki odpadami (Dz. U. Nr 66, poz. 620),
- 1.5. Krajowy Plan Gospodarki Odpadami (KPGO), uchwalony Uchwałą Nr 219 Rady Ministrów z dnia 29 października 2002 r. (M. P. Nr 11/2003, poz. 159),
- 1.6. Wojewódzki Plan Gospodarki Odpadami (Zarząd Województwa, 2003) i Wojewódzki Program Ochrony Środowiska Województwa Podkarpackiego – uchwalone przez Zarząd Województwa 3.9.2003.
- 1.7. Powiatowy Plan Gospodarki Odpadami Powiatu Krośnieńskiego (Zarząd Powiatu, 2004) i Powiatowy Program Ochrony Środowiska Powiatu Krośnieńskiego – uchwalone przez Zarząd Powiatu, maj 2004.

2. Założenia ogólne

Program spełnia wymogi przepisów szczegółowych: określonych w ustawie – Prawo Ochrony Środowiska, ustawie o odpadach, ustawie Prawo Wodne i przepisach związanych z gospodarką środowiskiem i ochroną jego elementów,

Część strategiczna programu określa cele nadrzędne, długo i krótkoterminowe oraz pakiety działań w poszczególnych sektorach i obszarach Programu i jest zgodna z Polityką Ekologiczną Państwa i kompatybilna z następującymi dokumentami:

- Strategią Powiatu Krośnieńskiego,
- Strategią Województwa Podkarpackiego,
- Programem ochrony środowiska oraz planem gospodarki odpadami Województwa Podkarpackiego,
- Programem Ochrony Środowiska Powiatu Krośnieńskiego,
- Istniejącymi strategiami i programami sektorowymi Gminy Rymanów,
- Planami zagospodarowania przestrzennego Województwa Podkarpackiego oraz Gminy Rymanów,
- Planem strategicznym Gminy Rymanów,
- Planem rozwoju lokalnego Gminy Rymanów na lata 2004 – 2013,
- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Rymanów – uchwalone uchwałą Nr XXXII/303/02 Rady Miejskiej w Rymanowie dnia 9.8.2002 r.

CZĘŚĆ I – ANALIZA I DIAGNOZA ŚRODOWISKA

3. Zawartość programu:

3.1. Krótka charakterystyka Gminy Rymanów

Warunki fizyczno-geograficzne

Gmina Rymanów, powiat krośnieński, województwo podkarpackie graniczy od strony północnej z gminą Haczów - powiat Brzozów, od strony wschodniej z gminami: Besko i Zarszyn - powiat Sanok, od strony południowej z gminami: Bukowsko i Komańcza - powiat Sanok, od strony zachodniej z gminami: Dukla, Iwonicz i Miejsce Piastowe - powiat Krosno.

Gmina Rymanów leży na terenie Dołów Jasielsko-Sanockich oraz Beskidu Niskiego, w jego części zwanej Wzgórzami Rymanowskimi i pasmem Bukowicy. Doły Jasielsko – Sanockie to szerokie obniżenie pomiędzy Beskidem Niskim, a Pogórzem Strzyżowsko – Dynowskim, leżące na wysokości około 280-350 m npm. Wzgórze Rymanowskie to teren niewysokich, kopulastych gór pokrytych lasem lub śródleśnymi polanami. Najwyższy szczyt to Jawornik (761 m npm). Inne szczyty leżące ponad 600 m npm to Mogiła, Sucha Góra, Dział nad Rymanowem Zdrojem. Wysokości względne tych gór dochodzą do około 300 m.

Rymanów jest położony na wyniosłym wzgórzu (352 m npm) w odległości 15 km w kierunku południowo-wschodnim od Krosna.

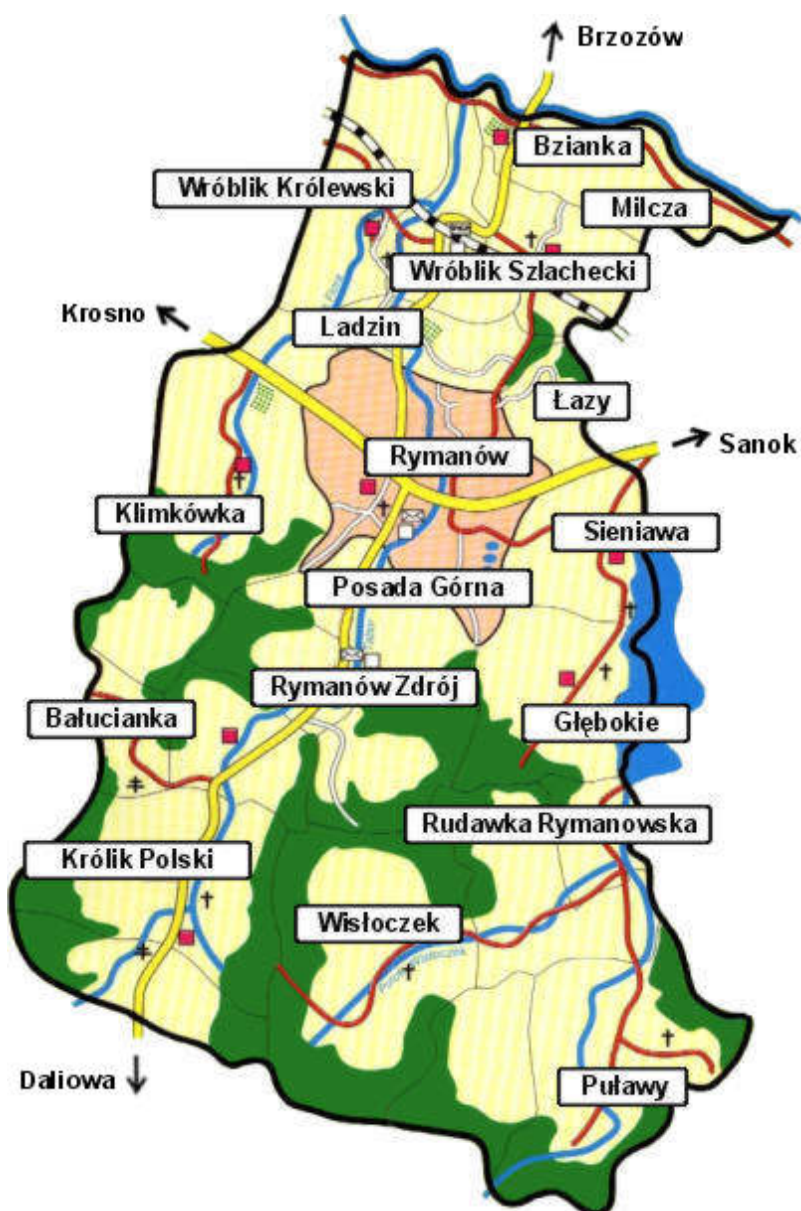
W centrum Miasta Rymanowa krzyżują się drogi: Wadowice – Przemyśl – Medyka, Brzozów – Rymanów –

Daliowa – Barwinek. Odległość od przejścia z Ukrainą w Medyce wynosi ca 130 km, a odległość od przejścia granicznego ze Słowacją wynosi około 25 km.

Gmina Rymanów jest gminą o charakterze uzdrowiskowo, turystyczno, rolniczym, o specyficznym mikroklimacie i atrakcyjnym położeniu, oferującą: lecznicze wody mineralne, szeroki wachlarz usług sanatoryjnych, szczególnie dla dzieci, świadczonych tu od ponad 120 lat, ciekawą ofertę usług turystycznych kulturalnych, wypoczynek w gospodarstwach agroturystycznych i zdrową żywność.

Do najistotniejszej funkcji na terenie gminy należy zaliczyć funkcję uzdrowiskową jaką pełni Rymanów Zdrój, który jest renomowanym krajowym uzdrowiskiem dziecięcym. Warunki klimatyczne w połączeniu z występującymi tu solankami jodkowymi są bardzo skuteczne przy leczeniu dzieci. Profil leczniczy uzdrowiska oparty o jego walory przyrodolecznicze obejmuje profilaktykę, leczenie i rehabilitację w zakresie chorób układu oddechowego, nerek i dróg moczowych, celiakię, choroby układu krążenia i otyłość.

Atrakcyjność turystyczną podnoszą wytyczone trasy spacerowe i rowerowe. W Gminie Rymanów jest 16 obiektów posiadających 1508 miejsc noclegowych w tym 1138 miejsc całorocznych, jeden hotel o 35 miejscach, 1 schronisko młodzieżowe o 45 miejscach noclegowych, 1 ośrodek wczasowy na 70 osób, 1 pole biwakowe na 50 osób, 11 zakładów uzdrowiskowych o 1300 miejscach noclegowych, zespół domków turystycznych o 8 miejscach noclegowych oraz kwatery prywatne i gospodarstwa agroturystyczne. Łącznie baza noclegowa gminy liczy ponad 2200 miejsc noclegowych.

Mapa 1.1. Podział administracyjny Gminy Rymanów

Podział administracyjny gminy

Gmina Rymanów zajmuje powierzchnię 166 km². Ludność gminy Rymanów w 2002 r. liczyła 15.923 mieszkańców. Do gminy Rymanów należą miejscowości: Rymanów, Rymanów Zdrój, Rymanów Zdrój – Deszno, Wróblak Królewski, Wróblak Szlachecki, Ładzin, Bzianka, Zmysłówka, Milcza, Łazy, Sieniawa, Posada Górna, Klimkówka, Głębokie, Puławy, Wisłoczek, Rudawka Rymanowska i Królik Polski – zamieszkałe oraz Królik Wołoski, Wólka, Włuszowa, Tarnawka, Zawoje, Wernejówka - niezamieszkałe.

Źródło: Plan rozwoju lokalnego Gminy Rymanów na lata 2004-2013, Instytut Karpacki Stary Sącz 2004 r.

Według danych opublikowanych w opracowaniu „Plan rozwoju lokalnego Gminy Rymanów” z roku 2004 – ludność gminy wynosiła 15.929 mieszkańców.

Demografia, oświata, służba zdrowia

Wg danych za 2002 r. na terenie Miasta i Gminy Rymanów mieszkało 15.929 mieszkańców, tj. 0,93 os/ha. Liczba mieszkań na obszarze Miasta i Gminy Rymanów w 2002 r. wynosiła 3935. W 2002 r. było 1 przedszkole dla 120 dzieci, 9 szkół podstawowych dla 1348 uczniów, 8 gimnazjów dla 804 uczniów, 1 liceum ogólnokształcące. Ponadto jest 1 biblioteka i 4 filie oraz 1 kino. W Rymanowie funkcjonuje 1 przychodnia, 2 ośrodki zdrowia, 3 apteki.

Handel

W roku 2002 na terenie Miasta i Gminy Rymanów funkcjonowało 181 sklepów, w tym w mieście 90 i na obszarze wiejskim 91. Zatrudniały one łącznie 318 osób, w tym sklepy miejskie 172, a wiejskie 146 osób.

Rymanów posiada targowisko stałe o łącznej powierzchni 720 m² i 15 punktach sprzedaży detalicznej.

Zakłady produkcyjne i usługowe:

- Uzdrowisko Rymanów S.A. w Rymanowie Zdroju,
- Zakład Pracy Chronionej „S.J. BOG-MAR” P.P.U.H. Rymanów,
- Zakład Remontowo – Budowlany DROZDBUD, Rymanów Zdrój,
- Zakład Budowlano- Remontowy „RYMTAR” S.C. Rymanów,
- Zakład Budowlano- Remontowy „LATER” Sp. z o. o. Rymanów,
- Usługowy Zakład Ogólnobudowlany J i K. Wronkowicz, Rymanów,
- Zakład Bryndzarski w Rymanowie,
- Gminna Spółdzielnia „Samopomoc Chłopska” w Rymanowie,
- Zakład piekarski „U URBANIKA”, Rymanów,
- Zakład Produkcyjno – Handlowy „SIMPOL” S.C. Puławy,
- Zakład Przemysłu Skórzanego Spółdzielni Pracy „ASKO”,
- Zakład Galanterii Skórzanej A. i K. Szydło, Rymanów,
- Bank Państwowy PKO – Ekspozytura Rymanów,
- Bank Spółdzielczy w Rymanowie,
- Huta Szkła Artystycznego i Gospodarczego „SABINA” Sp. z o. o., Rymanów,
- PHU „TADEX” Wróblak Królewski,
- Zakład Produkcyjny „Rymatex”, Rymanów,
- Poczta Polska,
- Hurtownia materiałów budowlanych, Posada Górna,

- Okręgowa Dyrekcja Gospodarki Wodnej,
- Inspektorat Eksploatacji Wód w Rzeszowie,
- Zbiornik Wodny w Krośnie z siedzibą w Sieniawie,
- Zakład Gospodarki Komunalnej w Rymanowie.

Klimat

Klimat Gminy Rymanów uwarunkowany jest następującymi czynnikami: położeniem geograficznym, ukształtowaniem powierzchni, występującymi temperaturami, nasłonecznieniem, opadami oraz przeważającym kierunkiem wiatrów i napływu mas powietrza.

Klimat Beskidy Niskiego i Bieszczadów Zachodnich, kształtowany jest głównie przez masy powietrza morskiego (63% dni w roku) i powietrza polarno -kontynentalnego (26% dni w roku). Każda z tych mas posiada odmienną charakterystykę meteorologiczną i kształtuje odmienny typ pogody. Położenie gminy w obrębie Beskidu Niskiego, największego obniżenia równoleżnikowego bariery orograficznej Karpat decyduje o występowaniu wiatrów typu fenowego – tzw. wiatrów rymanowskich. Wieją one od strony Słowacji poprzez Przełęcz Dukielską.

Średnia temperatura roczna tego terenu wynosi + 6,5° C. Miesiącem najchłodniejszym jest miesiąc luty (- 4,3° C), najcieplejszym jest miesiąc lipiec (+16,3° C). Dotychczasowe absolutne maksimum temperatur wystąpiło w miesiącu czerwcu (32,4° C), a minimum w marcu (- 32,9° C).

Opad średnio roczny wynosi 816,6 mm. Największa suma miesięczna opadów przypada na miesiąc lipiec - 121,5 mm i sierpień 118,6 mm.

Zarys budowy geologicznej

Gmina Rymanów leży w obrębie tzw. fałdu Iwonicza – Rymanowa będącego pierwszym od południa liczącym się fałdem centralnej depresji karpackiej. Fałd ten o kierunku NEE-SWW ciągnie się na przestrzeni ponad 40 km od miej więcej Żmigrodu na zachodzie, aż poza doliny Wisłoka, na zachodzie zaznaczając się jeszcze w okolicach na zachód od Baligrodu. Najbardziej wyniesiona część fałdu, gdzie na powierzchni występują otwory eocenu środkowego i dolnego, aż do III-ich łupków pstrych włącznie znajdują się w rejonie Lubatówki na zachodzie poprzez Iwonicz Zdrój, Klimkówkę, Rymanów Zdrój, aż do Rudawki Rymanowskiej na wschodzie. Tektonicznie fałd Iwonicza Zdroju stanowi wyniesienie pocięte uskokami poprzecznymi na bloki o północnym skrzydle złuskowanym, a południowym, łagodniejszym i pełnym, ale wtórnie sfałdowanym na dnie drugorzędne łuski. Fałd Iwonicza – Rymanowa budują następujące utwory:

- warstwy krośnieńskie – kompleks piaskowo – łupkowy, w górnej części przewaga łupków, w dolnej piaskowców,
- warstwy przejściowe – łupki ciemno szare z wkładkami piaskowców wapnistych, miąższość do 200 m – eocen górny,
- łupki menilitowe – ciemne łupki bitumiczne – miąższość do 200 m – eocen górny,
- seria globigerynowa – szare, różno ziarniste piaskowce, w górnej części łupki, miąższość do 150 m – eocen górny:
- I pstre łupki – łupki szaro zielone i czerwone, miąższość do 150 m – eocen środkowy,
- I piaskowiec ciężkowicki – piaskowce różno ziarniste o lepszczu kwarcowym, miąższość do 80 m – eocen dolny,

- II pstre łupki – łupki szare, zielone i czerwone miąższość do 15 m, eocen dolny,
- II piaskowiec ciężkowicki – piaskowce różno ziarniste, miąższość do 90 m – eocen dolny.

3.2. Gleby – jakość gleb i główne zagrożenia

Gmina Rymanów położona jest w obrębie trzech krain fizjograficzno – geograficznych:

- północna część gminy ma charakter równin śródgórskich i tarasów akumulacyjnych. Gleby dolinne współczesnych i starych tarasów akumulacyjnych odznaczają się dobrą i średnią przydatnością rolniczą, jednak wymagają znacznego nawożenia i systematycznego wapnowania,
- środkowa część gminy zaliczana jest do krainy zwanej Pogórzem Bukowskim z urozmaiconą rzeźbą zerodowanych wzgórz i dolin rzecznych. Ta część odznacza się glebami typu brunatnego – średnio przydatnymi dla rolnictwa. Gleby te na ogół wymagają wapnowania.
- południowa część gminy jest o krajobrazie typowo górskim, zalicza się ją do krajobrazu regła dolnego. Gleby w tej części gminy są wymywane i namyte, rzadko przydatne do uprawy ornej. Przeważnie grunty te są wykorzystywane jako trwałe łąki i pastwiska.

Najlepsze gleby zaliczane do III klasy bonitacyjnej występują w dolinnej części gminy, głównie we wsiach: Bzianka, Wróblak Królewski i Milcza. Idąc w kierunku południowym obserwuje się pogorszenie jakości gruntów, skutkujące coraz mniejszymi możliwościami użytkowania ornego. Na krańcach gminy – w miejscowościach Tarnawka, Zawoje, Rudawka Rymanowska, Wołuszowa praktycznie nie ma gruntów ornych. Przeważają tu typowe pastwiska górskie.

3.3. Rolnictwo

Struktura użytkowania ziemi – użytki rolne, pastwiska

W powiecie krośnieńskim największa ilość użytków rolnych występuje na terenie obszaru wiejskiego Gminy Dukla (23%) oraz obszaru wiejskiego Rymanowa (15%).

Powierzchnia użytków rolnych w Gminie Rymanów wynosi 9002 ha tj. 54% powierzchni gminy, powierzchnia użytków rolnych w gospodarstwach indywidualnych 6640 ha, powierzchnia gruntów ornych 4318 ha (28%), powierzchnia łąk i pastwisk 2239 ha.

Struktura użytkowania gruntów w Gminie Rymanów według danych Wojewódzkiego Urzędu Statystycznego w Rzeszowie (rok 2002) jest następująca:

	Rymanów	
	obszar miejski	obszar wiejski
grunty orne	68 %	61,8 %
łąki	21 %	20,5 %
pastwiska	2 %	8,0 %
lasy	2 %	3,8 %
sady	1 %	0,4 %
pozostałe grunty	6 %	5,5 %

W gminie jest 2014 indywidualnych gospodarstw rolnych, w tym 798 o powierzchni 1 – 2 ha i 928 o powierzchni 2 – 5 ha.

W większości gospodarstw rolnych produkcja rolna ma wszechstronny charakter. Dominuje uprawa zbóż, w zakresie produkcji zwierzęcej – produkcja mleka i młodego bydła rzeźnego.

Dominującą uprawą na terenie gminy jest pszenica z obszarem zasiewów 815 ha. Pozostałe zasiewy przedstawiają się następująco;

żyto	128 ha
jęczmień	97 ha
owies	24 ha
pszenżyto	16 ha
ziemniaki	441 ha.

Duże rozdrobnienie gospodarstw indywidualnych oraz ciężkie warunki glebowe gospodarstw powodują niską opłacalność produkcji rolnej. Dlatego też na terenie gminy, szukając alternatywnych źródeł dochodu występuje dość dużo gospodarstw agroturystycznych i pasiek pszczelarskich. Największe gospodarstwo pszczelarskie posiada 140 pni pszczelich.

3.4. Lasy – struktura gatunkowa, siedliskowa, własnościowa

Powierzchnia lasów i gruntów leśnych w Gminie Rymanów wynosi 6218 ha (35%). Nadleśnictwo Rymanów nadzoruje 4821 ha lasów, w tym państwowych 682 ha, 144 ha lasów mienia komunalnego, 599 ha lasów osób fizycznych i prawnych. Prawie całość lasów (99%) Nadleśnictwa zaliczana jest do lasów ochronnych. Są to lasy uzdrowiskowo – klimatyczne, wodochronne, glebochronne.

Obecna szata roślinna Beskidu Niskiego ukształtowała się w wyniku klimatu, podłoża skalnego i działalności antropologicznej. Dominującym typem siedliskowym jest las górski (95%) i las wyżynny (5%). Lasy te należą do I grupy ochronnej, z czego lasy glebochronne stanowią 1,9%, wodochronne 82,5 %, uzdrowiskowo – klimatyczne 6,4 % i lasy masowego wypoczynku i turystyki 9,2%. Ponad 50% powierzchni gminy zajmują lasy o dominującym drzewostanie buka (31,4%), jodły (27,3%), sosny (24%) z domieszką świerka i modrzewi. W drzewostanach bukowo - jodłowych prowadzona jest przez Nadleśnictwo Rymanów gospodarka leśna na zasadach zachowania lasów i korzystnego ich wpływu na klimat, powietrze, wodę, glebę, warunki życia i zdrowia człowieka oraz równowagę przyrodniczą.

Całość gruntów leśnych w Gminie Rymanów należy do Obszaru Chronionego Krajobrazu Beskidu Niskiego.

W zakresie gospodarki leśnej na terenie Gminy Rymanów projektuje się:

- zespół przyrodniczo – krajobrazowy (ciche uroczysko z ostoją zwierząt chronionych) w Puławach, w m. Zawoje, Króliku Wołoskim i Wisłoczku,
- użytki ekologiczne w Desznie, Króliku Polskim, Posadzie Górnej, Puławach, Wisłoczku, Wołtuszej, Wólce, Tarnawce i Zawojach,
- tereny rekreacyjno – dydaktyczne w Wołtuszej.

Degradacja lasów:

Obszary leśne na terenie Gminy Rymanów nie są zniszczone niewłaściwą gospodarką człowieka, ich stopień degradacji przyrodniczej jest niewielki.

3.5. Program NATURA 2000

Program NATURA 2000 został powołany celem utworzenia ekologicznej sieci Specjalnych Obszarów Ochrony (SOO) oraz Obszarów Specjalnej Ochrony (OSO). Obszary te wyznaczane są na podstawie tzw. Dyrektywy Siedliskowej Rady Europy z roku 1992 oraz tzw. Dyrektywy Ptasiej (1979). Wyznaczenie SOO i OSO nakłada na państwa członkowskie Unii Europejskiej obowiązek zachowania wartości przyrodniczych, które były podstawą ich wytypowania.

Na podstawie ogólnych zaleceń Dyrektyw Polska została zobligowana do zaprojektowania sieci NATURA 2000.

Na obecnym etapie prac nad programem NATURA 2000 w Polsce zaproponowano 420 obszarów Natura 2000, w tym:
Specjalne Obszary Ochrony Siedlisk 184
Obszary Specjalnej Ochrony Ptaków 71

Powierzchni łączna 4 118 061,6 ha, w tym ochrona siedliskowa 1 185 288,9 ha i ochrona ptaków 3 311 396,3 ha.

Z terenu województwa podkarpackiego na obecnym etapie prac nad programem NATURA 2000 zostały wytypowane następujące Specjalne Obszary Ochrony (na podstawie Dyrektywy Siedliskowej):

PLC 180001 Bieszczady
PLH 180001 Ostoja Magurska

oraz **Obszary Specjalnej Ochrony** (na podstawie Dyrektywy Ptasiej):

PLC 180001 Bieszczady
PLB 180001 Pogórze Przemyskie

Na terenie Gminy Rymanów w ramach programu NATURA 2000 nie proponuje się wyznaczenia obszarów ochrony objętej ochroną europejską.

3.6. Zasoby surowców mineralnych i bogactwa naturalne

Podstawowym bogactwem gminy są wody mineralne i lecznicze, w oparciu o które powstało lecznictwo uzdrowiskowe. Na terenie uzdrowiska Rymanów Zdrój występują wody chlorkowo - wodorowęglanowo – sodowe, jodkowe, bromkowe i bromowe z niewielką zawartością strontu i wolnego dwutlenku węgla.

Na wschód od uzdrowiska Rymanów Zdrój w odległości 5 km w Rudawce Rymanowskiej również występują wody mineralne siarczanowe oraz solanki jodowo – bromowe.

Na terenie gminy w rejonie Klimkówki, Rymanowa Zdroju i Rudawki Rymanowskiej prowadzone są prace geologiczne poszukiwawcze ropy naftowej i gazu ziemnego. Eksploatację złóż na terenie gminy rozpoczęto już w roku 1854. Gaz ziemny występuje w utworach kredowych i trzeciorzędowych, jak i towarzysząc złożom ropy naftowej. Złoża ropy naftowej są to złoża strukturalne, głównie typu warstwowego z wodą okalającą. Ropa tu występująca jest beziarkowa, ale z zawartością parafiny.

W obrębie Gminy Rymanów znajdują się 3 udokumentowane i eksploatowane złoża ropy naftowej i gazu ziemnego:

- złożo Iwonicz – Północ, na granicy z gminą Iwonicz – teren eksploatowany na podstawie koncesji Nr 59/92 Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa, złożo to położone jest w obrębie Obszaru Chronionego Krajobrazu.
- złożo Iwonicz Zdrój 1 – na granicy gmin Iwonicz i Rymanów, eksploatowane mocą decyzji Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa,
- złożo Rudawka Rymanowska – koncesja Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa Nr 62/92.

Do bogactw naturalnych występujących na terenie gminy należą również surowce skalne. Są to głównie czwartorzędowe nagromadzenia utworów zwirowych i pospółek, występujące w obrębie niskich dolin rzecznych. Źródłem pozyskiwania kruszywa drobnego dla budownictwa są rozsypliwie piaskowce fliszowe.

Skały krzemionkowe luźne – na terenie Gminy Rymanów występują czwartorzędowe kruszywa mineralne w obrębie dolin rzek Tabor (Morwawa) i Wiśłok. Dominuje w nich materiał piaskowcowy.

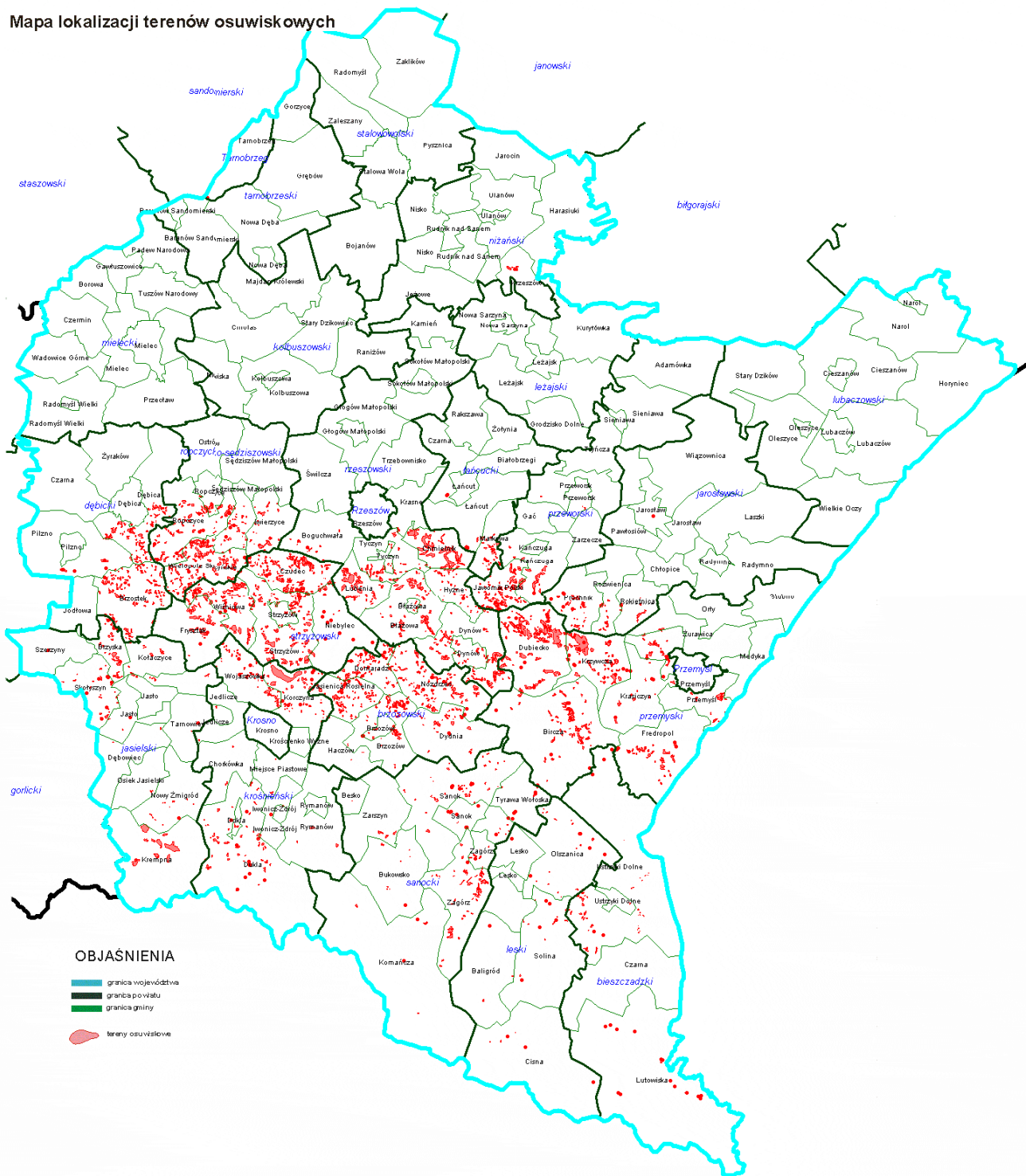
Obok kruszyw naturalnych w obrębie dolin rzecznych znaczenie surowcowe mają utwory piaszczysto – zwirowe. Występują one w północnej części gminy w rejonie Wróblika Szlacheckiego, Milczy i Bzianki

3.7. Tereny osuwiskowe

Na terenie Gminy Rymanów teren zagrożony osuwiskami znajduje się wyłącznie w południowej części gminy.

Poniżej zamieszczono mapę województwa z zaznaczeniem obszarów osuwiskowych:

Mapa lokalizacji terenów osuwiskowych

Mapa 1.2. Tereny osuwiskowe województwa

4. Analiza i diagnoza środowiska oraz tendencje rozwojowe

4.1. Powietrze atmosferyczne

Stan zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego w Gminie Rymanów:

Opracowanie „Stan środowiska w województwie podkarpackim w 2001 roku” Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Rzeszowie (Rzeszów 2002) określa szeregowo stan czystości środowiska w województwie.

Zakres pomiarowy czystości powietrza obejmuje pomiary 24-godzinne stężeń zanieczyszczeń podstawowych tj. SO₂, NO₂, pył zawieszony oraz dodatkowo stężenia metali ciężkich w pyłe zawieszonym. Dokonywano również pomiary miesięcznego opadu pyłu.

W zakresie dwutlenku siarki stężenia średnioroczne w województwie podkarpackim nie przekroczyły 50% dopuszczalnej normy średniorocznej. Najwyższe wartości w województwie notowano w rejonie Jarosławia, natomiast stężenia średnioroczne SO₂ w obrębie powiatu Krośnieńskiego były w zakresie 1 - 5 µg/m³, średnio w powiecie ok. 2 µg/m³. Zatem rejon Rymanowa jest jednym z najmniej skażonych terenów województwa pod względem zanieczyszczenia SO₂ (stężenie średnioroczne SO₂ nie przekracza na terenie Gminy Rymanów 3 µg/m³). Podobnie w zakresie stężeń NO₂ w skali województwa należy stwierdzić, iż ponad 80% wyników pomiarów tych stężeń nie przekroczyło 50% normy dopuszczalnej. Gmina Rymanów należy tu również do mniej zanieczyszczonych rejonów – stężenia średnioroczne NO₂ wynoszą tu 6 – 10 µg/m³, przy maksymalnej wartości w województwie ponad 44 µg/m³ (w Rzeszowie). W zakresie stężeń pyłu zawieszony (drobny) Gmina Rymanów jest również jednym z czystszych terenów województwa – maksymalne stężenia pyłu zawieszony notowane są w rejonie Rzeszowa i Jarosławia – ponad 44 µg/m³, na terenie gminy stężenia te wynosiły 8 – 10 µg/m³, średnio ok. 9 µg/m³. Opad pyłu na omawianym terenie gminy jest również niewielki – poniżej 30 g/m²rok, przy maksymalnej wartości w województwie ponad 315 g/m²rok.

Należy stwierdzić tendencję spadkową stężeń podstawowych zanieczyszczeń na terenie miast i gmin, co związane jest z likwidacją niektórych zakładów pracy, jak również z działaniami proekologicznymi (wymiana kotłowni węglowych na zasilane paliwem ekologicznym: gaz ziemny lub olej opałowy lekki).

Reasumując – stan czystości powietrza w rejonie rozpatrywanej gminy jest zadowalający. Rejon ten jest jednym z czystszych rejonów województwa podkarpackiego.

Na stan czystości powietrza atmosferycznego w obrębie gminy poza własnymi, niewielkimi źródłami zanieczyszczeń, składają się zanieczyszczenia transgraniczne docierające na ten obszar z dużych odległości.

Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska w Rzeszowie nie odnotował w latach 2000 – 2003 przekroczeń dopuszczalnej emisji w stosunku do wydanych decyzji o dopuszczalnej emisji (pozwolen na wprowadzanie gazów i pyłów do powietrza) dla jednostek organizacyjnych z terenu Gminy Rymanów.

Na poprawę czystości powietrza wpływa wykorzystanie w coraz większym zakresie do celów grzewczych i socjalno-bytowych gazu ziemnego. Rymanów Zdrój jako obszar specjalnie chroniony objęty jest siecią nadzoru w zakresie monitoringu atmosfery. W punkcie pomiaru zanieczyszczeń powietrza w centrum uzdrowiska obserwuje się spadek średniorocznych stężeń mierzonej substancji (NO₂). Na podstawie pomiarów stan czystości powietrza w gminie można określić jako dobry – wpływ na to ma w coraz większym stopniu zmiana paliwa w kotłowniach lokalnych na paliwo gazowe.

W gminie pozostało tylko kilka kotłowni opalanych węglem i drewnem (ZGK Rymanów, 2 kotłownie BOG-MAR w Rymanowie, Zakład Utylizacyjny we Wróbliku Szlacheckim), należy dążyć do jak najszybszego przekształcenia tych kotłowni na zasilane czystymi źródłami energii (gaz ziemny lub olej opałowy lekki).

4.2. Hałas

Klimat akustyczny w środowisku (zarówno zamieszkania, wypoczynku, jak też pracy) oceniany może być zarówno subiektywnie, jak też przy pomocy obiektywnych wartości zmierzonych poziomów dźwięku.

W pomiarach i ocenie poziomu dźwięku preferowana jest krzywa korekcyjna A. Ze względu na różnorodne oddziaływanie hałasu na organizm ludzki, hałasy podzielić można w zależności od ich poziomu A na następujące grupy:

- 1) poniżej 35 dB,
- 2) 35-70dB,
- 3) 70-85 dB,
- 4) 85-130dB,
- 5) powyżej 130 dB.

Rozpatrując szkodliwy wpływ hałasu na człowieka można stwierdzić, że hałasy o poziomie nie przekraczającym 35 dB(A) są dla zdrowia nieszkodliwe, czasami denerwujące. Niekiedy dźwięki wytworzone przez naturę działają korzystnie. Hałasy o poziomie A 35 - 70 dB wpływają ujemnie na organizm, powodując zmęczenie układu nerwowego, obniżenie czułości wzroku, utrudniają zrozumienie mowy, porozumiewanie się, niekorzystnie wpływają na sen i wypoczynek. Ciągła ekspozycja hałasu o poziomie A 70 - 85 dB wpływa ujemnie na wydajność pracy, działa szkodliwie na zdrowie. Następuje osłabienie słuchu, bóle głowy, zaburzenia nerwowe. Hałasy o poziomach zawartych w przedziale 90 - 130 dB(A) są niebezpieczne dla organizmu, powodując liczne zaburzenia, m.in. układu krążenia, układu pokarmowego. Hałasy o poziomach wyższych od 130 dB(A) wytwarzają drgania niektórych organów wewnętrznych człowieka, powodując ich choroby oraz zniszczenie. Przebywanie w hałasie o tym poziomie powoduje zaburzenia równowagi, mdłości, zmienia proporcję zawartości różnych składników we krwi, wywołując pewne choroby psychiczne itp.

Specyficzną, lecz bardzo istotną grupę ocen stanowią wyniki badań subiektywnych, korelowane często z rezultatami pomiarów poziomów hałasu. Prowadzone tak badania Państwowego Zakładu Higieny (PZH) pozwalają na wyróżnienie, które z rodzajów hałasu stanowią znaczną uciążliwość. I tak zasadniczą uciążliwość dla środowiska stwarza hałas komunikacyjny, pochodzący od komunikacji drogowej i ulicznej. Rezultaty badań wskazują, że granicą, powyżej której uciążliwość hałasu potęguje się znacznie, jest L_{Aeq} = 60 dB. Interesujące jest, że hałasowi w środowisku przekraczającemu 60 dB (poziom równoważny) towarzyszą takie „efekty”, jak (wg badań PZH):

- znaczny wzrost występowania objawów zakłóceń emocjonalnych (zmęczenie, poczucie niewyspania, niespokojny sen, trudności w skupieniu uwagi itp.),
- wzrost częstości występowania objawów chorobowych (bicie i kołatanie serca, szybkie męczenie się, duszności, zawroty głowy, uderzenia krwi do głowy, bóle mięśni i stawów, itp.),
- zwiększenie się ilości zażywania różnego rodzaju leków, a przede wszystkim: nasennych, uspokajających, związanych z chorobami serca, nadciśnieniem, chorobami reumatycznymi, itp.

Subiektywne badania hałasu są szczególnie istotne, jeśli ich wyniki można skorelować z rezultatami obiektywnych pomiarów. Reprezentatywny przykład wyników takich działań przedstawić można na podstawie skali ocen opracowanej dla hałasu komunikacyjnego (PZH):

mała uciążliwość (hałas)	$L_{Aeq} < 52$ dB,
średnia uciążliwość	$52 < L_{Aeq} < 62$ dB,
duża uciążliwość	$63 < L_{Aeq} < 70$ dB,
bardzo duża uciążliwość	$L_{Aeq} > 70$ dB.

Dokładniejsza analiza skali uciążliwości hałasu komunikacyjnego, zewnętrznego, ocenianego przez ludzi znajdujących się w pomieszczeniach wskazuje, że:

- hałas o poziomie na zewnątrz pomieszczeń zawierający się w granicach do 50 dB praktycznie zupełnie nie jest uciążliwy,
- uciążliwość hałasu komunikacyjnego o poziomie nie przekraczającym 55 dB można ocenić jako niewielką, sporadycznie dającą znać o sobie,
- hałas o poziomie do 60 dB powoduje już znacznie więcej negatywnych ocen (ca 40%),
- „strefą przejściową” między przeciętną a bardzo dużą uciążliwością jest zakres poziomów ponad 55 dB do ok. 65 dB,
- powyżej 65 uciążliwość staje się bardzo duża (3/4 ocen negatywnych przy poziomie 70 dB).

Hałas przemysłowy – hałas emitowany przez istniejące zakłady pracy nie jest znaczną uciążliwością na terenie rozpatrywanej gminy.

Na terenie Gminy Rymanów znaczenie zasadnicze ma hałas komunikacyjny, zwłaszcza w pobliżu drogi krajowej Nr 28, przecinającej Miasto Rymanów.

Na terenie Gminy Rymanów znajduje się ogólnie ok. 36,5 km dróg. Istnieje również linia kolejowa jednotorowa relacji Krosno – Zagórz przez teren wsi Milcza, Wróblak Szlachecki i Wróblak Królewski (długość na terenie gminy 5,6 km). Linia kolejowa jest jednak jednotorowa i o małym natężeniu ruchu pociągów.

Największe natężenie ruchu w gminie planowane jest na drodze krajowej Nr 28 – w roku 2015 przewiduje się dobowy ruch samochodowy na odcinku Miejsce Piastowe - Rymanów 9720 poj./dobę.

W trakcie eksploatacji układu komunikacyjnego możliwe jest stosowanie różnorodnych przedsięwzięć, mogących ograniczyć wpływ hałasu, wibracji i zanieczyszczeń drogowych (tlenku węgla, tlenków azotu, ołowiu). Należą do nich:

- modernizacja dróg: korekta drogi w planie i profilu, poprawa stanu nawierzchni, zwiększenie przepustowości,
- usprawnienia organizacji ruchu: wprowadzenie pierwszeństwa ruchu, eliminowanie pojazdów ciężkich,

ograniczenie prędkości, zakaz ruchu w pewnych porach doby,

- zastosowanie ekranowania przed hałasem – ekrany akustyczne oraz zieleni izolacyjna, lokalizacja obiektów mało wrażliwych na hałas,
- stosowanie w obiektach budowlanych znajdujących się w pasie uciążliwości drogi specjalnych izolacji redukujących hałas: przegrody tłumiące hałas, okna o podwyższonej izolacyjności akustycznej,
- stosowanie upraw roślin mało wrażliwych na zanieczyszczenia w pasie uciążliwości drogi (części jadalne zabezpieczone przed skażeniami).

4.3. Elektromagnetyczne promieniowanie nie-jonizujące

Sztuczne pola elektromagnetyczne występują obecnie wszędzie. Ich występowanie jest konsekwencją lawinowego rozwoju techniki.

W powszechnym użyciu są obecnie systemy radiowo-telewizyjne, radiotelefony, systemy przekazu informacji, radiolokacji i radionawigacji, medyczne urządzenia diagnostyczne i terapeutyczne, kuchnie mikrofalowe, czy zgrzewarki i suszarki. Wzrostowi „techniki” towarzyszy wzrost zapotrzebowania na energię elektryczną a co za tym idzie - rośnie liczba i łączna długość linii elektroenergetycznych najwyższych napięć – 110, 220 i 400 kV. Pola elektromagnetyczne wytwarzane przez wymienione wyżej, dla przykładu, urządzenia nakładają się na istniejące w przyrodzie pola naturalne zmieniają warunki bytowania człowieka.

Naturalnymi polami elektrycznym i magnetycznym są te pola, których występowanie jest niezależne od działalności człowieka. Najważniejszymi elektrycznymi, pochodzącymi ze źródeł naturalnych są:

- ziemskie pole elektryczne,
- pole ładunku elektrycznego związanego z naturalną jonizacją powietrza,
- pole związane z wyładowaniami atmosferycznymi,
- pola wywołane źródłami pozaziemskimi (np. promieniowanie kosmiczne).

Ziemskie pole elektryczne jest polem praktycznie stałym i jego wartość wynosi średnio około 100 V/m. Wartość ta zależy od szerokości geograficznej oraz pory roku. Obserwowano wartości od 75 do 250 V/m. Jako wartość średnią przyjmuje się 130 V/m. Wartość natężenia pola ziemskiego maleje eksponentalnie wraz z oddalaniem się od jej powierzchni. Występowanie chmur, a zwłaszcza chmur burzowych, zwiększa lokalne natężenie pola przy powierzchni ziemi do wartości powyżej 1000 V/m. Maksymalne natężenie pola pod chmurami, w trakcie przechodzenia frontu atmosferycznego może osiągać wartości około 30000 V/m.

Pola elektryczne towarzyszące wyładowaniom burzowym charakteryzują się wysokimi amplitudami, dużą zmiennością w czasie i szerokim widmem częstotliwości. Całkowity czas trwania pojedynczego wyładowania nie przekracza jednej dziesiątej sekundy, przepływ wielkiego prądu wyładowania trwa na ogół około jedna dziesięciotysięczną sekundy.

Natężenie pola elektrycznego w bezpośredniej bliskości kanału wyładowania jest rzędu 106 kV/m i maleje wykładniczo wraz z odległością od miejsca wyładowania. Wyładowaniom atmosferycznym towarzyszą także zmienne pola elektryczne, największe ich amplitudy występują w zakresie częstotliwości od 10 do 100 kHz. Pozaziemskie źródła energii mogą również

generować pola elektryczne w atmosferze, źródłem takim jest w pierwszym rzędzie Słońce (promieniowanie słoneczne). Przyjmuje się jednak, że pola te są tak słabe, że nie mają istotnego wpływu na funkcje organizmów.

Naturalne pola magnetyczne są polami praktycznie stacjonarnymi. Gęstość strumienia naturalnego pola magnetycznego wynosi 50 μT . Plamy na Słońcu mogą powodować tzw. „burze magnetyczne”, w czasie, których występują zmiany strumienia rzędu 1 μT . Plamom słonecznym towarzyszą także mikroimpulsy pola magnetycznego o amplitudach około 3 nT. Zmiany te trwają od 1 ms do około 100 s. Wyładowaniom atmosferycznym, natomiast, towarzyszą pola magnetyczne o gęstościach strumienia sięgających około 100 μT w odległości 100 metrów od miejsca uderzenia.

Dla porównania - sztuczne pola wytwarzane wspólnie przez radary są od 10^{10} do 10^{20} razy silniejsze od pól naturalnych występujących na powierzchni ziemi a sztuczne pola magnetyczne sięgają wartości kilku tesli.

Badania naukowe zmierzające do wyjaśnienia mechanizmów działania pól elektromagnetycznych na środowisko przyrody ożywionej i jej składniki są prowadzone w wielu ośrodkach. Podstawową trudność stanowi niewątpliwy niedostatek wiedzy o regulacyjnej roli odgrywanej przez pola elektryczne i magnetyczne w przebiegu procesów życiowych w komórkach, tkankach, organach i organizmach. Ponadto reakcja organizmu na działanie czynnika zewnętrznego, jakim jest pole elektromagnetyczne jest zawsze uzależniona od bardzo dużej liczby innych czynników wpływających na stan organizmu i jego otoczenie. Ponadto, wszystkie organizmy posiadają, w pewnym zakresie, zdolność dostosowywania się do niekorzystnych warunków zewnętrznych. Zdolność ta dodatkowo utrudnia uchwycenie progowych wartości natężeń pól, traktowanych jako czynnik pobudzający.

Przyjęty został podział skutków działania nie jonizujących pól elektromagnetycznych na organizmy na: termiczne i nie termiczne.

Działaniami termicznymi są te, które wywołują zauważalny (mierzalny) wzrost temperatury obiektów biologicznych (komórek, tkanek, organów, organizmów) na skutek wydzielania się energii pola elektromagnetycznego w postaci ciepła w tych obiektach. Intensywność tych działań jest bezpośrednio związana z ilością energii pochłanianej przez obiekt. Efekty termiczne są mocno uzależnione od częstotliwości pól. Poszczególne tkanki i organy pochłaniają energię nierównomiernie. Wiadomo, że im wyższe są częstotliwości pola tym mniejsza jest głębokość jego wnicania do wnętrza organizmów czy tkanek.

Działania nie termiczne wiążą się na ogół ze zjawiskiem reorientacji (zmiany położenia) cząstek organicznych, jaka następuje pod wpływem zewnętrznego pola lub z „modulacją” procesów przenikania jonów przez błony komórek.

W zakresie promieniowania nie jonizującego należy wymienić projekty budowy nowych linii napowietrznych wysokiego napięcia:

Gmina Rymanów:

Gmina zasilana jest w energię elektryczną liniami średniego napięcia 15 kV (Iwonicz – Besko, Równe – Besko, Besko – Klimkówka) oraz linią średniego napięcia 30 kV Iwonicz

– besko. Sieć średnich i niskich napięć w gminie jest niewystarczająca, wymagana będzie modernizacja i uzupełnienie sieci.

Przez północną część gminy przebiega linia elektroenergetyczna o napięciu 400 kV relacji GPZ Iskrzynia – Słowacja oraz linia 110 kV relacji Iskrzynia – Besko.

Projektuje się natomiast w przyszłości przeprowadzenie przez północno – zachodni kraniec gminy linii 110 kV Iskrzynia – Iwonicz – Dukla, a przez południowo – zachodni kraniec gminy linii 110 kV Dukla – Jaśliska.

Na terenie Gminy Rymanów znajdują się również przekładniki (stacje bazowe) telefonii komórkowej – w szczególności stacje bazowe znajdują się na terenie Rymanowa i Królka Wołoskiego.

4.4. Zasoby wodne

4.4.1. Warunki hydrogeologiczne terenu

Obszar gminy jest odwadniany przez rzekę Wisłok i jej lewobrzeżne dopływy: Wisłoczek i Tabor. Rzeka Wisłok, bierze początek na zboczach Kanasiowski, na teren gminy wpływa w m. Wernejówka. Do Sieniawy Wisłok jest rzeką górską, z wartkim biegiem, skalistym podłożem i licznymi przelomami. Czystość i dostępność rzeki tworzą idealne warunki do kąpieli na całej długości rzeki do Sieniawy. W Sieniawie wybudowana jest zaporą wodna o wysokości 38 m, która spiętrza wody tworząc sztuczny zbiornik o powierzchni około 130 ha, i pojemności całkowitej 16 mln m^3 , utworzony w celach retencyjnych i dla zaopatrzenia w wodę Miasta Krosna oraz gminy: Iwonicz i Rymanów i Besko. Zlewnia zbiornika ma charakter rolniczy i silnie rozwiniętą gospodarkę leśną. Zabudowa rekreacyjna zlewni jest skromna, głównie w Rudawce Rymanowskiej. Większość wsi położonych w obrębie zlewni zbiornika nie jest skanalizowana, co powoduje zanieczyszczenie wód podziemnych i powierzchniowych (potoków, np. potok Głęboki).

4.4.2. Wody powierzchniowe

Ocena jakości wód rzeki Wisłok jest dokonywana w km 178,6 powyżej zbiornika w m. Rudawka Rymanowska oraz w Besku w km 167,6. Ocena ogólna stanu czystości wód za rok 2001 wg Stanu Środowiska w województwie podkarpackim w 2001 r. WIOŚ w Rzeszowie, Biblioteka Monitoringu Środowiska, Rzeszów 2002 r. była następująca: powyżej zbiornika II klasa czystości wód, w Besku III klasa czystości wód. Powyżej zbiornika wody rzeki ze względu na substancje organiczne, biogenne i wskaźniki fizykochemiczne posiadały I klasę czystości wód, ze względu na hydrobiologię i stan sanitarny II klasę czystości wód. W Besku ze względu na substancje organiczne była I klasa czystości, ze względu na substancje biogenne i wskaźniki fizyko-chemiczne i hydrobiologię II klasa czystości, a ze względu na stan sanitarny III klasa czystości wód, wg Rozporządzenia z 1991 r., które rozróżniało 3 klasy czystości wód. Od marca 2004 r. obowiązuje nowe rozporządzenie, które rozróżnia 5 klas czystości wód powierzchniowych.

Rzeka Tabor ma swoje źródła w Beskidzie Niskim, jest lewobrzeżnym dopływem Wisłoka. Rzeka Tabor w swym dolnym biegu jest zwana również Morwą. Całkowita długość rzeki Tabor - Morawa wynosi 27,9 km, a powierzchnia dorzecza 109,2 km^2 , średni jej spadek wynosi 8,4%. Morawa dopływa do Wisłoka w km 149,0.

O jakości wody w rzece Morawa decydują głównie zanieczyszczenia dopływające z Rymanowa Zdroju i Rymanowa (oczyszczalnia Qśrd = 2000 m³/d) oraz spływy powierzchniowe oraz poniżej Gminy Rymanów z oczyszczalni w Haczowie (Qśrd = 930 m³/d). Kontrolą czystości wód jest objęty ujęciowy odcinek rzeki do Wisłoka w km 1,0 w m. Iskrzynia. W 2001 r. ze względu na substancje organiczne wody rzeki były klasyfikowane w I klasie czystości, ze względu na hydrobiologię w II klasie

czystości i ze względu na substancje biogenne, wskaźniki fizykochemiczne i stan sanitarny w III klasie czystości. Ogólna klasyfikacja wód rzeki była w III klasie czystości wód.

Jakość powierzchniowych wód płynących województwa podkarpackiego w 2002 r. – ocena ogólna jest przedstawiona na mapie.

Mapa 1.3. Jakość powierzchniowych wód płynących województwa

Wyżej wymieniona klasyfikacja była oparta na Rozporządzeniu Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 5 listopada 1991 r. w sprawie klasyfikacji wód oraz warunków, jakim powinny odpowiadać ścieki wprowadzane do wód lub do ziemi (Dz. U. Nr.116/92 poz. 503).

Aktualnie obowiązuje Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 11 lutego 2004 r. w sprawie klasyfikacji dla prezentowania stanu wód powierzchniowych i podziemnych, sposobu prowadzenia monitoringu oraz sposobu interpretacji stanu tych wód (Dz. U. Nr 32/04, poz. 284).

Rozporządzenie to wprowadza klasyfikację obejmującą pięć klas jakości wód powierzchniowych, z uwzględnieniem kategorii jakości wody A1, A2, i A3, określonych w przepisach w sprawie wymagań, jakim powinny odpowiadać wody powierzchniowe wykorzystywane do zaopatrzenia ludności wodę przeznaczoną do spożycia wg Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 27 listopada 2002 r. w sprawie wymagań, jakim powinny odpowiadać wody powierzchniowe wykorzystywane do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia (Dz. U. Nr 204/02, poz. 1728), gdzie:

- kategoria A1 - woda wymagająca prostego uzdatniania fizycznego (filtracji i dezynfekcji),
- kategoria A2 – woda wymagająca typowego uzdatniania fizycznego i chemicznego (wstępnego utleniania, koagulacji, flokulacji, dekantacji, filtracji, dezynfekcji - chlorowania końcowego),
- kategoria A3 - woda wymagająca wysokosprawnego uzdatniania fizycznego i chemicznego (wstępnego utleniania, koagulacji, flokulacji, dekantacji, filtracji, adsorpcji na węglu aktywnym, dezynfekcji – ozonowania, chlorowania końcowego).

Klasy dla prezentowania stanu wód powierzchniowych:

klasa I – wody o bardzo dobrej jakości:

- a) spełniają wymagania określone dla wód powierzchniowych wykorzystywanych do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia, w przypadku ich uzdatniania sposobem właściwym dla kategorii A1,
- b) wartości wskaźników jakości wody nie wskazują na żadne oddziaływanie antropogeniczne;

klasa II – wody dobrej jakości:

- a) spełniają w odniesieniu do większości wskaźników jakości wody wymagania określone dla wód powierzchniowych wykorzystywanych do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia, w przypadku ich uzdatniania sposobem właściwym dla kategorii A2,
- b) wartości biologicznych wskaźników jakości wody wykazują niewielki wpływ oddziaływań antropogenicznych;

klasa III – wody zadawalającej jakości:

- a) spełniają wymagania określone dla wód powierzchniowych wykorzystywanych do zaopatrzenia ludności w wodę do spożycia, w przypadku ich uzdatniania sposobem właściwym dla kategorii A2,
- b) wartości biologicznych wskaźników jakości wody wykazują umiarkowany wpływ oddziaływań antropogenicznych;

klasa IV – wody nie-zadawalającej jakości:

- a) spełniają wymagania określone dla wód powierzchniowych wykorzystywanych do zaopatrzenia

ludności w wodę do spożycia, w przypadku ich uzdatniania sposobem właściwym dla kategorii A3,

- b) wartości biologicznych wskaźników jakości wody wykazują, na skutek oddziaływań antropogenicznych, zmiany ilościowe i jakościowe w procesach populacji biologicznych;

klasa V – wody złej jakości:

- a) nie spełniają wymagania określone dla wód powierzchniowych wykorzystywanych do zaopatrzenia ludności w wodę do spożycia,
- b) wartości biologicznych wskaźników jakości wody wykazują, na skutek oddziaływań antropogenicznych, zmiany polegające na zaniku występowania znacznej części populacji biologicznych.

Zagrożenie powodziowe

Istotnym elementem przy planowaniu przedsięwzięć jest zagrożenie powodziowe. Do głównych rzek na terenie Gminy Rymanów należy rzeka Wisłok płynąca w górnym biegu przez miejscowość Puławy i Sieniawę. W miejscowości Sieniawa został w latach 80 – tych wybudowany zbiornik wodny, który łagodzi fale powodziową i którego woda jest przeznaczona do spożycia. Powierzchnia lustra wody przy maksymalnym spiętrzeniu wynosi 130 ha. Pojemność zbiornika wynosi 16 mln m³. W roku bieżącym z powodu suszy zbiornik posiada ca 7,5 mln m³ rezerwy.

W miejscowości Bzianka, gdzie Wisłok przepływa w terenie równinnym rzeka posiada zawężone koryto z powodu jego zamulenia i zakrzaczenia. Z tego względu miejscowość ta jest zagrożona powodzią. W ostatnich latach na terenie Bzianki został zainstalowany automatyczny sygnalizator przeciwpowodziowy. Z chwilą wykonania regulacji rzeki na odcinku ok. 250 m od mostu drogowego na Wisłoku sytuacja przeciwpowodziowa na tym terenie znacznie się poprawiła. Plany Regionalnej Dyrekcji Gospodarki Wodnej w Krakowie przewidują w najbliższych latach dalszą regulację rzeki Wisłok.

Zagrożenie powodziowe na tym terenie stwarzają również dopływy Wisłoka: Nowa i Stara Rudzinka, Tafla i inne mniejsze ciek. Przy wysokim stanie wód Wisłoka wody tych cieków występują ze swoich koryt.

Od 2000 r. po wykonaniu regulacji potoku Tabor i wybudowaniu suchego zbiornika przeciwpowodziowego w Klimkówce zostało zlikwidowane zagrożenie powodzią w miejscowości Wróblík Królewski i Wróblík Szlachecki. Zbiornik w Klimkówce powstał przez wykonanie wału ziemnego o długości 628 m, przy wysokości piętrzenia 7 m posiada zdolność gromadzenia wód powodziowych w ilości 2,6 mln m³, a dwa wyloty spustowe o przepustowości 7 m³/s zabezpieczają swobodny spływ wód uregulowanym potokiem Morwawa poprzez zamieszkałą część Wróblíka Królewskiego i Szlacheckiego.

Gmina Rymanów nie posiada opracowanego zasięgu wód powodziowych. Koniecznym jest opracowanie strefy zalewowej wodą stuletnią – Q_{1%} dla Wisłoka oraz wszystkich ważniejszych cieków. Ze względu na krótki czas formowania się fali powodziowej na rzekach, krótki czas trwania i gwałtowność wezbrań wody oraz brak obwałowań przyjmuje się zagospodarowania terenów zagrożonych w taki sposób, by straty w przypadku powodzi były jak najmniejsze.

Polityka zagospodarowania terenów zagrożonych polegać będzie na:

- nie poszerzaniu terenów przeznaczonych do zainwestowania w planach zagospodarowania przestrzennego,
- nie zwiększaniu intensywności zabudowy w obrębie już wyznaczonych terenów zainwestowania,
- wykorzystaniu terenów zalewowych na cele lokalizacji terenów zieleni i urządzeń rekreacyjnych oraz innych obiektów, których zalanie nie spowoduje znacznych strat materialnych (np. parkingi).
- pozostawienie części terenu pod rolnicze wykorzystanie bez możliwości lokalizacji nowych obiektów kubaturowych,
- kształtowanie zieleni wysokiej na terenach zagrożonych w sposób nie utrudniający przepływu wód powodziowych, np. pasma równoległe do osi doliny,
- kształtowaniu układu komunikacyjnego w sposób umożliwiający szybką ewakuację ludności z terenów zagrożonych.

Z ustawy Prawo Wodne wynika, że wprowadzanie zmian w funkcjonowaniu obszarów zalewowych wymaga uzgodnienia zamierzeń ze służbami gospodarki wodnej i ochrony środowiska, oceny oddziaływania tych zamierzeń na środowisko oraz na etapie procedury lokalizacyjnej uzyskania pozwolenia wodno – prawnego.

W gminie jest mała ilość obwałowań rzek i cieków wodnych, stąd zagrożenia powodziowe występują na dość dużych obszarach.

Gmina dopilnuje by zgodnie z prawem wodnym dla obszarów nie-obwałowanych narażonych na niebezpieczeństwo powodzi Dyrektor Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej sporządził studium określające granice obszarów bezpośredniego zagrożenia powodzią, uwzględniając częstotliwość występowania powodzi, strefę przepływu wzebrań powodziowych, tereny depresyjne oraz bezodpływowe. Studium to będzie podstawą zakazu nowej zabudowy i zagospodarowania terenów zagrożonych powodzią w północnej części gminy, tj., we wsiach: Wróblak Królewski, Bzianka i Milecza.

W roku 2001 został oddany do użytku polder „Flora” na rzece Morwawa, który zminimalizuje możliwość zalewania wsi Ładzin i Wróblak Królewski.

Tereny zagrożone wzdłuż rzek pokazano na mapie 1.4 – Uwarunkowania lokalizacyjne składowisk odpadów wg WPGO.

4.4.3. Ochrona wód podziemnych

Wody podziemne

Beskid Niski i Pogórze Bukowskie, stanowią część Karpat Zewnętrznych, które zbudowane są z tzw. fliszu skał osadowych, żwirów zlepieńców, ilów i łupków. W pobliżu Rudawki Rymanowskiej występują ściany skalne, dochodzące do 40 m wysokości. Występuje tu również odkrywka łupków menilitowych.

Obszar Gminy Rymanów położony jest w obrębie górsko – wyżynnej prowincji hydrogeologicznej (wg A.S. Kleczkowskiego), w której wydzielono szereg mniejszych jednostek. Rymanów znajduje się w obrębie zewnętrznej części Masywu Karpackiego, a dokładniej w obrębie Pogorza.

Stosunki hydrogeologiczne obszaru są ściśle związane z ww. warunkami geologicznymi. Dużą rolę odgrywa tu wykształcenie serii stratygraficznych jak i ich sytuacja tektoniczna. W opisie stosunków hydrogeologicznych należy rozpatrzyć oddzielnie zagadnienia wód słodkich od mineralnych.

Wody zwykle występują w utworach czwartorzędowych i częściowo w pierwszym piaskowcu ciężkowickim. Występują one w utworach tarasowych potoków: Tabor i Czarny. Wg Prof. Wdowiarza wywierają one wpływ na wydajność eksploatowanych ujęć naturalnych wód leczniczych. Wody zwykle wydobywają się w postaci naturalnych źródeł na kontakcie pierwszego piaskowca ciężkowickiego i pierwszych pstrych łupków rozmieszczonych na stokach, skąd grawitacyjnie doprowadzane są do uzdrowiska i wykorzystywane do celów gospodarczych.

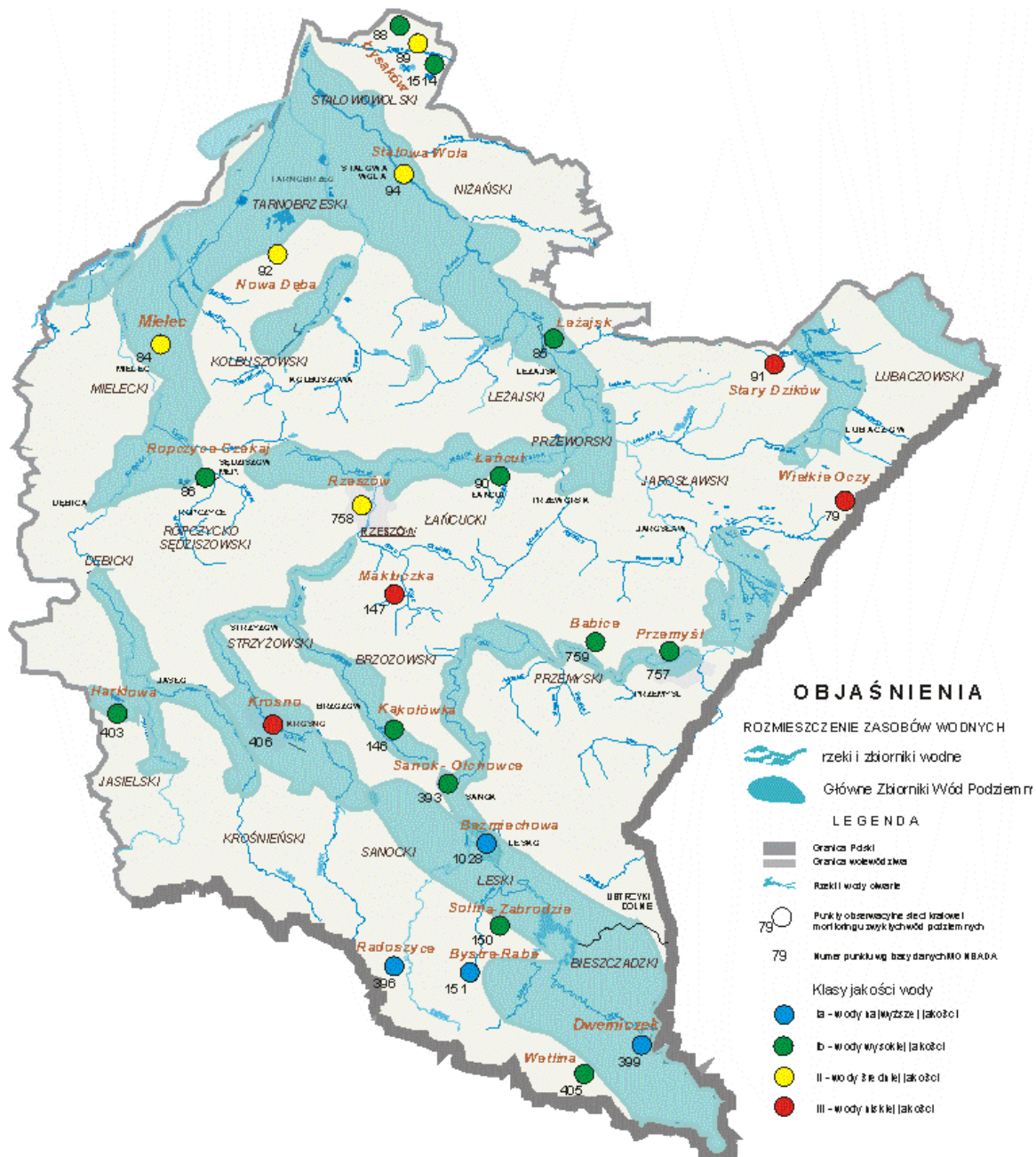
Wody głębsze tu występujące to wody głównie zbiornika czwartorzędowego (dolinnego) oraz trzeciorzędowego (szczelinowe i szczelinowo-porowe). Oba te poziomy często pozostają w związku hydraulicznym. Dolina Wisłoka tworzy zbiornik wód podziemnych zaliczony do głównych zbiorników wód podziemnych w Polsce, jako ten, który w przyszłości stanie się jedynym źródłem zaopatrzenia w wodę do spożycia wysokiej jakości dla tego regionu.

W obrębie doliny Wisłoka wydzielono: obszar wymagający najwyższej ochrony (ONO) i obszar wysokiej ochrony (OWO), co wymaga odpowiedniego ukierunkowanego gospodarowania na ich powierzchni. Potencjalnymi źródłami zanieczyszczenia wód tego zbiornika mogą być niekontrolowane zrzuty wód komunalnych, powierzchniowy spływ lub infiltracja wód skażonych bituminami/ np.. w kopalni ropy naftowej/ lub innymi związkami chemicznymi ze składowisk odpadów lub magazynowanych substancji chemicznych np. nawozów sztucznych.

Wody podziemne są ujmowane przede wszystkim studniami kopanymi z warstw czwartorzędowych oraz studniami wierconymi z warstw trzeciorzędowych. Wykorzystywane na terenie gminy są również wody źródlane.

Brak jest danych o jakości wód podziemnych ujmowanych studniami. Monitoring jakości wód podziemnych jest realizowany w oparciu o krajową i lokalne sieci monitoringu wód podziemnych. Przy ocenie jakości wód podziemnych wykorzystuje się aktualnie „Klasyfikację jakości zwykłych wód podziemnych dla potrzeb monitoringu środowiska”. W stosunku do roku 2001 r. stwierdzono w 2002 r. podobną jakość wód podziemnych. Wody I klasy stwierdzono w GZWP, II klasy były wody czwartorzędowe, a III klasy wody podziemne w utworach poza GZWP.

Lokalizację zbiorników wód podziemnych i ogólną ocenę jakości wód podziemnych wg badań wykonanych w 2002 r. przez WIOŚ przedstawiono na mapie 1.5.

Mapa 1.5. Ocena jakości wód podziemnych według badań z roku 2002

Badania prowadzone przez WIOŚ w 2002 r. były prowadzone w oparciu o projekt rozporządzenia, które aktualnie obowiązuje Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 11 lutego 2004 r. w sprawie klasyfikacji dla prezentowania stanu wód powierzchniowych i podziemnych, sposobu prowadzenia monitoringu oraz sposobu interpretacji stanu tych wód (Dz. U. Nr 32/04, poz. 284).

Rozporządzenie to wprowadza pięć klas jakości wód podziemnych:

Klasa I – wody bardzo dobrej jakości, w których żaden ze wskaźników nie przekracza wartości dopuszczalnych jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi, a skład chemiczny

upoważnia do wykorzystania ich bez uzdatnienia, a wartości wskaźników jakości wody są kształtowane jedynie w efekcie naturalnych procesów zachodzących w warstwie wodonośnej,

Klasa II – wody dobrej jakości, dla których z wyjątkiem żelaza i manganu pozostałe wskaźniki jakości nie przekraczają wartości dopuszczalnych jakości wody do spożycia przez ludzi lub uzyskuje się wymaganą jakość po prostym uzdatnieniu fizycznym, a wartości wskaźników jakości wody nie wskazują na oddziaływanie antropogeniczne,

Klasa III – wody zadawalającej jakości, dla których wykorzystanie wód do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia wymaga typowego uzdatnienia

fizycznego i chemicznego i mniejsza część wskaźników jakości wody przekracza wartości dopuszczalne jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi, a wartości wskaźników jakości wody są podwyższone w wyniku naturalnych procesów lub słabego oddziaływania antropogenicznego,

Klasa IV – wody nie-zadawalającej jakości, których wykorzystanie przez ludność wymaga wysokosprawnego uzdatniania fizycznego i chemicznego i w odzie tej większość wskaźników jakości wody przekracza wartości dopuszczalne jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi, a wartości wskaźników jakości wody są podwyższone w wyniku naturalnych procesów oraz słabego oddziaływania antropogenicznego,

Klasa V – wody złej jakości, nie nadające się do wykorzystania, których uzdatnianie jest nieopłacalne, wody nie spełniające wymagań określonych dla wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi, a wartości wskaźników jakości wody potwierdzają oddziaływania antropogeniczne.

Ochrona wód podziemnych

Woda jest czynnikiem życiodajnym i jest potrzebą, bez zaspokojenia, której nie może żyć gatunek ludzki oraz wiele gatunków fauny i flory.

W hierarchii zaspokojenia potrzeb woda zajmuje drugie miejsce po powietrzu. Woda jest najpowszechniejszym rozcieńczalnikiem, stąd rozcieńcza emitowane do środowiska prawie wszystkie zanieczyszczenia.

Stąd ochrona wód jest najważniejszym po ochronie powietrza problemem w ochronie środowiska.

Ochrona wód polega na zapewnieniu ich najlepszej jakości, w tym w utrzymaniu ilości wody na poziomie zapewniającym ochronę równowagi biologicznej, w szczególności przez:

- utrzymanie jakości wód powyżej albo co najmniej na poziomie wymaganym w przepisach,
- doprowadzenie jakości wód, co najmniej do wymaganego przepisami poziomu, gdy nie on osiągnięty.

Poziom jakości wód jest określony z uwzględnieniem ilości substancji i energii w wodach oraz stopnia zdolności funkcjonowania ekosystemów wodnych. Stąd wprowadzono klasyfikację wód podziemnych, wód powierzchniowych płynących i stojących, określając dopuszczalne stężenia zanieczyszczeń charakterystycznych wskaźników.

Szczególnej ochronie podlegają wody podziemne i obszary ich zasilania, z uwagi, że stanowią one podstawowe źródło zaopatrzenia ludności w wodę. Stąd też należy zmniejszyć ryzyko zanieczyszczenia tych wód poprzez ograniczenie oddziaływania na obszary ich zasilania, a także utrzymać w równowadze zasoby tych wód.

W tym celu określono obszary ochronne zbiorników wód podziemnych i głównych zbiorników wód podziemnych (GZWP), podlegających szczególnej ochronie.

Ochronę zasobów wód podziemnych prowadzi się przez ustanawianie stref ochronnych źródeł i ujęć wody. Przez strefę ochrony źródła wody i ujęcia wody rozumie się obszar poddany zakazom, nakazom i ograniczeniom w zakresie użytkowania gruntów i korzystania z wody obejmujący ujęcie wody, źródło wody lub jego część oraz grunty przylegające do ujęcia i źródła wody (zasobów wód podziemnych).

Strefę ochrony dzieli się na teren ochrony bezpośredniej i pośredniej wewnętrzny i zewnętrzny. Teren ochrony bezpośredniej ujęcia wód podziemnych obejmuje grunty, na których jest usytuowane ujęcie wody oraz otaczający je pas gruntu o szerokości licząc od zarysu budowli i urządzeń służących do poboru wody. Przy studniach wierconych pas ten wynosi ca 8-10 m, przy studniach kopanych od 10-15 m, przy studniach zbiorczych poziomych systemów drenażowych od 10-15 m, a przy ujęciach naturalnego wypływu wód podziemnych od 15 do 20 m.

Teren strefy ochrony pośredniej wewnętrzny obejmuje obszar wyznaczony 30 dniowym czasem przepływu wody w warstwie wodonośnej do ujęcia, a teren zewnętrzny obejmuje obszar wyznaczony 25 letnim czasem wymiany wody w warstwie wodonośnej.

Stąd na właścicielach gruntów położonych na terenie ochrony pośredniej może być nałożony obowiązek zlikwidowania nieczynnych studni i ognisk zanieczyszczeń, oraz stosowania określonych upraw rolnych i leśnych.

Z uwagi na to, że strefę ochronną wyznacza się na podstawie ustaleń zawartych w dokumentacji hydrogeologicznej, wszystkie ujęcia wód podziemnych winny posiadać aktualną dokumentację hydrogeologiczną z zatwierdzonymi zasobami wodnymi i określoną dopuszczalną depresją eksploatacyjną. Przy określaniu terenów ochronnych, zakazów i nakazów dotyczących użytkowania gruntów na terenie ochrony pośredniej należy uwzględnić podział na teren ochronny wewnętrzny i zewnętrzny oraz w oparciu o warunki infiltracji zanieczyszczeń do ujmowanego poziomu wodonośnego, co można dokonać w oparciu o dokumentację hydrogeologiczną.

Ochrona wód podziemnych to działalność zmierzająca do zapewnienia zarówno dostatecznej ilości i odpowiedniej jakości wód podziemnych. Rozróżnia się czynną i bierną ochronę wód podziemnych. Czynna ochrona polega przede wszystkim na likwidacji ognisk zagrożenia. Elementami biernymi ochrony wód podziemnych są tak zwane strefy ochronne, w których obowiązują zakazy i ograniczenia różnych czynności gospodarczych. Elementem czynnym w strefie ochronnej może być nakaz usunięcia lub zabezpieczenia potencjalnego ogniska zagrożenia, do których zaliczamy: składowiska odpadów stałych, nieszczelności w urządzeniach kanalizacyjnych, tereny niewłaściwego magazynowania surowców, pół-prefabrykatów i wyrobów gotowych, emisje pyłów i gazów, wody powierzchniowe będące odbiornikami dużej ilości ścieków, obszary przechowywania i intensywnego stosowania nawozów i środków ochrony roślin, tereny rolniczego wykorzystywania gnojowicy, źródła zanieczyszczeń na terenie obejmujące gospodarczych jak: nieszczelne doły kloaczne, szamba, gnojowniki, stajnie i chlewnie.

Stąd dla ochrony wód podziemnych należy na bieżąco kontrolować szczelność zbiorników bezodpływowych na ścieki, szczelność przewodów kanalizacyjnych i obiektów oczyszczalni ścieków, oraz szczelność zbiorników na gnojowicę oraz nawóz naturalny, a także szczelne podłoże magazynów ze środkami ochrony roślin i nawozami sztucznymi.

Gmina winna wykonać szczegółową inwentaryzację rozmieszczenia bezodpływowych zbiorników na ścieki i zobowiązać właścicieli do ich uszczelnienia i przeprowadzenia próby szczelności.

Szczególnej kontroli wymagają zbiorniki i przewody stacji paliwowych oraz przewodów do wydobycia ropy naftowej.

Zgodnie z art. 58 Ustawy Prawo Wodne strefę ochronną ustanawia w drodze rozporządzenia dyrektor regionalnego zarządu gospodarki wodnej, na wniosek i koszt właściciela ujęcia wody. Do wniosku o ustanowienie strefy ochronnej ujęcia wody podziemnej dołącza się dokumentację hydrogeologiczną. Strefę ochronną obejmującą wyłącznie teren ochrony bezpośredniej ustanawia na wniosek i koszt właściciela ujęcia wody organ właściwy do wydania pozwolenia wodno-prawnego i kopię wydanej decyzji przekazuje dyrektorowi regionalnego zarządu gospodarki wodnej.

Wody mineralne

Rymanów Zdrój jest uznanym od ponad 120 lat uzdrowiskiem, który swe powstanie zawdzięcza wodom mineralnym odkrytym w sierpniu 1876 r. Na terenie uzdrowiska występują wody chlorkowo-wodorowo-węglanowo-sodowe, jodkowe, bromkowe i bromkowe z niewielką zawartością strontu, a także wolnego dwutlenku węgla.

Kolektorem wód mineralnych w Rymanowie Zdroju jest drugi i trzeci piaskowiec ciężkowicki. Naturalne źródła wód mineralnych: Tytus, Klaudia i Celestyna zawdzięczają swe istnienie wychodniom drugiego piaskowca ciężkowickiego. Są one związane genetycznie podobnie jak wody mineralne Iwonicza ze złożami ropy naftowej. Występowanie wody mineralnej stwierdzono także w pierwszym piaskowcu ciężkowickim; jest to woda o niższej mineralizacji ok. 3g, nawiercona w otworze RZ-6 i stosowana do produkcji.

Uzdrowski Zakład Górniczy Rymanów posiada 3 płytkie ujęcia wód mineralnych oraz 5 odwiertów wody mineralnej z czego eksploatowane są 3 ujęcia płytkie i odwiert RZ-6 dla celów produkcyjnych, na potrzeby sanatorium „Anna” odwiert RZ-2, a odwierty RZ-4 i 5 na potrzeby Szpitala „Zimowit”.

Zasoby wód mineralnych (lecniczych) pierwotne i aktualne zgodnie z operatem ewidencyjnym zasobów wynoszą:

Wg decyzji zatwierdzenia zasobów wodnych przez CUW W-wa Nr KDH/013/5112/B/85:

- Tutus – zasoby eksploatacyjne 0,236 m³/h w kat. B, w tym 0,065 m³/h w kat. A, woda lecznicza 0,83% CO₂ Cl-HCO₃ – Na +Fe +Br + J + B,
- Klaudia – zasoby eksploatacyjne 0,312 m³/h w kat. B, w tym 0,098 m³/h w kat. A, woda lecznicza 0,82% CO₂ Cl-HCO₃ –Na +Br + J + B,
- Celestyna – zasoby eksploatacyjne 0,127 m³/h w kat. B, woda lecznicza 0,85% CO₂ Cl-HCO₃ – Na +Br + J + B,

Wg decyzji zatwierdzenia zasobów wodnych przez CUW W-wa Nr KDH/013/3506/B/73:

Odwiert RZ-1 zasoby eksploatacyjne 1,0 m³/h przy depresji 60 m, tj. na rzędnej 407,78 m npm w kat. B, woda lecznicza 2,3% Cl-Na+Br +J.

Wg decyzji zatwierdzenia zasobów wodnych przez Ministra Środowiska DG kdh/bj/489-6278/2000:

Odwiert RZ-2 zasoby eksploatacyjne 0,2 m³/h na samo wypływie przy ciśnieniu głowicowym 0,045 MPa, woda lecznicza 0,76% wodoru - węglanowa – chlorkowo - sodowa, fluorkowa, jodkowa, borowa.

Wg decyzji zatwierdzenia zasobów wodnych przez CUW W-wa Nr KDH/013/4330/B/78:

Odwiert RZ-4/IG-1/ zasoby eksploatacyjne 1,0 m³/h przy depresji 65,0, tj. na rzędnej 313 m npm w kat. B, woda lecznicza 0,73% Cl-HCO₃ – Na, Br, J.

Wg decyzji zatwierdzenia zasobów wodnych przez CUW W-wa Nr KDH/013/4340/B/78:

Odwiert RZ-5 zasoby eksploatacyjne 6,0 m³/h na samo wypływie na rzędnej 370 m npm w kat. B, woda lecznicza 0,66% HCO₃ – Cl- Na, HBO₂.

Wg decyzji zatwierdzenia zasobów wodnych przez CUW W-wa Nr KDH/013/4773/B/82:

Odwiert RZ-6 zasoby eksploatacyjne 8,0 m³/h na samo wypływie na rzędnej 373,18 m npm w kat. B, woda lecznicza 0,17% HCO₃ – Cl- Na +Fe + HBO₂.

Zasoby statyczne wód II i III piaskowca ciężkowickiego

Zasoby te można obliczyć jedynie orientacyjnie. Drugi piaskowiec ciężkowicki jest odsłonięty na powierzchni w zachodniej części obszaru w obrębie kopalni Elle na wschód od Rymanowa. Infiltracja wód jest tutaj możliwa. Praktycznie więc zasoby można uznać za niewyczerpalne. Wg obliczeń Prof. St. Wdowiarza zasoby te wynoszą 76,8 mln m³, a zasoby III-go piaskowca ciężkowickiego wynoszą 89,6 mln m³. Aktualnie prowadzona jest eksploatacja poziomu I-go piaskowca ciężkowickiego odwiertem RZ-6, którego zasoby wodne szacuje się na ca 40 mln m³. Łączne zasoby wynoszą ca 205 mln m³. Aktualne roczne wydobywanie szacuje się na ca 30 tys. m³/ rok. Zgodnie z „Programem badań i pomiarów dla ujęć wód leczniczych Rymanowa Zdroju”, prowadzi się i ewidencjonuje w aktach UZG Rymanów wydobywanie, jakość wód i pomiary meteorologiczne.

Obecnie wykorzystuje się wodę ze źródeł: „Tytus”, „Klaudia” i „Celestyna” oraz z otworów: „Rymanów Zdrój I” i „Rymanów Zdrój II”. Istnieje też kilka innych odwiertów. Wody te wydobywane ze złóż oligoceńsko-miocenów, zalegających na głębokości 250 m, wykorzystuje się w lecznictwie uzdrowskim w profilaktyce i terapii dzieci i dorosłych ze schorzeniami górnych dróg oddechowych, szczególnie astmy oskrzelowej, w chorobach nerek i dróg moczowych. Skuteczność leczniczych wód mineralnych akcentowana jest także w leczeniu chorób reumatycznych. Ponadto wody te wykorzystuje się w rozlewni wód mineralnych, które rozprawdane są na teren województwa podkarpackiego i województw ościennych. Na wschód od uzdrowiska Rymanów Zdrój w odległości 5 km leży m. Rudawka Rymanowska, gdzie występują wody mineralne siarczanowe oraz solanki jodowo-bromowe. Jeden z odwiertów dostarcza zmineralizowanej ciepłicy o temperaturze 48° C.

Strefy ochronne wód

Dla zapobieżenia zanieczyszczeniom tych wód i wód gospodarczych są ustalone strefy ochrony bezpośredniej i ochrony pośredniej odwiertów i źródeł. Oprócz obszaru górniczego wód mineralnych na planie studium określono obszary, dla których ustalono granice stref lub wydano- pozwolenia wodno-prawne:

- strefa ochronna ujęcia wody na potoku Czarnym w Rymanowie Zdroju i studni obok sanatorium „Leliwa”, (decyzja Urzędu Wojewódzkiego w Rzeszowie z 30.06.1975 r. znak: L.RLS-GW-WP-053/27/75),
- strefa ujęcia wody dla potrzeb Rozlewni Wód Mineralnych w Desznie, (pozwolenie wodno-prawne wydane przez Urząd Wojewódzki Krosno z 29.09.1986 r. znak: OS-III-7211/66/86),
- strefy bezpośrednie i pośrednie dla źródeł wód słodkich (gospodarczych): nad „Teresą” i nad „Gazdawą” oraz nad „Kotłownią c. o.”, nad „Leliwą” i nad „Zielonym Domkiem” /decyzja Starostwa Powiatowego w Krośnie z 29.06.2001r. znak:OSR-6223/9/01),

- pozwolenie wodno-prawne na pobór wody podziemnej „Hubin” dla potrzeb Zakładu Produkcji Wód w Desznie (decyzja Urzędu Wojewódzkiego w Krośnie z 27.03.1998 r. znak:OS-II-6210/19/98),
- pozwolenie wodno-prawne oraz ustanowienie stref ochronnych ujęcia wody „Pod Kamieniołomem” obok budynku sanatoryjno – turystycznego „Stomil” (wydane przez Starostwo Powiatowe w Krośnie z 29.06.2001 r. znak: OSR-6223/1/01).

Obszary ochrony uzdrowiskowej

Niezależnie od powyższego dla uzdrowiska Rymanów Zdrój utrzymuje się w celu ochrony warunków naturalnych do prowadzenia i rozwoju lecznictwa uzdrowiskowego oraz w celu kształtowania innych czynników środowiskowych ustalone Uchwałą Nr XXII/79/73 Wojewódzkiej Rady Narodowej w Rzeszowie z 19.06.1973 r. obszary ochrony uzdrowiskowej: obszar „A” i „B”. Obecnie w uzdrowisku jest 7 szpitali i 3 sanatoria. „Uzdrowisko Rymanów Sp. z o. o.” dysponuje 946 łózkami. W celu ochrony warunków geologicznych i zapobieżenia zanieczyszczeniom wód leczniczych wszelkie roboty ziemne są wykonywane pod nadzorem Uzdrowiskowego Zakładu Górniczego. W obszarze „A” nie przewiduje się nowej zabudowy mieszkaniowej, która została zlokalizowana w obszarze „B”, stanowiącym otulinę obszaru „A”. W obszarach ochrony uzdrowiskowej obowiązują nakazy i zakazy mające na celu ochronę środowiska naturalnego.

Granice obszaru ochrony uzdrowiskowej pokazano na mapie gminy wg Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania przestrzennego Gminy Rymanów (Mapa 1.6. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Rymanów – w załączeniu).

4.4.4. Zaopatrzenie w wodę

Gmina Rymanów zaopatrywana jest w wodę ze studni kopanych i wierconych oraz w wodę powierzchniową ze zbiornika zaporowego Sieniawa na Wisłoku, która kupowana jest z wodociągu krośnieńskiego.

Woda z Sieniawy do Krosna jest przesyłana wodociągiem grupowym ϕ 500 mm, L = 9,5 km przez Rymanów i Klimkówkę oraz następującymi wodociągami do Rymanowa, Rymanowa Zdroju i Iwonicza Zdroju:

- wodociąg tłoczny grupowy Sieniawa Rymanów ma średnicę ϕ 400 mm, L= 4,2 km,
- wodociąg tłoczny Rymanów – Rymanów Zdrój ma średnicę ϕ 300 mm, L= 3,5 km,
- wodociąg tłoczny Klimkówka – Iwonicz Zdrój ma średnicę ϕ 400 mm, L= 3,0 km,
- wodociąg tłoczny Klimkówka – Iwonicz WOPR ma średnicę ϕ 200 mm, L= 1,0 km,
- wodociąg tłoczny do zbiorników wodnych w Rymanowie ma długość 1,0 km.

Wodociąg grupowy tłoczący wodę z Sieniawy do Krosna ϕ 500 mm ma odgałęzienia ϕ 400 mm i ϕ 300 mm do Miasta Rymanowa oraz do zbiorników wodnych do Rymanowa Zdroju, do Klimkówki i dalej do Iwonicza Zdroju.

Z siecią wodociągową współpracują przepompownie wody w Sieniawie (o wydajności 36 000 m³/d), Rymanowie Zdroju (o wydajności 900 m³/d), w Klimkówce dla Iwonicza Zdroju i kontenerowa przepompownia dla uzdrowiska Rymanów.

Sieć wodociągową rozdzielczą posiadają miejscowości: Klimkówka, Rymanów Miasto, Rymanów Zdrój, Sieniawa z przysiółkiem Gniewoszówka oraz Głębokie. Część miejscowości Posada Górna, Rymanów Zdrój, Rymanów Zdrój - Deszno, Królik Polski, Puławy posiada sieć wodociągową z ujęć powierzchniowych źródłanych. W pozostałych miejscowościach korzysta się z ujęć wodnych ze studni kopanych. Długość czynnej sieci wodociągowej w 2002 r. na obszarze miasta i Gminy Rymanów wyniosła 70,4 km.

Podstawowym źródłem zaopatrzenia w wodę ludności Miasta Rymanowa jest wodociąg publiczny ze stacji uzdatniania w Sieniawie, zasilanej w wodę powierzchniową ze zbiornika zaporowego na rzece Wisłok.

Z tego wodociągu korzysta ok. 25 % mieszkańców gminy w miejscowościach: Klimkówka, część Posady Górnej, Rymanów Zdrój, Sieniawa i Głębokie oraz 52 % mieszkańców miasta Rymanów. Pozostała część gminy zaopatrywana jest w wodę ze studni kopanych przydomowych oraz studni wierconych. Część gminy korzysta z sieci wodociągowej i ujęć źródłanych powierzchniowych. Są to części miejscowości: Posada Górna, Rymanów Zdrój -Deszno, Królik Polski, Wisłoczek, Puławy.

Dane statystyczne o wodociągach

Wg Sprawozdania M-06 o wodociągach i kanalizacji za rok 2002 podaje się następujące dane:

- dobową zdolność produkcyjną całego wodociągu wyniosła 600 m³/d,
- długość sieci wodociągowej magistralnej przesyłowej wyniosła 7,2 km,
- długość połączeń wodociągowych do budynków i obiektów była 28,8 km,
- długość sieci rozdzielczej ogółem w 30,9 km w tym w Rymanowie 5,6 km i w Klimkówce 25,3 km,
- liczba podłączeń do budynków mieszkalnych ogółem 701 szt. , w tym w Rymanowie 349 szt. i w Klimkówce 352 szt.

Wg Sprawozdania M-06 o wodociągach i kanalizacji za rok 2003 podaje się następujące dane:

- zakup hurtowy wody 105,3 tys. m³/ rok,
- zużycie wody ogółem 61,7 tys. m³ /rok, w tym gospodarstwa domowe 44,1 tys. m³/ rok, cele produkcyjne 12,7 tys. m³/ rok, pozostałe cel 4,9 tys. m³/rok,
- dobową zdolność produkcyjną całego wodociągu wyniosła 600 m³/d,
- długość sieci wodociągowej magistralnej przesyłowej wyniosła 7,2 km,
- długość połączeń wodociągowych do budynków i obiektów była 20,6 km,
- długość sieci rozdzielczej ogółem w 44,2 km w tym w Rymanowie 8,8 km i w Klimkówce 16,9 km, Głębokie 4,2 km, w Sieniawie 11,6 km, Rymanowie Zdroju 1,5 km, w Posadzie Górnej 1,2 km,
- długość podłączenia wodociągu do budynków 20,6 km, w tym w Rymanowie 5,7 km i w Klimkówce 8,4 km, w Głębokie 2,0 km, w Sieniawie 3,2 km, w Rymanowie Zdroju 1,1 km, w Posadzie Górnej 0,2 km,
- liczba podłączeń do budynków mieszkalnych ogółem 1099 szt. , w tym w Rymanowie 358 szt. i w Klimkówce 363 szt., w Głębokie 80 szt., w Sieniawie 185 szt., w Rymanowie Zdroju 86 szt., w Posadzie Górnej 27 szt.,
- mieszkania podłączone do sieci wodociągowej ogółem 1271 szt., w tym w Rymanowie 513 szt. i w Klimkówce

- 363 szt., w Głębokim 81 szt., w Sieniawie 201 szt., w Rymanowie Zdroju 86 szt., w Posadzie Górnej 27 szt., woda dostarczona ogółem 61, 7 tys. m³/rok, w tym w Rymanowie 41,1 tys. m³/rok i w Klimkówe 8,8 tys. m³/rok, w Głębokim 2,2 tys. m³/rok, w Sieniawie 6,5 tys. m³/rok, w Rymanowie Zdroju 2,1 tys. m³/rok, w Posadzie Górnej 1,0 tys. m³/rok,
- w tym woda dostarczona gospodarstwom domowym ogółem 44,1 tys. m³/rok, w tym w Rymanowie 27,61 tys. m³/rok i w Klimkówe 7,1 tys. m³/rok, w Głębokim 2,1 tys. m³/rok, w Sieniawie 5,6 tys. m³/rok, w Rymanowie Zdroju 1,4 tys. m³/rok, w Posadzie Górnej 0,3 tys. m³/rok.

Opłaty za wodę są rozliczane wg taryfy określonej uchwałą Nr XI/130/04 Rady Miejskiej w Rymanowie z dnia 23.01.2004 r. w sprawie zatwierdzenia taryfy za zbiorowe zaopatrzenie wody świadczone przez Uzdrowisko Rymanów S.A. w Rymanowie Zdroju oraz uchwałą Nr XIII/143/04 Rady Miejskiej w Rymanowie z dnia 23.01.2004 r. w sprawie zatwierdzenia taryfy za zbiorowe zaopatrzenie wody świadczone przez Zakład Gospodarki Komunalnej w Rymanowie.

W Zał. 2 w Tab. 10 podano dane dotyczące gospodarki wodno-ściekowej w zakładach wg otrzymanych ankiet.

Strefy ochronne ujęcia wody powierzchniowej

W celu ochrony ujęcia wody do spożycia na zaporze w Sieniawie ustanowiono strefy ochronne:

- 1) strefa ochrony bezpośredniej ujęcia obejmuje teren wyznaczony zaporą oraz brzegami zbiornika na rzece Wisłok w do odległości 600 m w górę rzeki oraz do mostu na rzece Czernisławce na drodze Sieniawa – Odrzechowa. Teren jest ogrodzony.
- 2) Teren wewnętrzny strefy ochrony pośredniej ograniczony jest zasięgiem cofki w zbiorniku i spełnia warunek 12- godzinny czasu spływu wody do ujęcia. Na tym terenie zlokalizowane jest budownictwo mieszkaniowe oraz usługi. W granicach wewnętrznego terenu ochrony pośredniej zabrania się wykonywania czynności powodujących zmniejszenie przydatności ujmowanej wody oraz wydajności ujęcia, a w szczególności:
 - odprowadzania ścieków do ziemi i wód za wyjątkiem oczyszczonych po spełnieniu warunków pozwolenia wodno-prawnego,
 - stosowania przelewów awaryjnych z przepompowni ścieków,
 - rolniczego wykorzystania ścieków,
 - lokalizacji obiektów intensywnej hodowli ryb,
 - stosowania niektórych środków ochrony roślin,
 - mycia pojazdów w rzekach,
 - pojenia zwierząt,
 - budowy nowych obiektów mieszkalnych i inwentarskich oraz usługowych w odległości mniejszej niż 100 m od brzegów rzek i potoków w terenie nie posiadającym pełnej infrastruktury, lokalizowania zakładów przemysłowych, ferm, wysypisk odpadów komunalnych i przemysłowych,
 - lokalizowania nowych cmentarzy i grzebowisk zwierząt, lokalizowania magazynów płynnych produktów ropopochodnych i innych substancji chemicznych oraz rurociągów do ich transportu,
 - przechowywania i składowania odpadów promieniotwórczych,
 - urządzania parkingów i nowych obiektów rekreacyjnych,
 - budowy nowych stacji paliw,

- budowy dróg publicznych bez oceny oddziaływania na środowisko,
- budowy nowych urządzeń melioracyjnych bez uzgodnienia,
- wydobywania żwiru i piasku.

Wodociągi wiejskie w Posadzie Górnej spełniają kryteria wodociągów publicznych i zaopatrują w wodę mieszkańców wsi.

Uzdrowisko Rymanów posiada własne ujęcia wody, których wydajność sukcesywnie maleje. Obecnie czynne są 4 wodociągi zakładowe o nazwach: „Potok Czarny”, „Nad Teresą”, „Nad Zielonym Domkiem” i „Nad Gozdawą”.

Na terenie gminy nadzorem sanitarnym objęte są 92 wodociągi lokalne, które zaopatrują w wodę obiekty użyteczności publicznej. W miejscowościach, które nie korzystają z wody z wodociągu grupowego z Sieniawy oraz wodociągów i ujęć lokalnych ludność zaopatruje się z indywidualnych studni kopanych. Trudności budżetowe gminy uniemożliwiają zaopatrzenie pozostałej ludności gminy w wodę z wodociągu grupowego i wodociągów lokalnych.

Rozwój systemów zaopatrzenia w wodę

Podstawą rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowo – kanalizacyjnych są:

- Uchwała Nr IX/106/03 Rady Miejskiej w Rymanowie z dnia 26.11.2003 r. w sprawie: uchwalenia wieloletniego planu rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych Uzdrowiska Rymanów S.A. w Rymanowie Zdroju,
- Uchwała Nr IX/107/03 Rady Miejskiej w Rymanowie z dnia 26.11.2003 r. w sprawie wieloletniego planu rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych będącego w posiadaniu Zakładu Gospodarki Komunalnej w Rymanowie.

Cele strategiczne gminy i sposoby działania w zakresie zaspokojenia potrzeb mieszkańców:

- pokrycie siecią wodociągową terenu całej gminy i sprawne funkcjonowanie gospodarki wodociągowej we wszystkich miejscowościach (cel średnio priorytetowy).
Źródło: Plan Strategiczny Gminy Rymanów 1998 r.

Cele strategiczne gminy i sposoby działania w zakresie potencjałów gminy:

- w zakresie potencjału technicznego :poprawa stanu technicznego instalacji wodnych (cel średnio priorytetowy); dla zrealizowania powyższego celu należy: uzbroić tereny w infrastrukturę techniczną, prowadzić bieżącą konserwację i regulację rzek i potoków.
Źródło: Plan Strategiczny Gminy Rymanów 1998 r.

Cele strategiczne i strategia działania w ramach wybranych dziedzin gospodarki:

- w dziedzinie rolnictwa:
 - zabezpieczenie w wodę wsi (cel wysoko priorytetowy),
 - sprawne urządzenia melioracyjne (cel wysoko priorytetowy) poprzez prowadzenie bieżącej renowacji urządzeń wodno-melioracyjnych,
- w dziedzinie turystyki:
 - dobre zaopatrzenie w wodę pitną (cel średnio priorytetowy), poprzez dalszą rozbudowę sieci wodociągowej w miejscowościach: -Królik Polski, Rymanów Zdrój - Deszno, Bałucianka.
Źródło: Plan Strategiczny Gminy Rymanów 1998 r.

W oparciu o Program gospodarczy dla Gminy Rymanów na lata 2003-2006 (przewidywane wydatki na zgłoszone do realizacji przez Burmistrza i mieszkańców zadania inwestycyjne podstawowe i rezerwowe, remontowe i inne, w zakresie wodociągów), oraz Planu rozwoju lokalnego Gminy Rymanów na lata 2004-2013 (patrz zał. 2) sporządzono harmonogram realizacji systemów zaopatrzenia w wodę.

4.4.5. Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków komunalnych

Stan aktualny kanalizacji i oczyszczalni ścieków oraz przyjęte kierunki strategiczne

Na terenie Gminy Rymanów jest przyjęty rozdzielczy system kanalizacji. Ścieki sanitarne są odprowadzane kanalizacją sanitarną na oczyszczalnię ścieków. Kanalizacja sanitarna wykonana jest w mieście Rymanowie, Rymanowie Zdroju, Posadzie Górnej, Dolnej, Klimkówce, Króliku Polskim i Ladzinie.

Sieć kanalizacyjną stanowią kolektory „A” do „E”. Kolektor sanitarny główny „A” o długości 7 km przebiega przez teren Rymanowa Zdroju, Posady Górnej, Rymanowa Miasta oraz Posady Dolnej, gdzie zlokalizowana jest komunalna oczyszczalnia ścieków. Kolektor „B” przebiega przez część Rymanowa, oraz Posady Dolnej. Kolektor „C” przebiega przez teren Górnej i część Rymanowa. Kolektor „D” przebiega przez teren Posady Górnej, a Kolektor „E” przez Posadę Dolną. Ponadto do oczyszczalni są podłączone ścieki z Klimkówki i Królika Polskiego. Pompownia ścieków jest w Romanowie - Posadzie Dolnej.

W końcu maja 1997 r. oddano do użytku w Mieście Rymanowie oczyszczalnię ścieków mechaniczno-biologiczną z usuwaniem związków biogenych w oparciu o metodę osadu czynnego o przepustowości Qśrd = 2000 m³/d, Qmaxd = 2500 m³/d. Oczyszczalnia jest w połowie obciążona i obsługuje około 9000 mieszkańców. Oczyszczalnia ta ma możliwość rozbudowy do 4400 m³/d, co stwarza możliwość przyjęcia ścieków z terenu całej gminy poprzez system istniejącej sieci oraz wydłużenie jej i wybudowanie kilku przepompowni ścieków. Wybudowana oczyszczalnia w północnej części miasta na prawym brzegu rzeki Tabor i kolektory sanitarne zapewniają ochronę ekologiczną rzeki Tabor oraz jej odbiornika rzeki Wisłok. Do oczyszczalni są podłączone budynki mieszkalne i użyteczności publicznej, zakłady pracy oraz sanatoria w Rymanowie Zdroju.

Dla ochrony sanitarnej zbiornika w miejscowościach położonych nad Zalewem Sieniawskim istnieje pilna potrzeba budowy kanalizacji sanitarnej. Stąd zakłada się wykonanie kanalizacji w Sieniawie, Głębokiem, Rudawce Rymanowskiej, Puławach i Wisłoczku. Ścieki odprowadzone będą poprzez Sieniawę – Gniewoszówkę i zlokalizowaną tam pompownię do kanalizacji miejskiej Rymanowa i dalej do oczyszczalni.

Proces ochrony sanitarnej Uzdrowiska Rymanów rozpoczęty został budową kanalizacji sanitarnej w Desznie i dalej kontynuowany do Królika Polskiego/10 m /.

Wg programu budowy „Kanalizacja sanitarna dla części północnej gminy” zakłada się skanalizowanie wsi Ladzin, Bzianka, Milcza, Wróblak Szlachecki i Wróblak Królewski. Obecnie około połowy mieszkańców gminy korzysta z kanalizacji sanitarnej.

Ścieki deszczowe z terenu Miasta Rymanowa odprowadzane są kanalizacją deszczową do rzeki Tabor. Na terenie wsi Sieniawa, w strefie ochrony zbiornika wodnego

wykonany jest kolektor deszczowy odprowadzający wodę do rzeki Wisłok poniżej zapory wodnej.

Na terenie Zakładu Przemysłu Skórzanego „Asko” w Rymanowie istnieje oczyszczalnia ścieków przemysłowych, która oczyszcza 58 m³/d ścieków (nieczynna).

Dane statystyczne o kanalizacji i oczyszczalni ścieków

Wg Sprawozdania M-06 o wodociągach i kanalizacji za rok 2002 podaje się następujące dane:

- długość kanalizacji ogólnospławnej ogółem 2,4 km, w tym w Rymanowie 1,1 km, w Rymanowie Zdroju 1,3 km,
- długość kanalizacji sanitarnej ogółem 103,9 km, w tym w Rymanowie 40,7 km, w Rymanowie Zdroju 9,4 km, w Posadzie Górnej 22,9 km, w Klimkówce 30,9 km,
- długość połączeń kanalizacyjnych do budynków i obiektów była 19,2 km,
- liczba podłączeń do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania ogółem 1645 szt., w tym w Rymanowie 685 szt., w Rymanowie Zdroju 268 szt., w Posadzie Górnej 342 szt. w Klimkówce 350 szt.

Wg Sprawozdania M-06 o wodociągach i kanalizacji za rok 2003 podaje się następujące dane:

- ścieki odprowadzone ogółem 269, 6 tys. m³/rok, w tym od gospodarstw domowych 173,3 m³/ rok i od jednostek produkcyjnych 96,3 tys. m³/ rok,
- długość kanalizacji ogólnospławnej ogółem 2,4 km, w tym w Rymanowie 1,1 km, w Rymanowie Zdroju 1,3 km,
- długość kanalizacji sanitarnej ogółem 93,2 km, w tym w Rymanowie 27,6 km, w Klimkówce 33,3 km, w Rymanowie Zdroju 7,2 km, w Posadzie Górnej 15,3 km, w Króliku Polskim 9,8 km,
- długość podłączenia kanalizacji do budynków 35,2 km, w tym w Rymanowie 13,7 km i w Klimkówce 7,9 km, w Rymanowie Zdroju 3,3 km, w Posadzie Górnej 7,6 km, w Króliku Polskim 2,7 km,
- liczba podłączeń do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania ogółem 1861 szt., w tym w Rymanowie 709 szt., w Klimkówce 372 szt., w Rymanowie Zdroju 282 szt. w Posadzie Górnej 352 szt. w Króliku Polskim 146 szt.,
- mieszkania podłączone do sieci kanalizacyjnej ogółem 2138 szt., w tym w Rymanowie 864 szt. i w Klimkówce 372 szt., w Rymanowie Zdroju 402 szt., w Posadzie Górnej 354 szt., w Króliku Polskim 146 szt.

Wg Sprawozdania OS-05. z oczyszczalni miejskich i wiejskich za 2003 r. podaje się następujące dane:

- przepustowość oczyszczalni ścieków w Rymanowie Qśrd = 2000 m³/d,
- równoważna liczba mieszkańców 3877 MR,
- ścieki oczyszczone ogółem 294 tys. m³/ rok,
- w tym bez ścieków opadowych i dowożonych oraz bez wód infiltracyjnych 269 tys. m³/ rok, z czego z Rymanowa 84,0 tys. m³/ rok, Rymanowa Zdroju 116,0 tys. m³/ rok, z Posady Górnej 36,0 tys. m³/ rok, z Klimkówki 29,0 tys. m³/ rok, z Królika Polskiego 4,0 tys. m³/ rok,
- ścieki dowożone do oczyszczalni 4,0 tys. m³/ rok.
- osady z oczyszczalni ścieków 115 Mg /rok, w tym stosowane w rolnictwie 20 Mg /rok, do rekultywacji gruntów 70 Mg / rok i składowane na terenie oczyszczalni 54 Mg/ rok i wykorzystane z dotychczas składowanych 29 Mg/ rok.
- liczba ludności korzystająca z oczyszczalni w Rymanowie: 9 139 M, w tym Rymanów- 3316 M,

Rymanów Zdrój- 1870 M, Posada Górna- 1656 M, Klimkówka- 1686 M, Królik Polski- 615 M

Opłaty za kanalizację są rozliczane wg taryfy określonej Uchwałą Nr IX/108/03 Rady Miejskiej w Rymanowie z dnia 26.11.2003 r. w sprawie zatwierdzenia taryfy za zbiorowe odprowadzenie ścieków świadczone przez Zakład Gospodarki Komunalnej w Rymanowie.

4.4.6. Przyjęte kierunki strategiczne w zakresie budowy kanalizacji i oczyszczalni ścieków

Rozwój systemów odprowadzania i oczyszczania ścieków

Podstawą rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowo – kanalizacyjnych są:

- Uchwała Nr IX/106/03 Rady Miejskiej w Rymanowie z dnia 26.11.2003 r. w sprawie: uchwalenia wieloletniego planu rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych UZDROWISKA RYMANÓW S.A. w Rymanowie Zdroju,
- Uchwała Nr IX/107/03 Rady Miejskiej w Rymanowie z dnia 26.11.2003 r. w sprawie uchwalenia wieloletniego planu rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych będącego w posiadaniu Zakładu Gospodarki Komunalnej w Rymanowie.

Cele strategiczne gminy i sposoby działania w zakresie zaspokojenia potrzeb mieszkańców:

- pokrycie siecią kanalizacyjną terenu całej gminy i sprawne funkcjonowanie gospodarki ściekowej we wszystkich miejscowościach (cel średnio priorytetowy),
Źródło: Plan Strategiczny Gminy Rymanów 1998 r.

Cele strategiczne gminy i sposoby działania w zakresie potencjałów gminy:

- w zakresie potencjału technicznego: poprawa stanu technicznego instalacji kanalizacyjnych (cel średnio priorytetowy); dla zrealizowania powyższego celu należy: uzbroić tereny w infrastrukturę techniczną, prowadzić bieżącą konserwację i regulację rzek i potoków,
- w zakresie potencjału ekologicznego: w pełni uregulowanie gospodarki ściekowej na terenie gminy (cel wysoko priorytetowy), koordynowanie rozpoczętych robót w zakresie rozbudowy sieci kanalizacyjnej, poszukiwanie innych rozwiązań oczyszczania ścieków dla miejscowości, które ze względów technicznych nie mogą być włączone do układu sieci kanalizacyjnej, systematyczne oczyszczanie brzegów rzek i potoków.

Źródło: Plan Strategiczny Gminy Rymanów 1998 r.

Cele strategiczne i strategia działania w ramach wybranych dziedzin gospodarki:

- w dziedzinie rolnictwa:
 - zabezpieczenie kanalizacyjne wsi (cel wysoko priorytetowy).
 - sprawne urządzenia melioracyjne (cel wysoko priorytetowy) poprzez prowadzenie bieżącej renowacji urządzeń wodno-melioracyjnych
- w dziedzinie turystyki:
 - dobre zaopatrzenie w wodę pitną (cel średnio priorytetowy), poprzez dalszą rozbudowę sieci kanalizacji sanitarnej w miejscowościach: Królik Polski, Rymanów Zdrój - Deszno, Bałucianka,.

Źródło: Plan Strategiczny Gminy Rymanów 1998 r.

Tab. 1. Zestawienie zbiorcze aktualnego stanu wyposażenia Gminy Rymanów w systemy kanalizacyjne i oczyszczalnie ścieków

Lp.	System kanalizacyjny	Oczyszczalnia ścieków	Średnia przepustowość [m ³ /d]	Liczba mieszkańców korzystających z oczyszczalni
1	System kanalizacyjny m. Rymanów, Rymanów Zdrój, Rymanów Zdrój – Deszno, Posada Górna, Klimkówka, Królik Polski i Ładzin	Rymanów	2000	9139
Razem gmina: system kanalizacyjny 1 szt. i oczyszczalnia ścieków 1 szt. - o przepustowości Q _{śrd} = 2000 m ³ /d oraz 9139 mieszkańców obsługiwanych przez oczyszczalnie ścieków.				

Tab. 2. Zestawienie zbiorcze docelowego stanu wyposażenia Gminy Rymanów w systemy kanalizacyjne i oczyszczalnie ścieków

Lp.	System kanalizacyjny	Oczyszczalnia ścieków	Przepustowość [m ³ /d]	Liczba mieszkańców korzystających z oczyszczalni
1	System kanalizacyjny m. Rymanów, Rymanów Zdrój, Rymanów Zdrój – Deszno, Posada Górna, Klimkówka, Królik Polski i Ładzin	Rymanów	4400	
2	System kanalizacyjny: m. Bzianka, Milecza, Wróblak Szlachecki i Królewski, Sieniawa, Głębokie.			
Razem gmina: 1 szt. systemów kanalizacyjnych i oczyszczalnia ścieków szt.1 - o przepustowości 4400 m ³ /d oraz 15500 mieszkańców obsługiwanych przez oczyszczalnie ścieków.				

4.5. Środowisko przyrodnicze, w tym różnorodność biologiczna i krajobrazowa

Ochrona przyrody:

60% powierzchni Gminy Rymanów leży na Obszarze Chronionego Krajobrazu Beskidu Niskiego. Obszar Chronionego Krajobrazu Beskidu Niskiego został powołany Rozporządzeniem Nr 10 Wojewody Krośnieńskiego z dnia 2.7.1998 (Dziennik urzędowy Województwa Krośnieńskiego Nr 17) dla zachowania wysokich walorów krajobrazowych obszarów oraz celem zapewnienia względnej równowagi ekologicznej systemów przyrodniczych.

Obszar Chronionego Krajobrazu Beskidu Niskiego o całkowitej powierzchni 81 962 ha – cechuje się znacznym zróżnicowaniem budowy geologicznej oraz bogactwem fauny i flory. Lasy w obrębie Beskidu Niskiego zajmują powierzchnię ponad 60% powierzchni tego terenu. Charakterystyczne są dolneregłowe lasy jodłowe i bukowe. Szata roślinna jest przejściowa między Karpatami Zachodnimi a Karpatami Wschodnimi. Dominującym zbiorowiskiem roślinnym jest buczyna karpacka. Na terenie Obszaru Chronionego Krajobrazu występuje 53 gatunki chronione, z chronionych roślin należy wymienić: kruszczyk błotny, buławnik czerwony, buławnik wielkokwiatowy, storczyk bżowy, storczyk plamisty, lilia złotogłów, kłokoczka południowa. Osobliwością dendrologiczną są krzewiaste formy cisza w rezerwachach.

Zakazy i nakazy dotyczące stref wzmoczonej ochrony środowiska przyrodniczego w granicach Obszaru Chronionego Krajobrazu Beskidu Niskiego:

Zakazuje się:

- w zakresie gospodarki rolnej, leśnej i zadrzewieniowej:
- lokalizacji przemysłowych ferm hodowlanych stosujących bez-ściółkową metodę chowu,
- wypasania owiec i bydła na powierzchniach leśnych,
- w zakresie gospodarki wodnej i odprowadzenia ścieków:
- sztucznego, nieracjonalnego obniżania poziomu wód gruntowych oraz jednostronnie prowadzonych melioracji odwadniających,
- w zakresie przemysłu:
- lokalizowania obiektów uciążliwych dla środowiska w rozumieniu przepisów prawa,
- emisji gazów, pyłów przekraczających dopuszczalne stężenie substancji szkodliwych w powietrzu atmosferycznym dla obszarów specjalnie chronionych,
- eksploatacji surowców skalnych, żwirów, piasku z koryt rzek, dopuszcza się jednak eksploatację niezbędnych ilości tylko na potrzeby lokalne na zasadach zgodnych z obowiązującymi zasadami.

Rezerваты przyrody:

Szczególną ochroną objęte są obszary dwu rezerwatów: „Źródlika Jasiołki” i „Bukowica”. Obszary Chronionego Krajobrazu Beskidu Niskiego zajmują ponad 60 % powierzchni gminy, a zgrupowane są głównie w jej południowej części z centralną miejscowością Rymanów Zdrój położoną 4 km na południe od Rymanowa, przy drodze wojewódzkiej nr 888.

Na terenie Gminy Rymanów proponuje się utworzenie nowego rezerwatu przyrody pod nazwą „Dolina Wisłoka”. Ma to być rezerwat krajobrazowo - leśny o powierzchni 217,64 ha – na terenie Gminy Zarszyn i Rymanów. Celem ochrony rezerwatu jest zachowanie ze względów naukowych, dydaktycznych,

przyrodniczych i krajobrazowych malowniczego przełomu rzeki Wisłok z licznymi odsłonięciami skalnymi, osuwiskami oraz zbiorowiskami roślinnymi typowymi dla piętra pogórza i regła dolnego. Rezerwat będzie utworzony Rozporządzeniem Wojewody Podkarpackiego po uzyskaniu przepisanych prawem uzgodnień i opinii.

Pomniki przyrody:

- Specjaliści z zakresu ochrony przyrody wskazują na objęcie ochroną następujących drzew pomnikowych:
- we Wróbliku Szlacheckim – jesion wyniosły – 350 cm,
 - we Wróbliku Królewskim – 2 jesiony wyniosłe, 350 i 300 cm,
kasztanowiec biały - 4 * 300 cm,
lipa drobnolistna 300 cm,
 - w Rymanowie Zdroju – dąb czerwony, 290 cm,
dąb południowy, 260 cm,
dąb szypułkowy, 16 * 300 – 35 cm,
jesion wyniosły, 300 cm,
sosna wejmutka, 2 * 300 cm,
 - w Rymanowie miasto – grab pospolity, 9 * 190 – 310 cm,
jesion wyniosły, 4 * 300 – 400 cm,
 - w Ładzinie – jesion wyniosły, 300 cm,
klon jawor, 230 cm,
lipa drobnolistna 380 – 300 cm,
topola czarna, 400 cm,
 - w Klimkówce – buk pospolity, 3 * 400 cm, 10 * 300 – 350 cm,
dąb szypułkowy, 650, 480 cm, 60 * 300 – 400 cm, 3 * 300 cm,
kasztanowiec biały, 10 * 300 – 350 cm,
lipa drobnolistna i szerokolista, 30 * 300 – 400 cm,
sosna wejmutka, 5 * 300 cm,
 - w Głębokiem – dąb szypułkowy, 600, 550, 460, 400, 2 * 370, 300 cm,
jesion wyniosły, 300 cm,
lipa drobnolistna, 300 cm,
lipa szerokolistna, 310 cm,
 - w Bziance – dąb szypułkowy, 6 * 460, 3 * 400, 3 * 360, 6 * 300 – 350 cm,
jesion wyniosły, 425, 320 cm,
lipa drobnolistna, 500, 3 * 340, 2 * 320 cm,
lipa szerokolistna, 380 cm.

Zabytki:

- Gmina Rymanów bogata jest w zabytki historyczne. Do najważniejszych obiektów zabytkowych należą:
- zespół staromiejski miasta Rymanowa,
 - cmentarz żydowski na wzgórzu „Kalwaria”,
 - Kościół Św. Stanisława Szczepanowskiego w uzdrowisku,
 - szpital „Eskulap”, szpital „Krystyna”,
 - Dom Wczasów Dziecięcych,
 - willa „Biały Orzeł”,
 - szpital dziecięcy „Gozdawa”,
 - zabytkowe cerkwie w Bałuciance (2 szt.), Króliku Wołoskim (2 szt.), Wróbliku Królewskim (2 szt.), Wróbliku Szlacheckim (2 szt.), Sieniawie (1 szt.) – łącznie 9 cerkwi zabytkowych.

Zabytkowe cmentarze w Gminie Rymanów występują w następujących miejscowościach: Bałucianka, Głębokie, Klimkówka, Królik Polski, Milcza, Puławy, Rymanów (4 szt.), Sieniawa, Wisłoczek, Wróblik Królewski, Wróblik Szlachecki – łącznie 14 zabytkowych cmentarzy.

Zabytkowe parki znajdują się w następujących miejscowościach: Bzianka (z dworem), Rymanów (z dworem), Ładzin (z dworem), Głębokie, Klimkówka – łącznie 5 parków o powierzchni 19,2 ha.

Na terenie Gminy Rymanów oznaczonych jest 40 stanowisk archeologicznych. Są to ciekawe osady i cmentarze prehistoryczne, od okresu neolitu przez epokę brązu i żelaza po średniowiecze. Dwa stanowiska położone na Górze Zamczysko świadczą o istnieniu w tym miejscu budowli obronnych.

4.6. Źródła odnawialne

Dokumentem kierunkowym, który ma stymulować regulującym rozwój energetyki odnawialnej jest STRATEGIA ROZWOJU ENERGETYKI ODNAWIALNEJ z września 2000 roku.

Wzrost zapotrzebowania na energię, spowodowany szybkim rozwojem gospodarczym, ograniczona ilość zasobów kopalnych, a także nadmierne zanieczyszczenie środowiska, spowodowały w ostatnich latach, duże zainteresowanie odnawialnymi źródłami energii. Udział odnawialnych źródeł energii w bilansie paliwowo-energetycznym świata wynosi około 18%, wielkość ta wynika zarówno z rozwoju nowych technologii wykorzystujących odnawialne źródła energii jak również z faktu, że część ludności świata nie ma dostępu do konwencjonalnych źródeł energii. Wspieranie rozwoju odnawialnych źródeł energii stało się ważnym celem polityki Unii Europejskiej. Wyrazem tego stała się opublikowana w 1997 roku, w Białej Księdze Komisji Europejskiej, strategia rozwoju odnawialnych źródeł energii w krajach Unii Europejskiej, która została uznana za podstawę działań na poziomie unijnym. Obecnie udział energii ze źródeł odnawialnych w zaspokojeniu zapotrzebowania Unii Europejskiej na energię pierwotną wynosi 6%.

Ilościowe oszacowanie wykorzystania energii odnawialnej w Polsce jest obecnie rzeczą bardzo trudną, ponieważ informacje na ten temat są dostępne jedynie za pośrednictwem specjalnych badań ankietowych.

Obecnie podstawowym źródłem energii odnawialnej wykorzystywanym w kraju jest biomasa oraz energia wodna, natomiast energia geotermalna, wiatru, promieniowania słonecznego, ma mniejsze znaczenie.

Największe nadzieje na wykorzystanie, jako odnawialne źródło energii, są związane z **biomasą**. Jej udział w bilansie paliwowym energetyki odnawialnej w Polsce rośnie z roku na rok. Biomasa może być używana na cele energetyczne w procesach bezpośredniego spalania biopaliw stałych (drewna, słomy), gazowych w postaci biogazu lub przetwarzana na paliwa ciekłe (olej, alkohol). W warunkach polskich, w najbliższej perspektywie można spodziewać się znacznego wzrostu zainteresowania wykorzystaniem biopaliw stałych - drewna i słomy.

Energetyka wiatrowa w naszym kraju zaczęła rozwijać się dopiero na początku lat dziewięćdziesiątych, głównie na wybrzeżu. Rejonami najbardziej uprzywilejowanymi do wykorzystania energii wiatru są Wybrzeże Morza Bałtyckiego, Suwalszczyzna i Równina Mazowiecka. Do końca 1999 r. uruchomiono 14 sieciowych ferm wiatrowych o łącznej mocy zainstalowanej ponad 3,5 MW. Ponadto funkcjonuje około 50 małych autonomicznych siłowni wiatrowych. Obserwuje się duże zainteresowanie inwestorów instalacjami wiatrowymi, szczególnie w północno-zachodniej Polsce, gdzie na różnych

etapach przygotowania realizowanych jest około 10 inwestycji o planowanych mocach pow. 600 kW.

W zakresie energetyki wiatrowej na terenie Gminy Rymanów istnieją dobre warunki. Na terenie Gminy Rymanów są już zainstalowane instalacje wiatrowe.

Energetyka słoneczna praktycznie jest najmniej znaną formą energii. Warunki meteorologiczne w Polsce charakteryzują się bardzo nierównym rozkładem promieniowania słonecznego w cyklu rocznym, ok. 80% całkowitej rocznej sumy nasłonecznienia przypada na sześć miesięcy sezonu wiosenno-letniego.

Celem strategicznym jest zwiększenie udziału energii ze źródeł odnawialnych w bilansie paliwowo-energetycznym kraju do 7,5% w 2010 roku i do 14% w 2020 roku w strukturze zużycia nośników pierwotnych. Analizując informacje dotyczące potencjału technicznego odnawialnych źródeł energii, a także prognozy dotyczące możliwości ich wykorzystania nie jest możliwe w chwili obecnej przyjęcie na 2010 rok takiego celu, jaki postawiła Unia Europejska tzn. 12% udziału odnawialnych źródeł energii. Strategia i plan działań w dziedzinie odnawialnych źródeł energii przedstawiony w Białej Księdze Komisji Europejskiej wymusiły na wszystkich krajach członkowskich podejmowanie działań wspierających odnawialne źródła energii, takich jak: inwestowanie w badania, zwolnienia podatkowe, gwarantowane ceny energii, subsydia inwestycyjne itp. Sama Komisja Europejska od ponad dziesięciu lat wspiera badania i rozwój odnawialnych źródeł energii w ramach kolejnych Ramowych Programów Badań i Rozwoju. W porównaniu z Unią Europejską krajowy rozwój odnawialnych źródeł energii jest wspierany w znacznie mniejszym stopniu, a także napotyka bariery utrudniające jego rozwój. Przedkładana strategia stwarza szansę szybszego rozwoju odnawialnych źródeł energii w kraju. W dokumencie postawiony cel jest celem politycznym, wymuszającym dalsze działania, w tak zasadniczej kwestii dla zrównoważonego rozwoju, jaką jest wzrost wykorzystania energii odnawialnej w Polsce. Pierwszy okres realizacji strategii do roku 2010, z uwagi na wieloletnie opóźnienia Polski w stosunku do Unii Europejskiej w zakresie systemowych rozwiązań wspierających rozwój odnawialnych źródeł energii, należy maksymalnie wykorzystać na wdrożenie podobnych rozwiązań jakie istnieją w Unii od wielu lat. W trakcie tego okresu powinno nastąpić sprawdzenie zaproponowanych w dokumencie rozwiązań, łącznie z ich weryfikacją, a także przedstawienie konkretnych programów rozwoju poszczególnych rodzajów energii odnawialnej. Na podstawie przedstawionych w dokumencie danych dotyczących zarówno wykorzystania jak i potencjału technicznego odnawialnych źródeł energii w Polsce można powiedzieć, że w początkowym okresie wzrastać będzie przede wszystkim energetyczne wykorzystanie biomasy. Jednakże, aby wzrost wykorzystania biomasy, a także innych odnawialnych źródeł energii, mógł nastąpić, państwo będzie musiało ponieść odpowiednie nakłady finansowe.

Niezbędne nakłady finansowe, które należy ponieść aby zrealizować postawiony cel będą przedstawione w programach dla poszczególnych rodzajów energii odnawialnej. W dłuższej perspektywie do roku 2020, z uwagi na porównywalny krajowy potencjał techniczny odnawialnych źródeł energii z potencjałem technicznym krajów Unii Europejskiej, nie ma uzasadnienia do stawiania innych zadań dotyczących krajowego udziału energetyki odnawialnej w bilansie paliwowo-energetycznym niż w krajach członkowskich Unii.

Jak wyżej podano jedynym możliwym do wykorzystania na terenie Gminy Rymanów odnawialnym źródłem energii jest energia wiatru.

W północnej części Gminy Rymanów, w okresie od późnej jesieni do wczesnej wiosny, występują silne wiatry fenowe. Obecnie kilka elektrowni wiatrowych jest zamontowanych we Wróbliku Szlacheckim (2 wiatraki o mocy 380 kW). Możliwość lokalizacji dalszych elektrowni wiatrowych występuje jeszcze w następujących miejscowościach: Klimkówka, Rymanów miasto, Milcza, Ladzin, Łazy, Wróblik Szlachecki i Wróblik Królewski. Natomiast nie dopuszcza się lokalizacji elektrowni wiatrowych na terenie Obszaru Chronionego Krajobrazu Beskdu Niskiego.

Gmina wydała do tej pory 9 pozwoleń na budowę wiatraków m. in. w Ladzinie i Sieniawie. Docelowo planowane jest 25 szt. elektrowni wiatrowych o mocy nawet do 1 – 2 MW.

4.7. Nadzwyczajne zagrożenia środowiska, poważne awarie przemysłowe

Nadzwyczajne zagrożenie środowiska (poważne awarie przemysłowe) może wystąpić w następujących przypadkach:

- awaria lub katastrofa podczas przewozu materiałów niebezpiecznych na drogach gminy,
- zatrucie wód lub przedostanie się do rzek niebezpiecznych substancji w wyniku awarii urządzeń przemysłowych bądź uszkodzenia urządzeń oczyszczających ścieki w oczyszczalniach ścieków,
- uszkodzenie instalacji odpylającej i wydostawanie się do powietrza atmosferycznego substancji szkodliwych,
- inny rodzaj awarii lub uszkodzeń urządzeń chroniących środowisko skutkujący zwiększeniem się emisji zanieczyszczeń lub hałasów ponad dopuszczalne normy.

W gminie powinien być opracowany sposób postępowania w przypadku wystąpienia nadzwyczajnych sytuacji (wystąpienia poważnych awarii).

Również zgodnie z odpowiednimi przepisami prawnymi każdy przypadek nadzwyczajnego zagrożenia środowiska należy zgłosić Wojewódzkiemu Inspektorowi Ochrony Środowiska.

Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 30 grudnia 2002 r. w sprawie poważnych awarii objętych obowiązkiem zgłoszenia do Głównego Inspektora Ochrony Środowiska, następujące poważne awarie muszą być zgłaszane służbom GIOŚ:

Zgłoszeniu podlegają awarie na terenie kraju, o ile spełniają jedno z następujących kryteriów:

- 1) były następstwem pożaru, eksplozji lub uwolnienia w trakcie procesu przemysłowego co najmniej 5% ilości jednej z substancji niebezpiecznych decydujących o zaliczeniu zakładu do zakładu o dużym ryzyku wystąpienia awarii na podstawie rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 9 kwietnia 2002 r. w sprawie rodzajów i ilości substancji niebezpiecznych, których znajdowanie się w zakładzie decyduje o zaliczeniu go do zakładu o zwiększonym ryzyku albo zakładu o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej (Dz. U. Nr 58, poz. 535);
- 2) były następstwem pożaru, eksplozji lub uwolnienia w trakcie procesu przemysłowego, magazynowania lub transportu dowolnej ilości co najmniej jednej z substancji niebezpiecznych wymienionych w przepisach, o których

mowa w pkt 1, jeżeli powodują co najmniej jeden ze skutków spośród następujących rodzajów skutków:

- a) skutki wobec osób,
 - b) szkody w środowisku,
 - c) szkody w mieniu,
 - d) negatywne skutki wykraczające poza terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;
- 3) były następstwem uwolnienia w trakcie magazynowania lub transportu dowolnej substancji, która ze względu na swoje właściwości lub ilość może być niebezpieczna dla życia, zdrowia ludzi lub dla środowiska, prowadząc przynajmniej do jednego ze skutków spośród rodzajów skutków, o których mowa w pkt. 2 lit. a-d.

Skutkami poważnych awarii w stosunku do osób są:

- 1) śmierć co najmniej jednej osoby;
- 2) zranienie co najmniej 6 osób w zakładzie i hospitalizacja przynajmniej jednej z tych osób przez co najmniej 24 godziny;
- 3) hospitalizacja co najmniej jednej osoby spoza zakładu przez co najmniej 24 godziny;
- 4) ewakuacja przynajmniej 250 osób na czas dłuższy niż 2 godziny, albo innej liczby osób jeżeli iloczyn liczby osób i czasu ewakuacji (określonego w godzinach) wynosi co najmniej 500;
- 5) uwięzienie, rozumiane jako odcięcie od otoczenia zewnętrznego przynajmniej 250 osób na czas dłuższy niż 2 godziny, albo innej liczby osób jeżeli iloczyn liczby osób i czasu uwięzienia (określonego w godzinach) wynosi co najmniej 500;
- 6) pozbawienie przynajmniej 500 osób wody do picia, energii elektrycznej, gazu lub połączeń telefonicznych przez czas dłuższy niż 2 godziny, albo innej liczby osób, jeżeli iloczyn liczby osób i czasu przerwania dostaw wody do picia, energii elektrycznej, gazu lub połączeń telefonicznych (określony w godzinach) wynosi co najmniej 1000.

Skutkami poważnych awarii w środowisku są:

- 1) trwałe uszkodzenie lub zniszczenie środowiska, o powierzchni co najmniej 1 ha, z zastrzeżeniem pkt 2-4;
- 2) trwałe uszkodzenie lub zniszczenie obiektu poddanego pod ochronę na podstawie przepisów o ochronie przyrody, w drodze uznania za:
 - a) pomnik przyrody,
 - b) stanowisko dokumentacyjne;
- 3) trwałe uszkodzenie lub zniszczenie jednego lub kilku elementów przyrodniczych środowiska, bez względu na wielkość uszkodzonej lub zniszczonej powierzchni, na obszarze poddanym pod ochronę na podstawie przepisów o ochronie przyrody, stanowiącym:
 - a) park narodowy,
 - b) rezerwat przyrody,
 - c) park krajobrazowy,
 - d) obszar chronionego krajobrazu,
 - e) użytek ekologiczny,
 - f) zespół przyrodniczo-krajobrazowy;
- 4) zanieczyszczenie śródlądowych wód powierzchniowych lub wód morskich:
 - a) cieków naturalnych lub kanałów, na długości co najmniej 5 km,
 - b) jeziora lub innego naturalnego zbiornika wodnego albo sztucznego zbiornika usytuowanego na wodach płynących, o powierzchni co najmniej 1 ha,
 - c) delty, o powierzchni co najmniej 2 ha,
 - d) morskich wód wewnętrznych lub wód morza terytorialnego albo strefy wybrzeża morskiego, o powierzchni co najmniej 2 ha;

- 5) zanieczyszczenie poziomów wodonośnych wód podziemnych na obszarze ich zalegania, o powierzchni co najmniej 1 ha.
- Skutkami poważnych awarii w mieniu są:
- 1) uszkodzenie lub zniszczenie mienia w zakładzie, w którym wystąpiła awaria, o wartości strat w wysokości przynajmniej 8 mln zł,
- 2) uszkodzenie lub zniszczenie mienia poza terenem zakładu, w którym wystąpiła awaria:
- a) o wartości strat w wysokości przynajmniej 2 mln zł, lub
- b) uszkodzenie zabudowań mieszkalnych w stopniu uniemożliwiającym dalsze ich użytkowanie.

Poniżej podano telefony alarmowe z terenu województwa podkarpackiego:

Województwo podkarpackie – wykaz telefonów alarmowych

Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Rzeszowie

1	Nr fax – jako fax czynny całą dobę	(0-17)-85-053-77
2	Nr telefonu dyżurnego od poniedziałku do piątku w godzinach pracy	(0-17)-85-438-41 (0-17)-85-436-83
3	Nr telefonu dyżurnego (czynny poza godzinami pracy oraz w dni wolne)	0-606328-796

E-mail: nzs@wios.rzeszow.pl

Delegatura w Jasle.

Telefony dyżurne

1	Nr tel./fax – jako fax czynny całą dobę	0-13-446-35-48
2	Nr telefonu dyżurnego od poniedziałku do piątku w godzinach pracy	0-13-446-43-95 0-13-448-08-48
3	Nr telefonu dyżurnego (czynny poza godzinami pracy oraz w dni wolne)	0-606-328-809

E-mail: delegatura@jaslo.wios.rzeszow.pl

Teren Gminy Rymanów objęty jest działalnością WIOŚ Delegatura w Jasle.

4.8. Plan gospodarki odpadami

Wprowadzenie

Plan Gospodarki Odpadami dla Gminy Rymanów jest bezpośrednim efektem realizacji ustawy o odpadach z dnia 27.04.2001 r.

Plan uwzględnia zapisy zawarte w aktualnie obowiązujących aktach prawnych z zakresu gospodarki odpadami

- Gminny plan gospodarki odpadami określa:
- aktualny stan gospodarki odpadami,
 - prognozowane zmiany w zakresie gospodarki odpadami,
 - cele i działania zmierzające do poprawy sytuacji w zakresie gospodarowania odpadami, w tym projektowany system gospodarki odpadami,
 - niezbędne koszty funkcjonowania i zasady finansowania proponowanego systemu,
 - sposób monitoringu i oceny realizacji zamierzonych celów.

Dokumentem nadrzędnym dla Gminnego Planu Gospodarki Odpadami jest Plan Gospodarki Odpadami dla Powiatu Krośnieńskiego.

Dla potrzeb konstrukcyjnych Planu dokonano podziału odpadów na trzy zasadnicze grupy:

- odpady powstające w sektorze komunalnym,
- odpady powstające w sektorze gospodarczym,
- odpady niebezpieczne.

ANALIZA AKTUALNEGO STANU GOSPODARKI ODPADAMI

Odpady komunalne

Analiza aktualnej sytuacji w gospodarce odpadami w Gminie Rymanów pozwala na wysunięcie następujących wniosków:

- Na obszarze gminy, zamieszkałym przez 15,5 tys. osób, zebrano wg ankiet w 2002 roku 2642,9 Mg stałych odpadów komunalnych, w przeliczeniu na 1 mieszkańca zebrano 0,170 Mg/ M. rok.
- Z terenu Gminy Rymanów w 2002 r. wyeksportowano 2642,9 Mg odpadów, co stanowiło ca 100% ogólnej ilości odpadów komunalnych wytworzonych w gminie.
- W roku 2002 w gminie zebrano 14 Mg surowców wtórnych, co stanowiło 0,532,8% masy zebranych odpadów.
- Zbiórka odpadów na obszarze Gminy Rymanów prowadzona jest w przeważającej mierze systemem, u źródła” (w workach foliowych). Na terenach miejskich stosowane są do zbierania odpadów często duże pojemniki zbiorcze rozmieszczone w dogodnych do ich odbioru miejscach, oraz pojemniki o mniejszej pojemności, rozmieszczone przy posesjach.
- W Gminie Rymanów wskaźnik zorganizowanej zbiórki odpadów komunalnych obejmujący ok. 40% mieszkańców, co należy uznać generalnie za niewystarczające. Część nie odbieranych odpadów trafia do środowiska w sposób niekontrolowany powodując jego

zanieczyszczenie. Na terenach wiejskich część odpadów jest wykorzystywana w żywieniu zwierząt lub kompostowana. Odpady mające właściwości energetyczne są spalane, co w przypadku tworzyw sztucznych należy uznać za zjawisko bardzo niebezpieczne dla środowiska.

- Na obszarze Gminy Rymanów sposobem postępowania z zebranymi odpadami jest ich unieszkodliwienie przez składowanie.

Komunalne osady ściekowe

Problemy związane z zagospodarowaniem osadów ściekowych w Gminie Rymanów związane są z bezpiecznym i racjonalnym ich wykorzystaniem. Ilość osadów ściekowych, skrutek i piasku na terenie powiatu w 2002 r. wynosiła wg ankiet 463,1 Mg, a oszacowana od 9139 M – przy wskaźniku 27,725 kg/ M. rok =253,4 Mg.

Odpady powstające w sektorze gospodarczym

W 2002 roku w Gminie Rymanów wytworzono 1024,267 tys. Mg odpadów gospodarczych.

Odpady niebezpieczne

- w strumieniu odpadów komunalnych

Poza sektorem działalności produkcyjnej i usługowej wytwórcami odpadów niebezpiecznych są również gospodarstwa domowe. Odpady niebezpieczne powstające w gospodarstwach domowych kierowane są obecnie ze strumieniem odpadów komunalnych na składowiska.

Ilość odpadów niebezpiecznych ze strumienia odpadów komunalnych wytworzonych w gospodarstwach domowych w 2002 roku w Gminie Rymanów została oszacowana na około 34,6 Mg.

- w zakładach

Opadów niebezpiecznych w zakładach wytworzono 10,7 Mg – wg oszacowania, a wg danych niepełnych WIOŚ – 3,267 Mg /rok.

Szczególne rodzaje odpadów niebezpiecznych

Odpady zawierające PCB.

Na terenie Gminy Rymanów nie ma posiadaczy urządzeń zawierających PCB.

Odpady zawierające azbest

Przyjęto szacunkowo ilość odpadów azbestowych w Gminie Rymanów na około 4408 Mg. Oszacowano, że w 2002 r. zebrano 8 Mg/ r. Nie ma to jednak zasadniczego wpływu na zasady i kierunki postępowania z odpadami azbestowymi.

Wycofane z eksploatacji pojazdy.

Obecnie samochody, które są wycyfowane z eksploatacji trafiają głównie do tzw. auto-złomów (zajmujących się skupem i demontażem pojazdów), których działalność prowadzona jest często z naruszeniem podstawowych zasad ochrony środowiska.

Obecnie udział samochodów osobowych wycyfowanych z eksploatacji kształtuje się na poziomie 1,1 - 1,8%. W ostatnich latach liczba wycyfowanych z eksploatacji samochodów osobowych kształtowała się na terenie gminy na poziomie około 40 sztuk rocznie.

PROGNOZA ZMIAN

Odpady komunalne

W stosunku do roku 2000 oczekiwać należy wzrostu ilości odpadów w tym sektorze o ok. 21% w roku 2006, 33% w roku 2010 oraz 51% w roku 2014.

Osady ściekowe

Szacuje się, że ilość osadów ściekowych będzie się systematycznie zwiększać z do około 430 Mg w 2015 roku.

Rzeczywista ilość osadów ściekowych powstająca w kolejnych latach na terenie gminy będzie wynikała z tempa obejmowania siecią kanalizacyjną istniejącej i nowej zabudowy.

Odpady gospodarcze

Zmiany w ilości i rodzaju wytwarzanych w sektorze gospodarczym odpadów do roku 2015 zależą będą przede wszystkim od rozwoju poszczególnych gałęzi przemysłu, rzemiosła i usług.

Obecna polityka państwa w zakresie ochrony środowiska promuje wdrażanie nowych technologii mało - i bezodpadowych, metod „czystszej produkcji” oraz budowę własnych instalacji służących odzyskowi i unieszkodliwianiu odpadów przez ich wytwórców. W perspektywie kilkunastu lat spowoduje to spadek ilości wytwarzanych odpadów w istniejących zakładach oraz zwiększenie stopnia odzysku odpadów u ich wytwórców. Szacuje się, że do roku 2007 ilość odpadów wytworzonych przez przedsiębiorstwa wzrośnie średnio o około 4 %, do roku 2011 o ok. 12%, natomiast do 2015 o około 16%.

Odpady niebezpieczne

W planie przyjęto szacunki dotyczące ilości odpadów niebezpiecznych, które mogą powstać do roku 2015.

Prognozuje się, że ilość odpadów zawierających azbest w gminie wynosi 4408 Mg będzie się kształtowała na poziomie ca 440 Mg /4 lata do 2015 r., pozostała ilość będzie wytworzona do 2030 r.

Prognozowana ilość samochodów osobowych wycyfowanych rocznie z eksploatacji na terenie gminy wyniesie od około 40 sztuk /obecnie/ do około 110 sztuk w roku 2015.

ZAŁOŻONE CELE GOSPODARKI ODPADAMI

Odpady komunalne

Cel ogólny długookresowy do roku 2015 to zminimalizowanie ilości wytwarzanych odpadów w sektorze komunalnym oraz wdrożenie nowoczesnych systemów ich odzysku i unieszkodliwiania.

Cele krótkoterminowe na lata 2004 – 2007 to:

- Objęcie zorganizowaną zbiórką odpadów wszystkich mieszkańców gminy
- Skierowanie w roku 2007 na składowiska do 82% (wagowo) całkowitej ilości odpadów komunalnych ulegających biodegradacji (w stosunku do roku 1995).
- Osiągnięcie do końca roku 2007 zakładanych limitów odzysku i recyklingu odpadów opakowaniowych: odzysku w wysokości 50%, recyklingu 25%.
- Deponowanie na składowiskach nie więcej niż 78% wytworzonych odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne.
- Cele średnio i długookresowe na lata 2008 – 2015 to:
- Skierowanie w roku 2010 na składowiska nie więcej niż 75% (wagowo) całkowitej ilości odpadów komunalnych ulegających biodegradacji (w stosunku do roku 1995).

- Deponowanie w roku 2015 na składowiskach nie więcej niż 50% wszystkich odpadów komunalnych.

Ze względu na ustawowy obowiązek respektowania ustaleń planu gospodarki odpadami wyższego rzędu, na obszarze gminy proponuje się przyjęcie planu gospodarki odpadami komunalnymi wg Wojewódzkiego Planu Gospodarki Odpadami (WPGO). Plan ten przewiduje obsługę Gminy Rymanów przez Zakład Zagospodarowania Odpadów (ZZO) „Krosno. Na obszarze Gminy Rymanów GPGO zaleca selektywną zbiórkę odpadów.

System zbiórki opakowaniowych surowców wtórnych oraz system odbioru odpadów niebezpiecznych od mieszkańców będzie uzupełnieniem systemów postępowania z odpadami opakowaniowymi i niebezpiecznymi wynikających z ustawy o opakowaniach i odpadach opakowaniowych z dnia 11 maja 2001 r. oraz ustawy o obowiązkach przedsiębiorców w zakresie gospodarowania niektórymi odpadami oraz o opłacie produktowej i opłacie depozytowej z dnia 11 maja 2001 r. (Dz. U. Nr 63 poz. 638 z 2001 r.).

Osady ściekowe

W zakresie gospodarki komunalnymi osadami ściekowymi przewiduje się osiągnięcie następujących celów zapewniających ochronę środowiska:

- zwiększenie stopnia kontroli obrotu komunalnymi osadami ściekowymi celem zapewnienie maksymalnego bezpieczeństwa zdrowotnego i środowiskowego,
- zwiększenie stopnia przetworzenia komunalnych osadów ściekowych,
- maksymalizacja stopnia wykorzystania substancji biogenych zawartych w osadach przy jednoczesnym spełnieniu wszystkich wymogów dotyczących bezpieczeństwa sanitarnego i chemicznego.

Odpady gospodarcze

W dziedzinie gospodarki odpadami z sektora gospodarczego przewiduje się osiągnięcie w latach 2004 – 2015 następujących celów:

- Zwiększenie stopnia wykorzystania odpadów.
- Bezpieczne dla środowiska unieszkodliwienie odpadów.
- Eliminacja zagrożenia ze strony odpadów pochodzenia zwierzęcego.
- Dla osiągnięcia założonego celu konieczne jest podjęcie następujących działań:
- Systematyczne wprowadzanie bezodpadowych i mało odpadowych technologii produkcji.
- Wprowadzenie metod i technologii „czystej produkcji” powodującej zmniejszenie ilości i uciążliwości wytwarzanych odpadów.
- Stymulowanie podmiotów gospodarczych wytwarzających odpady przemysłowe do zintensyfikowania działań zmierzających do maksymalizacji gospodarczego wykorzystania odpadów
- Wyeliminowanie nieprawidłowego unieszkodliwiania w tym także nielegalnego lub nieprawidłowego składowania.
- Unieszkodliwienie PCB.

ZADANIA STRATEGICZNE OBEJMUJĄCE OKRES CO NAJMNIEJ 8 LAT.

Wprowadzanie w życie przyjętego Gminnego Planu Gospodarki Odpadami w sektorze komunalnym wiązać się będzie z koniecznością ponoszenia kosztów niezbędnych do realizacji przedsięwzięć inwestycyjnych związanych z rozbudową, modernizacją, likwidacją oraz rekultywacją składowisk

Koszty inwestycyjne, eksploatacyjne: zbierania, transportu, odzysku i unieszkodliwiania odpadów oraz koszty pozainwestycyjne podano wraz z harmonogramem działań krótko – średnio - i długoterminowych.

Wprowadzanie zakładanego w Gminnym Planie Gospodarki Odpadami systemu zbiórki i unieszkodliwiania odpadów z sektora gospodarczego, a przede wszystkim odpadów niebezpiecznych, wymagać będzie ponoszenia znacznych kosztów, między innymi na budowę gminnego Punktu Zbiórki Odpadów Niebezpiecznych (GPZON) i Stacji Przeladunkowej Odpadów Niebezpiecznych (SPON).

Plan określa szacunkowe koszty inwestycyjne w tym zakresie wraz z harmonogramem działań. Łączne koszty wdrażania GPGO w latach 2004-2015 wyniosą ok.4,7 mln zł.

Podstawowym źródłem przychodów są opłaty za wywóz odpadów i opłaty za ich przyjęcie do składowania bądź unieszkodliwienia. Uzupełniającymi źródłami przychodów są wpływy z tytułu sprzedaży: surowców wtórnych, kompostu.

W Gminnym Planie Gospodarki Odpadami przedstawiono informacje na temat podstawowych źródeł finansowania inwestycji ekologicznych. Są nimi: fundusze ekologiczne, fundacje i fundusze pomocowe, banki oraz fundusze inwestycyjne.

HARMONOGRAM REALIZACJI PRZEDSIĘWZIĘĆ OBEJMUJĄCY OKRES 4 LAT

Za podstawowe przedsięwzięcia strategiczne w gospodarce odpadami komunalnymi w latach 2004 – 2007 uznano likwidację „dzikich wysypisk” na terenie całej gminy.

Za przedsięwzięcia strategiczne w gospodarce odpadami niebezpiecznymi i gospodarczymi na terenie gminy uznano: budowę GPZON /gminnego punktów zbiórki odpadów niebezpiecznych/ oraz budowę SPON /stacji przeladunkowej odpadów niebezpiecznych/ i zbiórkę odpadów zawierających azbest.

SPOSÓB MONITORINGU I OCENY WDRAŻANIA PLANU

Istotnym instrumentem umożliwiającym porządkowanie gospodarki odpadami na terenie gminy może stać się niniejszy GPGO. Jego wdrażanie będzie polegało na okresowej kontroli i ocenie zaproponowanych przedsięwzięć.

Elementem zarządzania i monitorowania systemu gospodarki odpadami jest obowiązek sporządzania przez Burmistrza raz na 2 lata raportu z postępów we wdrażaniu Planu i przedkładania go Radzie Miejskiej.

Wnioski z kontroli postępu w zakresie wdrażania przedsięwzięć zdefiniowanych w Gminnym Planie Gospodarki Odpadami zostaną uwzględnione w jego aktualizacji, która winna być przeprowadzana co 4 lata.

5.1. Założenia wyjściowe Programu

Założenia wyjściowe do opracowania gminnego programu ochrony środowiska opierają się na uwarunkowaniach zewnętrznych (dokumentach strategicznych: „Polityka Ekologiczna Polski na lata 2003 – 2006 z uwzględnieniem perspektywy do 2010 roku” oraz „Programu ochrony środowiska dla województwa podkarpackiego na lata 2003 – 2015” i „Programu ochrony środowiska dla powiatu krośnieńskiego na lata 2004 – 2015”) oraz na uwarunkowaniach wewnętrznych, wynikających z zamierzeń rozwojowych gminy.

5.2. Uwarunkowania wynikające z realizacji polityki ekologicznej Państwa

Naczelną zasadą realizacji polityki ekologicznej państwa jest zasada zrównoważonego rozwoju.

Realizacja tej zasady konkretyzuje się poprzez realizację zasad ustalonych w wojewódzkim programie ochrony środowiska dla województwa podkarpackiego:

1. zasada „likwidacji aktualnych problemów”,
2. zasada „zanieczyszczający płaci”,
3. zasada prewencji (zapobiegania przyszłym problemom) i oszczędnego korzystania z zasobów naturalnych,
4. zasada integracji polityki ekologicznej z politykami sektorowymi,
5. zasada odpowiedzialności grup zadaniowych i zasada społecznosci,
6. zasada regionalizmu,
7. zasada skuteczności ekologicznej i efektywności ekonomicznej.

5.3. Uwarunkowania zewnętrzne wynikające z polityki ekologicznej województwa podkarpackiego

Opracowanie Programu Ochrony Środowiska Powiatu stanowi dokument sporządzany na szczeblu powiatu, w związku z tym głównym punktem odniesienia jest PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA dla WOJEWÓDZTWA PODKARPACKIEGO, który przenosi na szczebel regionalny główne założenia „II POLITYKI EKOLOGICZNEJ PAŃSTWA oraz dokumentu „Program wykonawczy do II POLITYKI EKOLOGICZNEJ PAŃSTWA na lata 2002 – 2010”.

Działania i przedsięwzięcia w zakresie ochrony środowiska w województwie podkarpackim zmierzają obecnie w dwóch kierunkach:

1. Poprawy stanu środowiska i uzyskania dobrych wskaźników w zakresie racjonalnego gospodarowania zasobami, w tym ograniczenia materiałochłonności, wodochłonności, ilości odpadów, energochłonności i emisji zanieczyszczeń.
2. Przyspieszenia rozwoju gospodarczego województwa i zaspokojenia aspiracji mieszkańców regionu przy wykorzystaniu potencjału tkwiącego w zasobach naturalnych i kulturowych województwa (turystyka, rolnictwo ekologiczne itp.).

Zgodnie z Programem wojewódzkim działania koncentrować się będą m.in. na:

1. Modernizacji, rozbudowie i budowie systemów kanalizacji zbiorczej i oczyszczalni ścieków, regulacji rzek i potoków w pierwszej kolejności w miastach województwa podkarpackiego.

2. Modernizacji i budowie ujęć wody pitnej, dostosowanych do wymogów środowiska oraz ochronie źródeł poboru wód i GZWP, tworzeniu stref ochronnych.
3. Budowie i modernizacji wałów przeciwpowodziowych i zbiorników małej retencji.
4. Przedsięwzięciach w zakresie gospodarki odpadami niebezpiecznymi i innymi niż niebezpieczne, budowie systemu selektywnej zbiórki śmieci, recyklingu.
5. Budowie infrastruktury gospodarki odpadami.
6. Kontynuacji rekultywacji terenów po byłych kopalniach siarki oraz rekultywacji nieczynnych składowisk śmieci, rekultywacji terenów poeksploatacyjnych,
7. Likwidacji mogiłników, likwidacji „kopanek” (pochodzących z przełomu XIX i XX wieku miejsc eksploatacji ropy naftowej).
8. Współpracy transgranicznej w zakresie ochrony wód, współpracy międzywojewódzkiej w zakresie skutecznego wyegzekwowania realizacji zamierzeń ograniczających emisję hałasu przez Elektrownię im. T. Kościuszki S.A. w Polańcu oraz w zakresie ochrony wód i ochrony przyrody.
9. Wprowadzaniu najlepszych dostępnych technik.
10. Monitoringu jakości elementów środowiska, zwłaszcza na obszarach największych zagrożeń środowiska, i systematycznej kontroli zakładów przemysłowych.
11. Zmniejszeniu wielkości tzw. „emisji niskiej” w miastach województwa (zwłaszcza Rzeszowa, Przemysła, Jarosławia, Dębicy, Tarnobrzega) i w miejscowościach uzdrowiskowych.
12. Opracowaniu map akustycznych, w pierwszej kolejności dla miasta Rzeszowa oraz na odcinkach dróg o największym natężeniu ruchu.
13. Zapobieganiu nadzwyczajnym zagrożeniom środowiska (awariom przemysłowym).
14. Opracowaniu programów ochrony elementów środowiska (m.in. wojewódzkiego programu ochrony przed hałasem, programów ochrony przed hałasem miast, w pierwszej kolejności Rzeszowa, opracowaniu i wdrożeniu programów działań na rzecz ograniczenia wpływu zanieczyszczeń azotowych ze źródeł rolniczych, sporządzeniu wojewódzkiego planu zarządzania ryzykiem, sporządzeniu zewnętrznych planów operacyjno-ratowniczych dla wszystkich obszarów, objętych zewnętrznym oddziaływaniem awaryjnym zakładów o dużym ryzyku, programów wykonawczych energetycznego wykorzystania biomasy, rozwoju energetyki wodnej, wiatrowej, słonecznej oraz programu wykorzystania energii geotermalnej).
15. Wdrażaniu programów ochrony wód w zlewniach rzek (w tym współpraca międzywojewódzka).
16. Zarządzaniu środowiskiem (zwłaszcza w przedsiębiorstwach).
17. Stworzeniu systemów: zintegrowanego zarządzania zasobami wodnymi województwa, systemu monitoringu powietrza w pełni dostosowanego do wymagań Unii Europejskiej.
18. Rozwoju systemów elektroenergetycznych i teleinformatycznych w kierunku zapewnienia odpowiedniej jakości i pewności obsługi przy respektowaniu ekonomiki przyjmowanych rozwiązań i maksymalnej ochronie przed promieniowaniem pól elektromagnetycznych
19. Poszukiwaniu, rozpoznawaniu i dokumentowaniu nowych złóż kopalin.
20. Wspieraniu wykorzystania lokalnych źródeł energii odnawialnych oraz pomocy dla wprowadzania bardziej przyjaznych dla środowiska nośników energii.

21. Budowie urządzeń i instalacji do produkcji i transportu energii wytwarzanej z wykorzystaniem źródeł odnawialnych.

Zgodnie z Programem rozwiązanie problemów w zakresie ochrony przyrody wiązać będzie się z podjęciem wielu działań m.in. z:

- 1) zapewnieniem instrumentów finansowych rekompensujących ograniczenia rozwojowe obszarów przewidzianych do objęcia radykalnymi formami ochrony przyrody,
- 2) wsparciem finansowym pozwalającym na bieżącą ochronę przyrody na obszarach już utworzonych,
- 3) opracowaniem planów ochrony i miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla istniejących oraz tworzonych rezerwatów przyrody i parków krajobrazowych,
- 4) opracowaniem wojewódzkich i powiatowych programów zalesień,
- 5) stworzeniem systemu monitoringu wojewódzkiego przyrody, respektującego zadania wynikające z porozumień i konwencji międzynarodowych oraz prawa Unii Europejskiej,
- 6) rozpoznaniem, dokumentowaniem, wyznaczaniem i ochroną obszarów cennych przyrodniczo (dokumentacje wstępne do proponowanych do utworzenia rezerwatów przyrody) oraz zbiorowisk roślinnych i biotopów wymagających szczególnej troski,
- 7) restytucją siedlisk rzadkich oraz zagrożonych wyginięciem gatunków flory i fauny,
- 8) wzmocnieniem etatowym i technicznym komórek organizacyjnych zajmujących się ochroną przyrody w zakresie zarządzania obszarami sieci Natura 2000, a zwłaszcza w urzędach gmin powiatów,
- 9) zwiększeniem udziału środków finansowych przeznaczonych przez Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej na ochronę przyrody,
- 10) edukacją ekologiczną,
- 11) tworzeniem warunków do rozwoju rolnictwa ekologicznego,
- 12) promocją i wdrażaniem programów rolno - środowiskowych.

Dla realizacji polityki ekologicznej w gminie szczególnie ważne będą miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, określające przestrzenne rozmieszczenie przedsięwzięć ochrony środowiska. Ponadto decydujące będą ustalenia Programu wojewódzkiego i powiatowego.

W programie wojewódzkim na podstawie: obowiązujących przepisów prawnych, diagnozy stanu istniejącego województwa podkarpackiego, priorytetów określonych w „Strategii rozwoju województwa podkarpackiego na lata 2000-2006”, priorytetów inwestycyjnych określonych przez gminy i instytucje wojewódzkie, polityki ekologicznej państwa oraz wymogów Unii Europejskiej, przyjęto następujące cele strategiczne (określone wg hierarchii i ważności), w obrębie pól strategicznych traktowanych równorzędnie:

Pole strategiczne nr 1: **Ochrona i poprawa jakości środowiska:**

- Cel strategiczny nr 1. Zapewnienie najlepszej jakości wód, w tym utrzymanie ilości wody na poziomie zapewniającym równowagę biologiczną i ochronę przed powodzią.
- Cel strategiczny nr 2. Ograniczenie ilości wytwarzanych odpadów oraz wdrożenie nowoczesnego systemu ich wykorzystywania i unieszkodliwiania.

- Cel strategiczny nr 3. Zmniejszenie uciążliwości hałasowej w środowisku.
- Cel strategiczny nr 4. Skuteczna ochrona ludzi i środowiska przed promieniowaniem elektromagnetycznym.
- Cel strategiczny nr 5. Ochrona przed poważnymi awariami i klęskami żywiołowymi, minimalizowanie ich skutków oraz zapewnienie bezpieczeństwa chemicznego i biologicznego.
- Cel strategiczny nr 6. Zapewnienie wysokiej jakości powietrza, spełniającego wymagania ustawodawstwa Unii Europejskiej oraz redukcji emisji gazów cieplarnianych i niszczących warstwę ozonową powietrza.
- Cel strategiczny nr 7. Doskonalenie systemu obszarów chronionych, w tym ochrona obszarów spełniających wymagania sieci ekologicznej Natura 2000.

Pole strategiczne nr 2: **Racjonalne użytkowanie zasobów środowiska:**

- Cel strategiczny nr 1. Wzrost efektywności wykorzystania surowców, wody i energii tj. zmniejszenie ich zużycia na: jednostkę produktu, jednostkową wartość usługi, statystycznego konsumenta itp. bez pogarszania standardu życiowego ludności i perspektyw rozwojowych gospodarki województwa podkarpackiego.
- Cel strategiczny nr 2. Rozwój energetyki odnawialnej, optymalne wykorzystanie jej zasobów i tworzenie rynku na technologie.
- Cel strategiczny nr 3. Zapewnienie najlepszej jakości gleb, stosownie do wymagań standardów europejskich i krajowych, zagospodarowanie terenów przemysłowych oraz racjonalne wykorzystanie ziemi (w tym rozwój rolnictwa ekologicznego).
- Cel strategiczny nr 4. Racjonalne gospodarowanie zasobami kopalin, ich kompleksowe wykorzystanie, łącznie z wykorzystaniem kopalin towarzyszących.
- Cel strategiczny nr 5. Ochrona i zrównoważony rozwój lasów oraz regulacja lesistości.

Pole strategiczne nr 3: **Współpraca transgraniczna.**

- Cel strategiczny nr 1. Współpraca transgraniczna w zakresie przeciwdziałania poważnym awariom oraz ochrony i racjonalnego wykorzystania przyrodniczych zasobów środowiska.

Pole strategiczne nr 4: **Edukacji ekologicznej, dostęp do informacji i poszerzanie dialogu społecznego.**

- Cel strategiczny nr 1. Propagowanie idei ochrony środowiska oraz trwałego i zrównoważonego rozwoju (ekonomicznego, ekologicznego i społecznego) w społeczeństwie.

W programie ochrony środowiska wymieniono priorytety realizacji określonych celów w obrębie określonych pól strategicznych, określonych pod względem ważności dla realizacji programu według następującej kolejności:

1. ochrona i poprawa jakości środowiska,
2. racjonalne użytkowanie zasobów środowiska,
3. edukacja ekologiczna, dostęp do informacji i poszerzanie dialogu społecznego.

Dla Gminy Rymanów wojewódzki plan zagospodarowania przestrzennego Województwa Podkarpackiego zakłada trzy strefy:

- część północną stanowi strefa intensywnego rozwoju rolnictwa,

- część środkową gminy stanowi strefa intensywnego rozwoju gospodarczego,
- część południową gminy jest strefa zagospodarowania uzdrowskiego i turystycznego.

Miasto Rymanów ma stanowić w przyszłości ośrodek ponadlokalny o wyspecjalizowanej funkcji obsługi turystyki i wypoczynku. Rymanów Zdrój jest i będzie regionalnym ośrodkiem lecznictwa uzdrowskiego i sanatoryjnego.

5.4. Uwarunkowania wynikające ze strategii rozwoju powiatu

Polityka ekologiczna powiatu.

Według Programu Ochrony Środowiska Powiatu Krośnieńskiego zostały sprecyzowane cele ekologiczne i działania w zakresie ich realizacji:

Ochrona i poprawa jakości środowiska Poprawa jakości wód

Cel długookresowy nr 1/1. **Nowoczesna gospodarka wodno – ściekowa.**

Cel ten zakłada:

- a) poprawę jakości wód, w tym utrzymanie lub poprawę biologicznych stosunków w środowisku wodnym i na obszarach zalewowych, tak aby wody osiągnęły co najmniej dobry stan ekologiczny,
- b) racjonalizację zużycia wody w przemyśle, rolnictwie i gospodarstwach domowych.

Wody powierzchniowe i podziemne powinny być przydatne do zaspokajania potrzeb społecznych i gospodarczych, w tym:

- wykorzystania w zbiorowym zaopatrzeniu w wodę do picia,
- celów kąpielowych, turystyki, rekreacji,
- hodowli i bytowania organizmów wodnych (w szczególności ryb łososiowatych lub przynajmniej karpio-watych),

oraz spełniać wymagania jakości na obszarach chronionych.

Cel ten powinien być osiągnięty do 2015 r. Również do tego roku należy zapewnić 75% poziom redukcji ładunku substancji biogenych ze ścieków komunalnych oraz ograniczone spływu zanieczyszczeń pochodzących ze źródeł azotowych. Istnieje możliwość odstąpienia od konieczności budowania oczyszczalni ścieków o podwyższonym stopniu usuwania biogenów, jeżeli w ramach całej zlewni nastąpi redukcja zrzutu azotu i fosforu do wód o 75%.

Rozwiązywanie problemów w dziedzinie jakości wód będzie prowadzone w układach zlewniowych m.in. przez działania pozainwestycyjne i inwestycyjne realizowane przez Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Krakowie oraz samorządy terytorialne. Ponadto na przedsiębiorcach i zakładach komunalnych spoczywa obowiązek modernizacji technologii uzdatniania wody do picia. Zakłady przemysłowe zobowiązane są do wyeliminowania zrzutów substancji niebezpiecznych ze ściekami przemysłowymi m.in. poprzez modernizację technologii produkcji przemysłowej.

Investycje w ramach realizacji celu długookresowego.

Najtrudniejsze i najbardziej kosztowne w realizacji będą działania w dotyczące oczyszczania ścieków komunalnych i ochrony wód przed zanieczyszczeniami spowodowanymi przez azotany ze źródeł rolniczych. budowa 453 km sieci kanalizacyjnej,

- budowa 7 oczyszczalni ścieków dla 9 aglomeracji (gm. Chorkówka – 2 oczyszczalnie ścieków w m. Kopytowa i m. Sulistowa, gm. Dukła – 5 oczyszczalni ścieków w m. Dukła, m. Równe, m. Tylawa, m. Głojsce, m. Jaśliska).

Cele średniookresowe (1.1/1.)

Cel nr 1.1.1/1. Realizacja kompleksowego systemu gospodarki wodno – ściekowej oraz ograniczenie emisji zanieczyszczeń ze źródeł punktowych: miejskich, przemysłowych i wiejskich.

Cel nr 2.1.1/1. Zaspokojenie zapotrzebowania ludności na odpowiednią jakościowo wodę pitną oraz do celów bytowo-gospodarczych i rekreacyjno-turystycznych.

Cel nr 3.1.1/1. Ochrona wód przed zanieczyszczeniami spowodowanymi przez azotany z źródeł rolniczych.

Działania w zakresie realizacji celów średniookresowych:

Działania zmierzające do realizacji ustalonych celów dotyczą następujących zagadnień:

- zarządzanie ochroną wód,
- przeciwdziałanie zanieczyszczeniom i ograniczanie emisji ze źródeł osadniczych,
- zaopatrzenie w wodę,
- racjonalizacja zużycia wody.

Zarządzanie ochroną wód:

- 1) opracowanie warunków korzystania z wód regionów wodnych,
- 2) sporządzenie programów działań mających na celu ograniczanie odpływu zanieczyszczeń ze źródeł rolniczych,
- 3) racjonalna gospodarka zasobami wodnymi wspierana przez edukację ekologiczną, rozwiązania techniczno-organizacyjne i ekonomiczne,

Przeciwdziałanie zanieczyszczeniom i ograniczanie emisji ze źródeł osadniczych:

- 1) prowadzenie działań inwestycyjnych, zgodnie z „Krajowym programem oczyszczania ścieków komunalnych”, obejmującym lata 2003-2015,
- 2) wdrażanie dyrektywy IPPC (w tym nakłady finansowe związane z ochroną wód),
- 3) w latach 2006-2010 r. - modernizacja, rozbudowa i budowa 177 km systemów kanalizacji zbiorczej (gm. Chorkówka, Rymanów, Dukła) i 2 oczyszczalni ścieków (jednej w gm. Chorkówka i jednej w gm. Dukła dla 5519 RLM), spełniających wymagania prawa krajowego i dyrektyw UE, w aglomeracjach o RLM powyżej 2000,
- 4) rzetelna i pełna inwentaryzacja stanu technicznego zbiorników bezodpływowych,
- 5) inwestycje inne niż systemy kanalizacji zbiorczej, realizowane tam, gdzie budowa kanalizacji zbiorczej nie przyniosłaby korzyści środowiskowych lub powodowałaby nadmierne koszty (np. budowa oczyszczalni przydomowych).

Zaopatrzenie w wodę:

- 1) dostosowanie jakości wody pitnej do standardów UE poprzez rozbudowę i modernizację stacji uzdatniania wód i sieci wodociągowych,

- 2) budowa i modernizacja sieci wodociągowych na obszarach wiejskich,
- 3) zatwierdzenie i właściwe zagospodarowanie stref ochrony ujęć wód (zmniejszenie do minimum zanieczyszczeń wód, zwłaszcza podziemnych),

Racjonalizacja zużycia wody:

- 1) racjonalne gospodarowanie wodą, przez podmioty gospodarcze, w tym eliminowanie nieuzasadnionego wykorzystania wód podziemnych i wody pitnej do celów przemysłowych (przez branże inne niż np. przemysł spożywczy i farmaceutyczny),
- 2) edukacja ekologiczna w zakresie racjonalnego zużycia wody,
- 3) nakładanie obowiązku prowadzenie rejestracji zużycia wody w pozwoleniach wodnoprawnych na pobór wód,
- 4) stosowanie technologii, w których stosuje się zamknięte obiegi wody oraz wtórne wykorzystanie ścieków mniej zanieczyszczonych.
Zadania w zakresie racjonalizacji zużycia wody należą do instytucji na poziomie krajowym i wojewódzkim oraz do przedsiębiorstw, podmiotów gospodarczych i indywidualnych odbiorców.

Cele krótkookresowe (2.1/1)

Cel nr 1.2.1/1. Ograniczenie zanieczyszczenia ze źródeł przemysłowych i gospodarczych (ograniczenie zrzutu, niektórych substancji niebezpiecznych do 31.12.2007).

Cel nr 2.2.1/1. Zwiększenie ilości oczyszczonych ścieków komunalnych, w powiecie krośnieńskim (sukcesywnie).

Działania w zakresie realizacji celów krótkookresowych:

Zarządzanie ochroną wód:

- 1) Ograniczenie zrzutu substancji niebezpiecznych ze ściekami (sukcesywnie) poprzez modernizację technologii produkcji.

Investycje:

- 1) uporządkowanie do 2005 r. gospodarki ściekowej w m. Dukła, m. Rymanów i m. Jedlicze poprzez modernizację, rozbudowę i budowę oczyszczalni ścieków,
- 2) sukcesywne porządkowanie gospodarki ściekowej, do 2006 r. w gminach powiatu krośnieńskiego: **gm. Jedlicze** (Jaszczew, Moderówka, Żarnowiec, Chlebna), **gm. Rymanów** (Ladzin, Milecza, Bzianka, Wróblak Szlach., Głębokie, Sieniawa), **gm. Dukła** (Cergowa, Równe, Łęki Dukielskie, Zboiska, Wietrzno), **gm. Iwonicz** (m. Iwonicz Zdrój, Lubatowa), **gm. Chorkówka** (Bóbrka, Machnowka, Zręcin), **gm. Korczyna** (Korczyna, Iskrzynia, Czarnorzeki), **gm. Krościenko Wyżne** (m. Krościenko Wyżne), **gm. Miejsce Piastowe** (Targowiska, Zalesie, Rogi, Widacz, Niżna Łąka), **gm. Wojaszówka** (Odrzykoń, Bratkówka, Wojaszówka) poprzez modernizację, rozbudowę i budowę systemów łącznie 167,9 km kanalizacji zbiorczej,
- 3) rozbudowa i modernizacja stacji uzdatniania wód, zgodnie z wymogami nowych przepisów krajowych i unijnych (m. Dukła) oraz budowa i modernizacja sieci wodociągowych w gminach Dukła, Iwonicz, Rymanów,
- 4) ograniczanie zanieczyszczeń azotowych pochodzących z rolnictwa (poprzez budowę nowoczesnych stanowisk do składowania obornika i zbiorników na gnojówkę w gospodarstwach rolnych - sukcesywnie do 2015 r.), priorytetowo w miejscowościach położonych w sąsiedztwie zbiornika wodnego Besko,

Wody - kształtowania stosunków wodnych

Cel długookresowy nr 2/1. Zapewnienie bezpieczeństwa powodziowego (ochrony życia i mienia) i zwiększenie zasobów dyspozycyjnych wód na terenie powiatu krośnieńskiego.

W ramach tego celu należy zwiększyć liczbę zbiorników retencyjnych na terenie powiatu. Konieczność budowy zbiorników retencyjnych wynika z częstych i groźnych powodzi oraz deficytu wody w rzekach, w okresach niżówkowych. Należy również dążyć do zwiększenia naturalnej retencji wód oraz do utrzymania istniejących zdolności retencyjnych, zwłaszcza na obszarach intensywnie użytkowanych przez człowieka.

Celami długookresowymi będą:

- a) prace przygotowawcze, projektowe związane z budową wielofunkcyjnego zbiornika wodnego „Dukła” na Jasiołce w Trzcianie, w gm. Dukła (obecnie brak zadań z tego zakresu w programie inwestycyjnym do 2010 r. Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Krakowie),
- b) poprawa infrastruktury przeciwpowodziowej, budowa wałów i regulacja cieków wodnych – przejście z fazy projektowej do części realizacyjnej.

Cele średniookresowe (1.2/1)

Cel nr 1.1.2/1. Zwiększenie ilości obiektów i urządzeń infrastruktury przeciwpowodziowej.

Cel nr 2.1.2/1. Zwiększenie zasobów dyspozycyjnych wód w powiecie.

Działania w zakresie realizacji celów średniookresowych

Podstawowe działania w zakresie właściwego kształtowania stosunków wodnych poprzez działania inwestycyjne (m.in. budowa zbiorników retencyjnych, wałów przeciwpowodziowych) i pozainwestycyjne realizowane będą przez Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Krakowie oraz Podkarpacki Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Rzeszowie przy współdziałaniu samorządów gminnych. Ochronę przed powodzią oraz suszą prowadzi się zgodnie z planami ochrony przeciwpowodziowej oraz przeciwdziałania skutkom suszy na obszarze państwa. Dla obszarów nieobwałowanych narażonych na niebezpieczeństwo powodzi, dyrektor regionalnego zarządu gospodarki wodnej sporządza studium określające w szczególności granice obszarów bezpośredniego zagrożenia powodzią przy uwzględnieniu częstotliwości występowania powodzi, ukształtowania dolin rzecznych i tarasów zalewowych, strefy przepływu wezbrań powodziowych, terenów zagrożonych osuwiskami (skarp lub zboczy), tereny depresyjnych oraz bezodpływowych

Działania w zakresie realizacji celów średniookresowych:

- 1) realizacja „Programu Małej Retencji dla Województwa Podkarpackiego” budowa 5 zbiorników wodnych o pow. łącznie 38 ha w Faliszówce (gm. Chorkówka), mieście Dukła (teren Muzeum), mieście Jedlicze i gm. Jedlicze (Podniebyle),
- 2) budowa wałów przeciwpowodziowych w gm. Jedlicze i Rymanów (na odcinkach rzek i potoków o łącznej dł. 20,65 km) i regulacja cieków wodnych w gm. Korczyna, Chorkówka, Iwonicz Zdrój, Jedlicze, Miejsce Piastowe, Rymanów, Wojaszówka, (usuwanie skutków powodzi łącznie 32,91 km odcinków rzek i potoków oraz budowlę regulacyjną)
- 3) poprawa stanu systemów melioracyjnych (konserwacja urządzeń melioracyjnych na potokach na odcinkach o łącznej długości 188,1 km), budowa nowych na niefunkcjonalnych terenach,

- 4) budowa i poprawa stanu systemów odwadniania dróg,
- 5) przeciwdziałanie wkraczaniu zabudowy na tereny zalewowe, poprzez stosowanie odpowiednich zapisów w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego,
- 6) dostosowywanie użytkowania rolniczych terenów położonych w sąsiedztwie rzek i potoków do skali zagrożenia powodziowego (preferowanie użytkowania łąkowego oraz właściwe kształtowanie pasów roślinności wzdłuż cieków wodnych)

Cele krótkookresowe (2.2/1)

Cel nr 1.2.2.1 **Poprawa stanu infrastruktury przeciwpowodziowej**

Działania w zakresie realizacji celu krótkookresowego:

- 1) sukcesywne usuwanie skutków powodzi na rzekach i potokach (m.in. gm. Rymanów, Jedlicze)
- 2) bieżąca konserwacja urządzeń melioracyjnych – podstawowych (rzeki, wały, potoki, zbiorniki), przywrócenie prawidłowego funkcjonowania istniejących systemów melioracyjnych, na terenie całego powiatu,
- 3) zapewnienie właściwej przepustowości cieków wodnych (przepusty, jazy, rowy, itp.).

Gospodarka odpadami

Cel długookresowy nr 3/1. **Ograniczenie ilości wytwarzanych odpadów oraz wdrożenie nowoczesnego systemu ich wykorzystywania i unieszkodliwiania.**

Dla realizacji założonego celu ważne jest zintensyfikowanie działań samorządów gminnych w zakresie ewidencji i monitoringu gospodarki odpadami na terenach wiejskich (zwłaszcza odpadów azbestowych) oraz egzekwowania obowiązujących przepisów.

Prawidłowa gospodarka odpadami przyczyni się do zmniejszenia materiałochłonności.

Hałas i wibracje

Cel długookresowy nr 4/1. **Zmniejszenie uciążliwości hałasu na terenach zurbanizowanych**

Realizacja tego celu zapewni zmniejszenie dyskomfortu życia mieszkańców powiatu, szczególnie w rejonach, w których hałas i wibracje są szczególnie uciążliwe (sąsiedztwo dróg tranzytowych przebiegających przez powiat krośnieński oraz strefy uzdrowiskowe). Ochrona przed hałasem polega na zapewnieniu najlepszego stanu akustycznego środowiska w szczególności poprzez;

- 1) utrzymanie poziomu hałasu poniżej dopuszczalnego lub co najmniej na tym poziomie,
- 2) zmniejszenie poziomu hałasu co najmniej do dopuszczalnego, gdy nie jest on dotrzymany.

Za priorytetowe uznaje się działania w zakresie zmniejszenia hałasu komunikacyjnego wzdłuż dróg krajowych: „S 19” Kuźnica Białostocka – Białystok – Lublin – Rzeszów – Barwinek – granica państwa oraz nr 28, klasy G, relacji Wadowice – Jasło – Krosno – Sanok – Przemyśl – Medyka – granica państwa.

Działaniami inwestycyjnymi pośrednio wpływającymi na zmniejszenie poziomu hałasu na terenach zurbanizowanych będzie:

- a) przebudowa szczególnie niebezpiecznych skrzyżowań dróg krajowych (Miejsce Piastowe),
- b) poprawa stanu technicznego nawierzchni dróg (m.in. rekonstrukcja drogi krajowej nr 9 (E 3710 w celu

uzyskania parametrów nośności nawierzchni obowiązujących w Unii Europejskiej).

Na odcinkach dróg, określonych w programach przeciwdziałania hałasowi, niezbędna będzie budowa zabezpieczeń akustycznych lub prowadzenie innych działań, w tym zakresie (nie tylko w miastach, ale na terenie małych miejscowości zlokalizowanych wzdłuż dróg tranzytowych). Warunkiem przygotowania inwestycji związanych z budową i modernizacją dróg jest uwzględnienie aspektów ochrony środowiska.

Działania i kompetencje w zakresie ograniczania hałasu określa ustawa Prawo ochrony środowiska (z późn. zmianami) oraz wydane na jej podstawie rozporządzenia.

Cele średniookresowe (1.4/1)

Zgodnie z Programem Ochrony Środowiska dla województwa podkarpackiego określa się podstawowe cele na obszarze powiatu: **Cel nr 1.1.4/1.** Zmniejszenie dyskomfortu mieszkańców związanego z przekroczeniem poziomu hałasu komunikacyjnego i ograniczenie hałasu drogowego na obszarach o intensywnej zabudowie.

Cel nr 2.1.4/1. **Niedopuszczanie do pogorszenia klimatu akustycznego na obszarach, gdzie sytuacja akustyczna jest korzystna.**

Działania w zakresie realizacji celów średniookresowych:

- 1) monitoring akustyczny poziomu hałasu komunikacyjnego, zwłaszcza w miejscowościach przez, które przebiegają drogi tranzytowe (zgodnie z prawem ochrony środowiska okresowe pomiary prowadzi zarządzający drogą i przedkłada organowi ochrony środowiska, który może nałożyć w drodze decyzji obowiązek prowadzenia pomiarów w związku z eksploatacją w przypadku negatywnego oddziaływania na środowisko,
- 2) sporządzanie map akustycznych przez starostę z uwzględnieniem informacji wynikających z map sporządzanych przez zarządzającego, w pierwszej kolejności na obszarach położonych wzdłuż dróg o największym natężeniu ruchu,
- 3) opracowanie programów ograniczenia hałasu na obszarach o intensywnej zabudowie, w oparciu o ocenę stanu akustycznego,
- 4) prowadzenie działań w zakresie ograniczania hałasu w miejscowościach uzdrowiskowych, na obszarach gdzie przekroczony został poziom hałasu progowego, ustalonego dla terenów uzdrowiskowych (w strefie A ochrony uzdrowiskowej w Iwoniczu Zdroju i Rymanowie Zdroju),
- 5) budowa zabezpieczeń akustycznych wzdłuż dróg tranzytowych w miejscach nasilonej emisji hałasu.
- 6) odpowiednia lokalizacja obiektów uciążliwych,
- 7) skuteczne egzekwowanie stosowania przepisów krajowych i unijnych w zakresie ochrony przed hałasem.

Środowisko przyrodnicze, różnorodność biologiczna, krajobraz

Cel długookresowy nr 5/1. Utrzymanie unikalnych walorów przyrodniczych powiatu.

Zgodnie z „Programem ochrony środowiska dla województwa podkarpackiego” realizacja tego celu ukierunkowana będzie na doskonalenie systemu obszarów chronionych, w tym ochronę obszarów o wysokich walorach przyrodniczych.

Na szczeblu lokalnym ochrona i podnoszenie wartości krajobrazu polegać będzie na działaniach takich jak:

- a) bieżąca ochrona elementów tworzących walory krajobrazowe,
- b) racjonalna gospodarka zasobami naturalnymi,
- c) stosowanie odpowiednich zapisów w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego,
- d) odtwarzanie krajobrazów zdegradowanych (w uzasadnionych przypadkach)
- e) zwiększenie aktywności społeczeństwa w decydowaniu o losie otaczającego krajobrazu.

Działania prowadzone w ramach realizacji celu długookresowego (w większości o charakterze ciągłym) to:

- utrzymanie istniejących i powołanie nowych obszarów i obiektów prawnie chronionej przyrody i krajobrazu, w tym ochrona obszarów przyrodniczych o znaczeniu międzynarodowym,
- zachowanie i wzbogacanie istniejących oraz odtwarzanie zanikłych elementów różnorodności biologicznej, w tym renaturalizacja cennych ekosystemów i siedlisk,
- ochrona dolin rzecznych i innych korytarzy ekologicznych, zwłaszcza o znaczeniu ponadlokalnym,
- usuwanie lub ograniczanie aktualnych i potencjalnych zagrożeń dla zachowania różnorodności biologicznej,
- wspieranie działalności lokalnych proekologicznych organizacji pozarządowych i ruchów społecznych. działających na rzecz ochrony środowiska przyrodniczego w powiecie,
- realizacja programu wprowadzania zadrzewień i zakrzaczeń śródpolnych,
- realizacja programów ochrony rzadkich i zagrożonych gatunków oraz tradycyjnego krajobrazu rolniczego na istniejących i projektowanych obszarach objętych prawną ochroną przyrody,
- kontrola pozyskiwania zasobów przyrodniczych z ich naturalnych siedlisk,
- bieżąca ochrona walorów przyrodniczych parków narodowych, krajobrazowych, rezerwatów, zespołów przyrodniczo-krajobrazowych, użytków ekologicznych, pomników przyrody,
- opracowanie i wdrażanie programów ochrony terenów zieleni w miastach i gminach.

Cele średniookresowe (1.5/1)

Cel nr 1.1.5/1. Zachowanie oraz odtwarzanie i wzbogacanie rodzimego bogactwa przyrodniczego i walorów krajobrazowych, poprzez objęcie prawną ochroną obszarów o wysokich walorach przyrodniczo-krajobrazowych.

Cel 2.1.5/1. Podniesienie świadomości ekologicznej lokalnych społeczności,

Cel 3.1.5/1. Utrzymanie urozmaiconego krajobrazu rolniczego, zachowanie tradycyjnych praktyk gospodarczych na obszarach przyrodniczo cennych oraz rozwój form rolnictwa stosujących metody produkcji nie naruszających równowagi przyrodniczej, przede wszystkim rolnictwa ekologicznego.

Cel 4.1.5/1. Optymalne wykorzystanie walorów przyrodniczo-kulturowych miast i gmin, powiatu krośnieńskiego, rozwój zaplecza turystyczno-rekreacyjnego przy pełnej ochronie przyrody i krajobrazu kulturowego.

Działania w zakresie realizacji celów średniookresowych:

- 1) prowadzenie edukacji ekologicznej dzieci, młodzieży i dorosłych w zakresie zrozumienia celów ochrony przyrody i różnorodności biologicznej,
- 2) wdrażanie programów rolno-środowiskowych,
- 3) utworzenia bazy monitoringu sieci Natura 2000 w Jaśliskach (po wdrożeniu sieci).

- 4) tworzenie nowych rezerwatów przyrody, użytków ekologicznych, pomników przyrody i innych form ochrony,
- 5) wdrażanie zaleceń dotyczących ochrony przyrody, zawartych w planach ochrony parków narodowych, rezerwatów przyrody, parków krajobrazowych,
- 6) zmniejszanie ekspansji terenów zurbanizowanych w terenach cennych pod względem przyrodniczym i krajobrazowym (sporządzanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, regulujących zasady kształtowania zabudowy i ochrony środowiska),
- 7) ochrona pomników przyrody ożywionej i nieożywionej, w tym plany ochrony dla obiektów szczególnie cennych,
- 8) opracowanie i wdrażanie programów ochrony terenów zieleni w miastach i gminach,
- 9) propagowanie i rozwój rolnictwa ekologicznego, zintegrowanego i dobrej praktyki rolniczej,
- 10) prowadzenie wymiany informacji z zakresu ochrony różnorodności biologicznej oraz międzynarodowej współpracy naukowej w tej dziedzinie,
- 11) opracowanie programu wprowadzania zadrzewień i zakrzaczeń śródpolnych oraz zachowania oczek wodnych i cennych przyrodniczo enklaw śródpolnych,
- 12) ochrona istniejących i odbudowa zdegradowanych korytarzy ekologicznych na obszarach pozbawionych kompleksów leśnych,
- 13) zachowanie „oczek wodnych” oraz bogatych przyrodniczo enklaw śródpolnych, prowadzenie edukacji właścicieli gruntów w tym zakresie.

Cele krótkookresowe (2.5/1)

Cel nr 1.2.5/1. Ochrona obiektów i obszarów o szczególnych walorach przyrodniczych, w tym tworzenie nowych form ochrony przyrody.

Cel nr 2.2.5/1 Edukacja ekologiczna dzieci i młodzieży.

Działania w zakresie realizacji celów krótkoterminowych:

- 1) wspieranie zwalczania kłusownictwa na zwierzyńcu i kłusownictwa rybackiego,
- 2) obejmowanie różnorodnymi formami ochrony cennych obszarów przyrodniczo-krajobrazowych,
- 3) bieżąca ochrona walorów przyrodniczych: parków narodowych, parków krajobrazowych, zespołów przyrodniczo-krajobrazowych, użytków ekologicznych, pomników przyrody,
- 4) porządkowanie rzek, cieków wodnych, stawów, oczek wodnych, otoczenia obiektów publicznych, poprawa estetyki rowów i gospodarstw domowych.

Poważne awarie

Cel długookresowy nr 6/1. Ochrona przed poważnymi awariami, minimalizowanie skutków klęsk żywiołowych oraz zapewnienie bezpieczeństwa chemicznego i biologicznego.

Realizacja tego celu jest istotna ze względu na następujące uwarunkowania:

- przez obszar powiatu krośnieńskiego przebiegają drogi, którymi przewożone są materiały niebezpieczne,
- w Jedliczu zlokalizowany jest zakład o dużym ryzyku,
- przez przejście graniczne w Barwinku może odbywać się wwoz i wywóz odpadów niebezpiecznych produktów GMO,
- powiat krośnieński, nawiedzany przez klęski żywiołowe i położony jest w strefie osuwiskowej.

Cele średniookresowe (1/6/1)

Cel nr 1.1.6/1. Przeciwdziałanie poważnym awariom.

Cel nr 2.1.6/1. Zwiększenie bezpieczeństwa ruchu pojazdów z towarami niebezpiecznymi na terenie powiatu krośnieńskiego.

Cel nr 3.1.6/1. Podniesienie świadomości społecznej w zakresie biotechnologii i bezpieczeństwa biologicznego.

Działania w zakresie realizacji celów średniookresowych:

- 1) kontrole bezpieczeństwa i stanu środowiska w zakładzie o dużym ryzyku,
- 2) wzmożone kontrole pojazdów przewożących materiały niebezpieczne prowadzone przez: WIOŚ, PSP, Policję, Inspekcje Drogową,
- 3) modernizację zbyt wąskich odcinków dróg, którymi przewozi się materiały niebezpieczne,
- 4) przygotowanie parkingów i zjazdów na bezpieczne zatrzymanie pojazdów, a w przypadku awarii na ich odholowanie i zabezpieczenie (dotyczy zwłaszcza przejścia granicznego ze Słowacją,
- 5) edukacja rolników i przedsiębiorców w zakresie biotechnologii i bezpieczeństwa biologicznego.

Cele krótkookresowe (2/6/1)

Cel nr 1.2.6/1 Zapewnienie bezpieczeństwa w zakresie ochrony życia i mienia.

Cel nr 2.2.6/1 Poprawa infrastruktury przeciwpożarowej i ratownictwa ekologicznego.

Działania w zakresie realizacji celu krótkookresowego:

- 1) rozbudowa i modernizacja systemu wczesnego ostrzegania w zakresie ochrony przeciwpowodziowej (m.in. opracowanie i stosowanie procedur postępowania w sytuacji zagrożenia),
- 2) modernizacja i stała poprawa wyposażenia jednostek ratownictwa ekologicznego,
- 3) techniczne i organizacyjne wspieranie służb odpowiedzialnych za zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego (w tym chemicznego i biologicznego),
- 4) ujednoczenie systemu alarmowania,

Powietrze atmosferyczne

Cel długookresowy nr 1/7. Zachowanie standardów jakości powietrza atmosferycznego zgodnie z wymaganiami prawa krajowego i unijnego.

Cel ten ma za zadanie dotrzymanie standardów jakości powietrza na obszarze powiatu krośnieńskiego. Rola starosty we wdrażaniu przepisów unijnych i krajowych w zakresie ochrony powietrza polegać będzie na współudziale w przygotowaniu planów ochrony powietrza (wyrażenie opinii). W stanie istniejącym nie zachodzi konieczność opracowywania takich planów.

Ograniczanie „emisji niskiej” pochodzącej ze źródeł osadniczych należy głównie do zadań samorządów gminnych. Do przedsiębiorców należy ograniczanie emisji pochodzącej z procesów technologicznych w zakładach przemysłowych. Istotnym kierunkiem działań będzie edukacja ekologiczna, w tym zakresie oraz promowanie odnawialnych źródeł energii.

Cele średniookresowe (1.1/7)

Cel nr 1.1.7/1. Redukcja wielkości emisji zanieczyszczeń do powietrza w miastach powiatu.

Cel nr 2.1.7/1. Zmniejszenie wielkości emisji niskiej w miejscowościach uzdrowiskowych i turystycznych.

Działania w zakresie realizacji celu średniookresowego:

- 1) Ograniczanie „emisji niskiej”:

- a) racjonalizacja wykorzystania i modernizacja istniejących scentralizowanych systemów grzewczych,
- b) upowszechnianie wykorzystania odnawialnych źródeł energii,
- c) upowszechnianie stosowania paliw ekologicznych w kotłowniach i indywidualnych systemach grzewczych,
- d) prowadzenie działań w kierunku zmniejszenia energochłonności m.in. propagowanie stosowania technologii energooszczędnych, termomodernizację budynków stosowanie instalacji wysokosprawnych,
- 2) ograniczenie emisji spalin ze źródeł mobilnych poprzez: m.in. wprowadzanie biopaliw, sukcesywną wymianę autobusów i innych pojazdów nie posiadających homologacji na mniej uciążliwe dla środowiska,

Promieniowanie elektromagnetyczne

Cel długookresowy nr 1/8. Ochrona przed promieniowaniem elektromagnetycznym.

Realizacja tego celu polega na skutecznej ochronie ludności przed działaniem promieniowania elektromagnetycznego, poprzez:

- 1) utrzymanie poziomów pól elektromagnetycznych poniżej dopuszczalnych lub co najmniej na tych poziomach,
- 2) zmniejszaniu poziomów pól elektromagnetycznych do co najmniej dopuszczalnych tam gdzie one są niedotrzymane.

Zadania w zakresie oceny poziomów pól elektromagnetycznych i ich zmian dokonuje się w ramach państwowego monitoringu środowiska. Zadania okresowych badań kontrolnych poziomów pól elektromagnetycznych i prowadzenie rejestru terenów o stwierdzonych przekroczeniach dopuszczalnych poziomów spoczywają na Wojewodzie.

Zadania samorządów gminnych polegać będą na właściwej lokalizacji obiektów, które mogą emitować pola elektromagnetyczne, czyli uwzględniania ich w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego oraz studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin. Ochrona ludzi i środowiska przed oddziaływaniem pól elektromagnetycznych polegać będzie na:

- 1) inwentaryzacji źródeł emisji;
- 2) wyznaczeniu obszarów ograniczonego użytkowania od istniejących i projektowanych emitorów (zadania rady powiatu dla przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko)
- 3) lokalizacji obiektów tak, by były jak najmniej konfliktowe z otaczającą przestrzenią.
- 4) wdrażaniu najlepszych technik, technologii i rozwiązań technicznych ograniczających promieniowanie elektromagnetyczne.

Racjonalne wykorzystanie zasobów środowiska

Lasy

Cel długookresowy nr 2/1.

Realizacja tego celu polega przede wszystkim na kompleksowej ochronie ekosystemów leśnych, poprawie stanu zdrowotnego, doskonaleniu zasad i mechanizmów użytkowania obszarów leśnych, przygotowaniu podstaw do regulacji lesistości, wzbogacaniu zasobów leśnych i ochronie przed pożarami. Efektem realizacji celu długookresowego będzie:

- 1) zachowanie korzystnego wpływu lasów na równowagę przyrodniczą, zachowanie różnorodności biologicznej, krajobrazu i warunki życia ludności ,
- 2) osiągnięcie przestrzennie optymalnej struktury lasów w krajobrazie,

- 3) regenerację zdewastowanych i zaniedbanych drzewostanów w lasach prywatnych.

Ze względu na specyfikę ochrony ekosystemów leśnych, dla utrzymania i poprawy stanu lasów działania (przedsięwzięcia), z reguły pozainwestycyjne, należy prowadzić w sposób ciągły, ponieważ nie można ich zamknąć w określonym przedziale czasu. Z tego względu nie wyznaczono celów średniookresowych. Działania prowadzone będą zgodnie z kompetencjami określonymi przez ustawy szczegółowe.

Zarządzanie ochroną i racjonalną gospodarką leśną:

- 1) wdrażanie krajowego i wojewódzkiego (po jego opracowaniu) programu zalesiania,
- 2) scalanie niewielkich enklaw leśnych w większe kompleksy,
- 3) zachowanie bioróżnorodności lasów m.in. poprzez ochronę i odtwarzanie śródleśnych zbiorników wodnych oraz pozostawianie na gruntach przeznaczonych do zalesień - trwałych i okresowych oczek wodnych, bagien, mokradeł jako ostoi życia biologicznego, szczególnie na wododziałach, terenach wyżynnych i górskich,
- 4) ochrona i pielęgnacja zasobów leśnych oraz ekosystemów nieleśnych, w tym obejmowanie ochroną cennych obszarów leśnych i nieleśnych (użytki ekologiczne – ekosystemy cenne przyrodniczo, takie jak: torfowiska, murawy kserotermiczne, półnaturalne łąki),
- 5) wdrożenie zasad zagospodarowywania lasów nie objętych formami ochrony przyrody a będących przedmiotem ochrony w świetle prawa międzynarodowego (konwencje i porozumienia międzynarodowe oraz dyrektywy UE),
- 6) doskonalenie metod aktywnego przeciwdziałania zagrożeniu pożarowemu, w tym monitoring stanu i zagrożeń lasów,
- 7) wspieranie tworzenia związków i stowarzyszeń właścicieli lasów, powiązań kooperacyjnych bazy surowców i produktów leśnych z lokalnymi podmiotami przetwórstwa, przy wykorzystaniu pakietu instrumentów stymulujących przedsiębiorczość.

Investycje

- 1) zalesianie gruntów wyłączonych z użytkowania rolniczego,
- 2) przebudowa drzewostanów oraz odbudowa potencjału produkcyjnego ekosystemów leśnych naruszonych w wyniku katastrof leśnych i pożarów

Cele krótkookresowe (1.1/2)

Cel nr 1.1.1/2. Intensyfikacja działań na rzecz modelu trwale zrównoważonej, wielofunkcyjnej gospodarki leśnej oraz ochrony zasobów leśnych

Działania w zakresie realizacji celów krótkoterminowych:

- 1) intensyfikacja prac związanych z opracowaniem i aktualizacją planów urzędowania lasów niepaństwowych (będących własnością osób fizycznych i wspólnot gruntowych) oraz doskonalenie nadzoru nad realizacją tych planów tj. wzmocnienie nadzoru i doradztwa fachowego w stosunku do lasów niepaństwowych, w tym przygotowywanie materiałów informacyjnych i edukacja ekologiczna,
- 2) przygotowanie podstaw do regulacji zalesień, w tym: weryfikacja klasyfikacji gruntów (granicy polno-leśnej), uregulowanie spraw związanych z wykazywaniem powierzchni leśnych w ewidencji gruntów oraz optymalnej lokalizacji zalesień w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego,

- 3) nadzór i kontrola zalesień gruntów prywatnych oraz szkolenie właścicieli zalesionych gruntów.

Odnawialne źródła energii

Cel długookresowy nr 2/2. Upowszechnianie wykorzystania odnawialnych źródeł energii i optymalne wykorzystanie jej zasobów.

Uwarunkowania przyrodnicze powiatu krośnieńskiego sprzyjają rozwojowi odnawialnych źródeł energii, zwłaszcza z wykorzystaniem siły wiatru i wody. Użytkowanie odnawialnych źródeł energii umożliwi osiągnięcie korzyści ekologicznych, gospodarczych i społecznych, a wzrost wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych powinien stać się integralnym elementem zrównoważonego rozwoju powiatu.

Z analizy uwarunkowań krajowych wynika, że wzrastać będzie wykorzystanie biomasy i siły wiatru. Na terenach, o dużych wartościach przyrodniczych i ciekach będących siedliskiem ryb wędrownych, dąży się do tego by nie lokalizować nowych siłowni wodnych. Przy lokalizacji inwestycji powinny być zachowane uwarunkowania wynikające z położenia w istniejących lub projektowanych obszarach ochrony przyrody i krajobrazu.

Cele średniookresowe (1.2/2)

Cel 1.1.2/2. Wzrost energii odnawialnej w bilansie energetycznym, na obszarze powiatu krośnieńskiego.

Działania w zakresie realizacji celu średniookresowego:

- 1) inwentaryzacja zasobów energii odnawialnej i niezbędnej infrastruktury, wyznaczenie regionów preferowanych do rozwoju energetyki odnawialnej, w tym w aktualizowanych studiach uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin,
- 2) wspieranie rozwoju energetyki odnawialnej poprzez opracowanie programów wykonawczych energetycznego wykorzystania biomasy, rozwoju energetyki wodnej, wiatrowej, słonecznej oraz programu rozwoju wykorzystania energii geotermalnej,
- 3) propagowanie rozwoju energetyki odnawialnej i nośników energii bardziej przyjaznych środowisku, zwłaszcza z wykorzystaniem energii słonecznej do ogrzewania mieszkań i obiektów użyteczności publicznej,
- 4) budowa urządzeń i instalacji do produkcji i transportu energii wytwarzanej z wykorzystaniem źródeł odnawialnych na terenach preferowanych do rozwoju energetyki odnawialnej,
- 5) włączanie problematyki energii odnawialnej do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego i aktualizowanych studiów zagospodarowania przestrzennego gmin.

Gleby

Cel długookresowy nr 3/2. Ochrona i racjonalne wykorzystanie gleb oraz rozwój rolnictwa ekologicznego

Realizacja tego celu zmierza do:

- ochrony gleb przed degradacją powodowaną przez czynniki antropogeniczne i naturalne,
- rekultywacji gleb zdegradowanych,
- ochrony zasobów gleb najlepszej jakości, nadających się do wykorzystania rolniczego i leśnego (zgodnie ze standardami krajowymi i Unii Europejskiej),
- optymalnego wykorzystaniu gleb w zależności od uwarunkowań przyrodniczych.

Działania w zakresie realizacji celu długoterminowego polegać będą na:

- edukacji w zakresie stosowania dobrej praktyki rolniczej,
- propagowania i wdrażania rolnictwa ekologicznego,
- wdrażaniu programów rolno-środowiskowych,
- podejmowaniu przedsięwzięć służących rozpoznaniu stanu gleb i skali zagrożeń,
- pracach rekultywacyjnych.

Działania w zakresie ochrony i racjonalnego wykorzystania gleb prowadzone będą zgodnie z kompetencjami wynikającymi z ustaw szczególnych. Zgodnie z ustawą Prawo ochrony środowiska, oceny jakości gleb i ziemi oraz obserwacji zmian dokonuje się w ramach państwowego monitoringu środowiska, a starosta prowadzi okresowe badania jakości gleb. Obecnie na terenie powiatu krośnieńskiego nie ma obszarów, na których obowiązek rekultywacji obciążałby starostę.

Cele średniookresowe (1.3/2)

Cel nr 1.1.3/2. Rozwój rolnictwa ekologicznego.

Cel nr 2.1.3/2. Ochrona gleb przed degradacją i zanieczyszczeniem wskutek czynników: naturalnych (m.in. zakwaszenie, erozja) i antropogenicznych.

Cel nr 3.1.3/2. Identyfikacja zagrożeń i optymalne wykorzystanie gleb w zależności od uwarunkowań przyrodniczych,

Cel nr 4.1.3/2. Ochrona zasobów gleb nadających się do wykorzystania rolniczego i leśnego przed ich przeznaczeniem na inne cele,

Cel nr 5.1.3/2 Włączenie do obiegu gospodarczego gruntów zdegradowanych.

Działania w zakresie realizacji celów średniookresowych:

- 1) rekultywacja terenów i użytków rolnych zdegradowanych, w wyniku działania czynników antropogenicznych i naturalnych (erozja, osuwiska),
- 2) wdrażanie, zwłaszcza na terenach prawnie chronionych, produkcji rolnej zgodnej z ustawą o rolnictwie ekologicznym (m.in. promowanie produktów markowych i certyfikowanych, utworzenie systemu banku informacji rynkowej - gromadzenie, przetwarzanie, upowszechnianie),
- 3) wspieranie unowocześnienia produkcji rolnej poprzez modernizację gospodarstw rolnych, postęp biologiczny, sprawną strukturę dystrybucji, zaopatrzenia, przetwórstwa i usług,
- 4) właściwe użytkowanie rolnicze gleb, w tym odpowiednie nawożenie i stosowaniu środków ochrony roślin,
- 5) zachowywanie odpowiedniego odczynu gleb (z uwagi na występujące zasadniczo nadmierne zakwaszenie stosowanie wapnowania),
- 6) stosowanie fitomelioracji, zalesień gruntów nieprzydatnych rolniczo,
- 7) zapobieganiu nielegalnego składowania odpadów na gruntach do tego nie przeznaczonych,
- 8) ograniczanie zanieczyszczeń przemysłowych i gospodarczych,
- 9) podnoszenie poziomu wiedzy użytkowników gleb i gruntów w zakresie możliwości zasobów glebowych i ich degradacji oraz w zakresie rolnictwa ekologicznego.

Cele krótkookresowe (2.3/2)

Cel Nr 1.4.3/2. Monitoring gleb ukierunkowany na rejestrowanie zmian powodowanych przez czynniki naturalne i antropogeniczne (zakwaszenie gleb, erozja, użytkowanie, przeciążenie gleb materiałem i energią, niewłaściwą agrotechniką itp.),

Cel nr 2.4.3/2. Rekultywacja gleb zdegradowanych na obszarach rolniczego użytkowania, w tym zalesianie,

Cel nr 3.4.3/2. Wdrażanie programów rolno-środowiskowych,

Działania w zakresie realizacji celów krótkoterminowych:

- 1) opracowanie programu rekultywacji gleb i zalesiania gleb na obszarach rolniczego użytkowania,
- 2) zwiększanie punktów monitoringu stanu gleb, publikacje, szkolenia,
- 3) organizowanie szkoleń w zakresie programów rolno-środowiskowych oraz wymogów ochrony środowiska przy stosowaniu środków ochrony roślin, nawozów mineralnych oraz utylizacji środków ochrony roślin.
- 4) prowadzenie obserwacji zmian chemizmu gleb, a w szczególności koncentracji metali ciężkich w glebach użytkowanych rolniczo,
- 5) promocja produktów, aktywizacja sieci ze sprzedażą zdrowej żywności.

Kopaliny

Cel długookresowy nr 4/2. Racjonalne gospodarowanie zasobami kopalini, ich kompleksowe wykorzystanie, łącznie z wykorzystaniem kopalini towarzyszących oraz rekultywacja terenów poeksploatacyjnych.

Realizacja celu ma za zadanie zwiększyć efektywność wykorzystania rozpoznanych złóż kopalini i poszukiwanie i rozpoznanie nowych złóż, ograniczenie negatywnych skutków wydobycia kopalini.

Cele średniookresowe (1.4/ 2)

Cel nr 1.1.4/2. Zwiększenie efektywności wykorzystania rozpoznanych i eksploatowanych złóż.

Cel nr 2.1.4/2. Ograniczenie negatywnych skutków wydobycia kopalini

Działania w zakresie realizacji celów średniookresowych

- 1) ochrona złóż udokumentowanych i obszarów perspektywicznych oraz maksymalne wykorzystanie złóż eksploatowanych,
- 2) ograniczanie nielegalnego wydobycia surowców. tzw. „dzikie wyrobiska” stwarzających zagrożenie dla życia i zdrowia ludzi, w znacznym stopniu wpływającego także ujemnie na środowisko poprzez zdevastowanie powierzchni gruntu (przypadkowa, niefachowa eksploatacja kopalini jest też niekorzystna dla stanu złoża i powoduje marnotrawstwo zasobów),
- 3) likwidacja i rekultywacja “kopanek” oraz dołów urobkowych, powstałych przy eksploatacji ropy naftowej,
- 4) bieżąca rekultywacja terenów poeksploatacyjnych i terenów zdegradowanych w miejscowościach: Lipowica, Trzciana, Zawadka Rymanowska, Jedlicze, Krościenko Wyżne, Wrocanka, Bratkówka, Łęki Strzyżowskie, Wojaszówka, Wojkówka.

Edukacja ekologiczna

Edukacja ekologiczna, dostęp do informacji i poszerzanie dialogu społecznego

Cel długookresowy nr 1/3. Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców powiatu oraz poprawa komunikacji społecznej w zakresie ochrony i racjonalnego wykorzystania zasobów naturalnych.

Cel ten prowadzić będzie do wykreowania społeczeństwa o wysokim poziomie zachowań, świadomego wzajemnych powiązań pomiędzy zagadnieniami gospodarczymi, społecznymi, ekologicznymi i politycznymi. Realizowany będzie poprzez: wspieranie działań uzupełniających system

edukacji szkolnej, zwiększenie efektywności edukacji ekologicznej, dostarczanie niezbędnej wiedzy o problematyce ekologicznej. Stan środowiska zależy w dużej mierze od postaw poszczególnych członków społeczeństwa. Swobodny dostęp do informacji o środowisku ma wpływ na aktywizowanie społeczności lokalnych

Cele średniookresowe (1.1/3)

Cel nr 1.1.1/3. Poprawa świadomości ekologicznej w zakresie właściwych postaw konsumenckich. w zakresie korzystania ze środowiska (m.in gospodarki odpadami i racjonalizacji zużycia wody, energii cieplnej i elektrycznej),

Cel nr 2.1.1/3. Podniesienie świadomości społecznej w zakresie wiedzy o środowisku (zagadnienia ochrony ekosystemów, ochrony krajobrazu, kształtowanie norm zachowań sprzyjających ochronie różnorodności biologicznej) i jego zagrożeniach.

Cel nr 3.1.1/3. Promowanie rolnictwa ekologicznego, odnawialnych źródeł energii

Działania w zakresie realizacji celów średniookresowych:

- 1) egzekwowanie przepisów, zwłaszcza dotyczących: porządku, odpadów, gospodarki wodno-ściekowej i ochrony przed hałasem,
- 2) edukacja ekologiczna w szkołach (kółka zainteresowań, konkursy ekologiczne itp. prowadzenie aktywnych form edukacji np. „Zielone Szkoły”),
- 3) rozwój bazy edukacji ekologicznej, w tym rozwój zagospodarowania edukacyjnego i turystycznego obszarów leśnych i parków krajobrazowych (ścieżki edukacyjne, szlaki turystyczne, tablice informacyjne itp.),
- 4) organizowanie kampanii informacyjno-edukacyjnych, wspieranie imprez prośrodowiskowych oraz działalności wydawniczej,
- 5) upowszechnianie informacji o podejmowanych akcjach, kampaniach i działaniach na rzecz aktywnej ochrony środowiska w województwie, kraju i na świecie,
- 6) uczestnictwo w wojewódzkich, krajowych i międzynarodowych programach edukacji ekologicznej.

Cele krótkookresowe (2.1/3)

Cel nr 1.2.1/3. Zorganizowanie systemu informacji o środowisku i ogólnodostępnych form edukacji ekologicznej.

Cel nr 2.2.1/3. Rozwój bazy edukacyjnej.

Cel nr 3.2.1/3 Edukacja ekologiczna w szkołach i w rolnictwie.

Działania w zakresie realizacji celów krótkookresowych:

- 1) włączenie do edukacji szkolnej programów ochrony środowiska wraz z programem ochrony środowiska,
- 2) opracowanie programu edukacyjnego oraz koordynacja działań w zakresie jego wdrażania,
- 3) opracowanie zasad i przygotowanie nowoczesnych (komputerowych) systemów zarządzania i dokumentowania zasobami środowiska, w tym gospodarki przestrzenią wiejską,
- 4) wspieranie przedsięwzięć szkoleniowych dla rolników, kontynuowanie doradztwa rolniczego,
- 5) prowadzenie edukacji ekologicznej dzieci i młodzieży w zakresie zrozumienia celów ochrony przyrody i różnorodności biologicznej,
- 6) wprowadzenie dodatkowych form nauki wiedzy ekologicznej poprzez kółka zainteresowań, spotkania, konkursy,
- 7) edukacja ekologiczna w zakresie gospodarki odpadami i racjonalizacji zużycia wody i energii poprzez programy

radiowe i telewizyjne o tematyce proekologicznej, prasę i wydawnictwa,

- 8) organizacja ścieżek przyrodniczo-edukacyjnych w Jaśliskim Parku Krajobrazowym i Czarnorzecko-Strzyżowskim Parku Krajobrazowym,
- 9) utrzymanie istniejących ścieżek przyrodniczych, punktów widokowych, ścieżek konnych, miejsc udostępniania lasów dla społeczeństwa.

Współpraca transgraniczna

Rozpoznanie stanu środowiska w obszarze przygranicznym i racjonalne wykorzystanie jego zasobów

Cel długookresowy nr 1/4. Wymiana informacji o zasobach przyrodniczych i działaniach podejmowanych na rzecz poprawy jego stanu oraz współpraca w zakresie ich turystycznego wykorzystania

Działania w zakresie współpracy transgranicznej prowadzone są głównie na szczeblu krajowym i wojewódzkim, Inwestycje realizowane są przez gminy.

Współpraca transgraniczna, mająca charakter pozainwestycyjny, odbywa się pomiędzy Powiatem Krosno a okresem; Svidnik, Stropkov na Słowacji. W ramach realizacji celu długookresowego realizowane będą następujące działania

- 1) rozszerzanie współpracy w zakresie wymiany informacji o stanie środowiska i działaniach na rzecz jego poprawy i podejmowanie wspólnych działań,
- 2) wspólne opracowanie projektów i ubiegania się o środki pomocowe, na rzecz ich realizacji,
- 3) tworzenie warunków do nawiązywania kontaktów między organizacjami polskimi i słowackimi, prowadzącymi działalność na rzecz poprawy stanu środowiska przyrodniczego,
- 4) sprzyjanie nawiązywaniu współpracy transgranicznej pomiędzy firmami przetwórstwa rolno-spożywczego, handlu hurtowego, grup producenckich.

5.5. Uwarunkowania wynikające ze strategii rozwoju gminy

Funkcje gminy, miasta i źródła określone zostały następująco:

- dla gminy – funkcją podstawową jest rolnictwo i leśnictwo,
- dla miasta – funkcją podstawową jest obsługa ludności,
- dla uzdrowiska – funkcją podstawową jest leczenie (głównie dzieci) oraz wypoczynek i rekreacja.

Cele rozwoju przestrzennego Gminy Rymanów:

Główny cel rozwoju przestrzennego Gminy Rymanów to wykorzystanie szans gminy wynikających z jej zasobów i położenia.

Główny cel rozwoju wymaga realizacji celów strategicznych wyodrębnionych w sferach:

- społecznej

- zapewnienie dogodnych warunków dla realizacji potrzeb i aspiracji mieszkańców,
- zapewnienie obsługi mieszkańców w zakresie usług publicznych,
- pełne wyposażenie zabudowy w infrastrukturę techniczną,
- maksymalnie możliwe wyeliminowanie tranzytowej komunikacji drogowej przez teren gminy,
- uatrakcyjnienie przestrzeni publicznych służących zaspokojeniu potrzeb w dziedzinie wypoczynku, rekreacji i usług,

- ekonomicznej

- rozwój usług z zakresu turystyki i kultury,
- rozwój rynku pracy,

- kulturowej

- zachowanie i wyeksponowanie wartościowych zasobów dziedzictwa kulturowego i krajobrazu uzdrowiska Rymanów,
- kształtowanie harmonijnego krajobrazu kulturowego zespołu szpitali uzdrowiskowych w Rymanowie oraz nowych osiedli mieszkaniowych w Mieście Rymanów,

- przyrodniczej

- zachowanie istniejących wartości środowiska przyrodniczego,
- objęcie rzeczywistą ochroną drzew pomnikowych,
- ochrona przed uciążliwością wynikającą z rozwoju gospodarczego, z rozwoju komunikacji,

- przestrzennej

- harmonijny rozwój struktury przestrzenno - funkcjonalnej gminy,
- rewitalizacja starej zabudowy,
- ochrona terenów otwartych,

- komunikacyjnej

- zapewnienie dobrego poziomu dostępności komunikacyjnej wszystkim mieszkańcom gminy z centrum usługowym oraz z miejscowościami sąsiednimi,
- zapewnienie dobrego poziomu dostępności komunikacyjnej wszystkim przyjezdnym korzystającym z Uzdrowiska Rymanów, z ośrodków wypoczynkowych w Rudawce Rymanowskiej, w Sieniawie i innych miejscach wypoczynku,
- poprawa efektywności ekonomicznej stosowanych metod przewozu osób i towarów,
- ograniczenie hałasu, emisji spalin i konsumpcji energii,
- uzupełnienie układu gminnej komunikacji drogowej,
- zapewnienie budowy „obwodnicy” Miasta Rymanowa,
- zapewnienie dostatecznej ilości odcinków dróg zbiorczych przy drodze Nr 28 oraz sprawnego połączenia drogami powiatowymi i gminnymi Uzdrowiska Rymanów z Uzdrowiskiem Iwonicz.

Według opracowania „Plan strategiczny Gminy Rymanów” – Rymanów, czerwiec 1998 jako **misję gminy** określono:

„Gmina Rymanów jest gminą o charakterze uzdrowiskowo – turystycznym – rolniczym, o specyficznym mikroklimacie, atrakcyjnym położeniu oferującą: lecznicze wody mineralne, szeroki wachlarz usług sanatoryjnych, szczególnie dla dzieci, świadczonych tu od ponad 120 lat, ciekawą ofertę usług turystycznych i kulturalnych, wypoczynek w gospodarstwach agroturystycznych i zdrową żywność”.

Powyższą misję gminy określono w perspektywie do roku 2010.

Cele strategiczne gminy

W zakresie zaspokojenia poszczególnych potrzeb mieszkańców wydzielono następujące cele strategiczne oraz strategię działania do roku 2010:

Zabezpieczenie materialne, Bezpieczeństwo, Wyżywienie, Schronienie

Cele:

1. Poprawa statusu materialnego mieszkańców
2. Doprowadzenie stanu dróg do standardów europejskich
3. Pokrycie siecią wodno – kanalizacyjną terenu całej gminy
4. Objęcie dożywianiem wszystkich potrzebujących tego dzieci
5. Poprawa bezpieczeństwa na terenie gminy
6. Zaspokojone potrzeby mieszkaniowe mieszkańców gminy
7. Dobry stan sieci energetycznej i instalacji gazowej
8. Zorganizowana opieka dla potrzebujących jej osób starszych
9. Stosowanie ekologicznych źródeł energii.

Zdrowie i życie, Rozwój ludzi, Opieka, Rekreacja, wygoda, przyjemność

Cele:

1. Zapewniona pełna opieka zdrowotna w zakresie leczenia otwartego i rehabilitacji
2. Zapewnienie dobrych warunków nauki w szkołach – zgodnych z wymaganiami reformy
3. Sprawnie funkcjonująca gospodarka wodno – ściekowa
4. Powszechne nauczanie informatyki w szkołach
5. Sprawnie funkcjonujące szkolnictwo średnie
6. Rozwinięta baza rekreacyjno – sportowa
7. Integracja osób niepełnosprawnych ze społeczeństwem.

Kultura, Wartości moralne, potrzeby religijne, Swoboda i łatwość kontaktów przestrzennych, Kontakty społeczne, więź grupowa, tożsamość z gminą

Cele:

1. Wyeliminowanie zagrożenia demoralizacją
2. Łatwiejsza dostępność instytucji obsługujących społeczeństwo
3. Łatwy dostęp do kultury w gminie
4. Dostęp do środków komunikacyjnych dostosowany do potrzeb
5. Skuteczna komunikacja społeczności gminy
6. Utworzony cmentarz w Rymanowie Zdroju
7. Zaangażowani mieszkańcy w życie społeczno – kulturalne.

Cele strategiczne i strategię działania w zakresie potencjałów gminy:

Potencjał techniczny:

Cele:

1. Zaspokojone potrzeby mieszkaniowe
2. Bezpieczne ciągi komunikacyjne dla pieszych i rowerzystów
3. Ograniczenie zagrożeń powodziowych
4. Poprawa stanu technicznego instalacji gazowych, elektrycznych i wodnych
5. Zmniejszenie uciążliwości ruchu kołowego
6. Poprawa estetyki budynków, elewacji i otoczenia
7. Właściwie wyposażone jednostki OSP w sprzęt techniczny
8. Powszechny dostęp do obiektów sportowych i rekreacyjnych
9. Dobry stan techniczny budynków użyteczności publicznej
10. Właściwe rozwiązanie ruchu komunikacji publicznej
11. Poprawa dostępności do miejsc parkingowych i terenów pod budowę garaży
12. Wysoka świadomość społeczna w zakresie zabezpieczenia mienia
13. Zagospodarowane pustostany.

Potencjał ekologiczny:

Cele:

1. W pełni uregulowana gospodarka ściekowa na terenie gminy
2. Czyste powietrze
3. Zagospodarowane odpady komunalne
4. Zachowane cechy klimatotwórcze otuliny leśnej uzdrowiska
5. Racjonalnie wykorzystywane zasoby naturalne

6. Zagospodarowane parki podworskie
7. Ograniczona emisja zanieczyszczeń odkomunikacyjnych
8. Podwyższony poziom ekoświadomości społeczności lokalnej.

Cele strategiczne i strategie działania w ramach wybranych dziedzin gospodarki:

Handel i usługi, przemysł i wytwórczość:

Cele:

1. Rozwinięty sektor produkcji nie zagrażający pogarszaniu się środowiska
2. Rozwinięty sektor usług i handlu.

Rolnictwo, leśnictwo:

Cele:

1. Efektywne gospodarstwa rolne
2. Zabezpieczenie wodno – kanalizacyjne wsi
3. Sprawne urządzenia melioracyjne, właściwa sieć dróg dojazdowych do pól
4. Zagospodarowane grunty odłogowane
5. Uregulowany stan prawny gospodarstw rolnych
6. Utrzymany w dobrej kondycji drzewostan w gminie
7. Zwiększona lesistość o 4 %
8. Poprawa gospodarki w lasach komunalnych
9. Ograniczenie szkód rolnych i leśnych wyrządzanych przez zwierzynę leśną
10. 100 % pokrycie mapami zasadniczymi wsi
11. Zwiększona świadomość rolników w zakresie ochrony zadrzewień
12. Zwiększona sieć dróg leśnych.

Turystyka, lecznictwo uzdrowiskowe:

Cele:

1. Lecznictwo uzdrowiskowe na wysokim poziomie
2. Zadbane ekologicznie i czyste środowisko przyrodnicze
3. Dobre zaopatrzenie w wodę pitną
4. Dobry stan dróg i nie uciążliwy przejazd przez uzdrowisko
5. Rozwinięta baza turystyczna
6. Zastosowanie ekologicznych czynników grzewczych
7. Atrakcyjny obraz uzdrowiska i gminy
8. Dostosowanie imprez kulturalno – turystycznych do potrzeb i zainteresowań jej odbiorców.

5.6. Cele, priorytety oraz działania niezbędne dla realizacji celów

Pola strategiczne, w zależności od dziedziny, obejmują określoną ilość celów strategicznych (długoterminowych), w ramach których wyznaczone zostały cele długookresowe i krótkookresowe oraz określone działania inwestycyjne i nie inwestycyjne, zapewniające osiągnięcie przyjętych celów.

Cele strategiczne oraz, zawarte w ich ramach, cele długookresowe i krótkookresowe wymienione są w Programie w kolejności określonej priorytetami wynikającymi ze stopnia ważności i pilności tych celów dla realizacji zadań, w obrębie danego pola strategicznego. Taka sama zasada kolejności, ważności i priorytetów odnosi się do działań inwestycyjnych i nie inwestycyjnych sformułowanych dla realizacji poszczególnych celów długo i krótkookresowych.

Formułując listę działań wzięto pod uwagę:

- a) ponadlokalny wymiar planowanych przedsięwzięć,
- b) spodziewany efekt ekologiczny,
- c) możliwość uzyskania zewnętrznego wsparcia finansowego.

CELE/ PRIORYTETY	WYSZCZEGÓLNIENIE / DZIAŁANIA DLA REALIZACJI CELÓW	do 2010 roku	do 2015 roku
POLE STRATEGICZNE 1 – OCHRONA I POPRAWA JAKOŚCI ŚRODOWISKA			
Cel 1	Gospodarka odpadami		
1	Wprowadzanie systemowej gospodarki odpadami komunalnymi w układzie ponadlokalnym	X	X
2	Opracowanie systemowej zbiórki odpadów komunalnych w gminie dla surowców wtórnych	X	X
3	Opracowanie systemowej zbiórki odpadów komunalnych w powiecie dla redukcji w strumieniu odpadów komunalnych odpadów ulegających biodegradacji	X	X
4	Opracowanie systemowych rozwiązań w zakresie gospodarki odpadami wielkogabarytowymi	X	X
5	Opracowanie systemowych rozwiązań w zakresie gospodarki odpadami budowlanymi	X	X
6	Opracowanie systemowych rozwiązań w gospodarce odpadami niebezpiecznymi w strumieniu odpadów komunalnych	X	X
7	Likwidacja dzikich składowisk odpadów	X	X
8	Edukacja ekologiczna	X	X
Działania do realizacji celów			
1	Wspieranie selektywnej zbiórki odpadów komunalnych	X	X
2	Doposażenie gminnych służb komunalnych w odpowiedni sprzęt	X	X
3	Edukacja ekologiczna	X	X
4	Budowa GPZON	X	X
5	Opracowanie gminnych planów gospodarki odpadami	X	X
6	Opracowanie sprawozdań z realizacji GPGO	X	X
7	Aktualizacja GPGO	X	X
8	Uporządkowanie stanu formalnoprawnego wszystkich wytwórców i posiadaczy	X	X

	odpadów		
9	Prowadzenie ewidencji odpadów wytwarzanych w gminie	X	X
10	Współudział w wojewódzkim programie usuwania azbestu, PCB, elektronicznych i elektrycznych urządzeń	X	X
11	Opiniowanie, uzgadnianie przedsięwzięć znacząco oddziałujących na środowisko, wydawanie zezwoleń i pozwoleń	X	X
12	Kontrola i monitoring	X	X
Cel 2	Kształtowanie stosunków wodnych i ochrona przed powodzią		
Priorytet 1	Ochrona przed powodzią	X	X
	Działania do realizacji celów		
1	Bieżąca konserwacja cieków powierzchniowych	X	X
2	Budowa oraz bieżąca kontrola systemu obiektów urządzeń zabezpieczających przed powodzią	X	X
3	Budowa i konserwacja urządzeń do kształtowania stosunków wodnych	X	X
Priorytet 2	Uporządkowanie gospodarki ściekowej w gminie	X	X
	Działania do realizacji celów		
1	Budowa sieci kanalizacyjnej we wszystkich miejscowościach gminy	X	X
2	Budowa nowych mechaniczno-biologicznych oczyszczalni ścieków na terenie gminy oraz modernizacja oczyszczalni istniejących	X	X
3	Zaopatrzenie gospodarstw nie objętych siecią kanalizacyjną w perspektywie do 2015 roku w zależności od uwarunkowań finansowych w oczyszczalnie przydomowe lub bezodpływowe zbiorniki na ścieki	-	X
Priorytet 3	Zapewnienie skutecznej ochrony wód podziemnych	X	X
	Działania do realizacji celów		
1	Bieżąca kontrola sprawności systemu odprowadzania ścieków oraz stanu technicznego szamb	X	X
2	Ograniczenie powierzchniowego dopływu zanieczyszczeń do wód powierzchniowych i podziemnych z terenów rolniczych, źródeł obszarowych i liniowych poprzez budowę pasów zieleni śródpolnej i przepotokowej	-	X
3	Budowa kanalizacji deszczowej przy drogach i systemów oczyszczających spływy opadowe z dróg	-	X
4	Wprowadzanie odpowiednich zapisów do planów zagospodarowania przestrzennego chroniących obszary szczególnie wrażliwe przed ingerencją mogącą spowodować pogorszenie jakości wód	X	X
Cel 3	Ochrona przyrody, krajobrazu i różnorodności biologicznej		
Priorytet 1	Ochrona krajobrazu rolniczego i terenów turystycznych	X	X
	Działania do realizacji celów		
1	Rozwój rolnictwa ekologicznego, agroturystyki zgodnie z Krajowym Programem Aktywizacji Wsi	X	X
2	Rozwój systemów zieleni terenów zurbanizowanych łączących zadania ochrony i rekonstrukcji zieleni urządzonej z ochroną obszarów i rekonstrukcją obszarów i obiektów zabytkowych	X	X
3	Budowa i rozbudowa szlaków pieszych (chodników) i ścieżek rowerowych w sąsiedztwie obiektów zabytkowych	X	X
4	Opracowanie programu zadrzewień śródpolnych	X	X
Priorytet 2	Rozwój obszarów chronionych	-	X
	Działania do realizacji celów		
1	Przeprowadzenie inwentaryzacji i waloryzacji przyrodniczej gminy	-	X
2	Pielęgnacja zieleni miejskiej i wiejskiej	X	X
Cel 4	Ograniczenie zanieczyszczeń powietrza i przeciwdziałanie zmianom klimatu		
	Działania do realizacji celów		
1	Termorenowacja obiektów	X	X
2	Rozwój systemu wykorzystania energii odnawialnej	-	X
3	Stała kontrola zakładów w zakresie przestrzegania zapisów wydanych w pozwoleniach	X	X

4	Utwardzenie lub wymiana nawierzchni dróg powiatowych i gminnych	X	X
5	Rozwój sieci tras rowerowych	X	X
Cel 5	Ochrona przed hałasem		
Działania do realizacji celów			
1	Opracowanie map akustycznych i programu ochrony przed hałasem dla obszarów położonych wzdłuż głównych dróg o największym natężeniu ruchu tj. dla wskazanych w przepisach dróg krajowych	X	-
2	Opracowanie map akustycznych i programu ochrony przed hałasem dla terenów poza aglomeracjami	X	-
3	Usprawnienie sieci drogowej	X	X
4	Budowa obwodnic miejskich	X	X
5	Rozbudowa sieci dróg lokalnych	X	X
6	Poprawa nawierzchni dróg istniejących	X	X
7	Przebudowa skrzyżowań w miejscach kolizyjnych	X	X
8	Budowa chodników	X	X
9	Budowa ścieżek rowerowych	X	X
Cel 6	Ochrona przed polami elektromagnetycznymi		
Działania do realizacji celów			
1	Wprowadzanie zapisów do planów zagospodarowania przestrzennego w zakresie możliwości lokalizacji urządzeń imitujących promieniowanie elektromagnetyczne	X	X

POLE STRATEGICZNE 2 - RACJONALNE UŻYTKOWANIE ZASOBÓW ŚRODOWISKA			
Cel 1	Zapewnienie sprawnego systemu zaopatrzenia mieszkańców w wodę		
Działania do realizacji celów			
1	Budowa odcinków wodociągów	X	X
2	Budowa i modernizacja stacji uzdatniania wody	X	X
3	Racjonalizacja zużycia wody poprzez kontrolę stanu szczelności wodociągów przesyłowych i modernizację wodociągów, wymianę liczników wody	X	X
Cel 2	Racjonalne wykorzystanie zasobów glebowych i surowców mineralnych		
Priorytet 1	Ochrona zasobów surowców mineralnych i rolniczej przestrzeni produkcyjnej	X	X
Działania do realizacji celów			
1	Ochrona surowców i gleb w planach zagospodarowania przestrzennego	X	X
2	Wydawanie koncesji dla obszarów o powierzchni do 20 ha	X	X
3	Prowadzenie rejestrów	X	X
Priorytet 2	Ochrona terenów leśnych	X	X
Działania do realizacji celów			
1	Wykonanie planów urzędzeniowych lasów nie będących własnością Skarbu Państwa	X	X
2	Sukcesywne zalesianie gruntów rolnych niskich klas	X	X
3	Powadzenie prawidłowej gospodarki leśnej	X	X
Cel 2	Zachowanie naturalnej rzeźby terenu i likwidacja powstałych szkód		
Działania do realizacji celów			
1	Inwentaryzacja terenów zdegradowanych	X	X
2	Budowa, odtworzenie lokalnych sieci hydrograficznych	X	X
Cel 3	Zapewnienie bezpieczeństwa ekologicznego		
Działania do realizacji celów			
1	Doposażenie służb współodpowiadających za bezpieczeństwo ekologiczne	-	X
2	Wylimitowanie lokalizacji zabudowy na terenach zalewowych	X	X
EDUKACJA EKOLOGICZNA I PROMOCJA WALORÓW PRZYRODNICZYCH GMINY			
Działania do realizacji celów			

1	Rozszerzenie zakresu i wzbogacenie form edukacji ekologicznej dla wszystkich grup wiekowych i różnych grup zawodowych	X	X
2	Promowanie inicjatyw edukacji dzieci i młodzieży z zakresu metodyki i edukacji ekologicznej poprzez włączanie szkół do realizacji różnych aspektów polityki ekologicznej	X	X
3	Edukacja dorosłych - podniesienie świadomości ekologicznej.	X	X
4	Promowanie niekonwencjonalnych źródeł energii	X	X
5	Edukacja ekologiczna w zakresie rolnictwa ekologicznego	X	X

5.7. Przedsięwzięcia przewidziane do realizacji celów krótko - i średnioterminowych wraz z harmonogramem realizacji

W myśl sformułowanych przez Ministerstwo Środowiska „Wytycznych sporządzania programów ochrony środowiska na szczeblu regionalnym i lokalnym” (2002r.) przyjęte zadania podzielono na:

- zadania własne gminy (W) (pod zadaniami własnymi należy rozumieć te przedsięwzięcia, które będą finansowane w całości lub częściowo ze środków będących w dyspozycji powiatu);
- zadania koordynowane (K) (pod zadaniami koordynowanymi należy rozumieć pozostałe zadania związane z ochroną środowiska i racjonalnym wykorzystaniem zasobów naturalnych, które są finansowane ze środków przedsiębiorstw oraz ze środków zewnętrznych, będących w dyspozycji organów i instytucji szczebla wojewódzkiego i centralnego, bądź instytucji działających na terenie gminy, powiatu, ale podległych bezpośrednio organom wojewódzkim, bądź centralnym).
- zadania inne (I) nie finansowane z PFOŚiGW, realizowane przez podmioty gospodarcze lub administracje publiczną (realizacja zadania leży poza obowiązkami starostwa), ale realizują cele środowiskowe powiatu.

Pozostałe oznaczenia w tabeli: IN – zadanie inwestycyjne
NIN – zadanie nie inwestycyjne

Tabela 3. Przedsięwzięcia przewidziane do realizacji celów krótko - i średnioterminowych wraz z harmonogramem realizacji

Lp.	Opis zadania	Rodzaj zadania (W, K, I, IN, NIN)	Okres realizacji		Podmioty realizujące	Szacunkowa wielkość nakładów niezbędnych do realizacji przedsięwzięcia w latach 2004 – 2007 (tys. zł)	Szacunkowa wielkość nakładów niezbędnych do realizacji przedsięwzięcia w latach 2008 – 2015 (tys. zł)	Źródła finansowania
			2004 - 2007	2008 - 2015				
OCHRONA I POPRAWA JAKOŚCI ŚRODOWISKA								
CEL 1 – GOSPODARKA ODPADAMI								
1	Organizacja selektywnej zbiórki i selekcji odpadów komunalnych w gminie	K, IN	X	X	Gmina	15	15	GFOŚiGW, WFOŚiGW, budżet gminy, fundusze pomocowe UE
2	Organizacja i budowa Gminnego Punktu Zbiórki Odpadów Niebezpiecznych (GPZON) wraz ze stacją przeładunkową (SPON)	K, IN	X		Gmina	70	-	GFOŚiGW, WFOŚiGW, fundusze pomocowe UE
3	Organizacja i budowa Gminnego Punktu Selektywnego Gromadzenia Odpadów Komunalnych	K, IN	X	X	Gmina	15	10	GFOŚiGW, WFOŚiGW, fundusze pomocowe UE
4	Opracowanie gminnego planu gospodarki odpadami	K, IN	X		Gmina	10	-	budżet gminy
5	Organizacja i zbiórka odpadów wielkogabarytowych i tekstylnych	K, IN	X	X	Gmina	10	10	GFOŚiGW, WFOŚiGW, fundusze pomocowe UE
6	Opracowanie sprawozdań z realizacji GPGO	K, W, NIN	X	X	Gmina	Zadanie realizowane w ramach bieżących kosztów		Budżet gminy
7	Aktualizacja GPGO	K, W, NIN		X	Gmina	-	10	GFOŚiGW
8	Kontrola realizacji gospodarki odpadami podmiotów gospodarczych	K, NIN			Gmina, powiat	-	-	Budżet gminy, budżety organów kontroli
9	Inwentaryzacja „dzikich” składowisk	K, NIN	X		Gmina	3	-	Budżet gminy
10	Likwidacja i rekultywacja „dzikich” składowisk	K, NIN	X		Gmina	6	-	Budżet gminy
11	Usuwanie azbestu i wyrobów zawierających azbest	K, NIN	X	X	Gmina, właściele nieruchomości	400	800	GFOŚiGW, właściele nieruchomości, fundusze

								pomocowe UE
12	Wprowadzenie systemu komputerowej ewidencji i monitoringu odpadów w gminie	K, NIN	X		Gmina	5	-	Budżet gminy, środki pomocowe UE
CEL 2 – KSZTAŁTOWANIE STOSUNKÓW WODNYCH I OCHRONA PRZED POWODZIĄ								
PRIORYTET 1 – OCHRONA PRZED POWODZIĄ								
13	Bieżąca konserwacja cieków powierzchniowych	I, IN	X	X	Administrator cieków	50	30	WZMiUW, RDGW
14	Regulacja koryta rzek, potoków	I, IN	X	X	Administrator cieków	5800	1200	WZMiUW, RDGW
15	Zakup środków transportowo-sprzętowych do obsługi sieci wodociągowej i kanalizacyjnej w gminie	I, IN	X	X	Administrator sieci	20	20	Budżet admin. sieci
16	Udrożnienie rowów odwadniających	I, IN	X	X	Gmina, administratorzy cieków	100	50	Środki własne administratorów cieków, fundusze pomocowe UE, budżet gminy, WFOŚiGW
17	Budowa wałów przeciwpowodziowych	K, IN	X	X	Administratorzy cieków	400	200	Administratorzy cieków, WFOŚiGW
18	Budowa zbiorników retencyjnych (Wernejówka)	K, IN	X	X	Gmina, administratorzy cieków	-	25000	budżet gminy, WFOŚiGW, fundusze pomocowe UE
PRIORYTET 2 – UPORZĄDKOWANIE GOSPODARKI ŚCIEKOWEJ W GMINIE								
19	Budowa sieci kanalizacyjnej w gminie	K, IN	X	X	Gmina	716	5970	budżet gminy, WFOŚiGW, fundusze pomocowe UE
20	Budowa nowych mechaniczno-biologicznych oczyszczalni ścieków na terenie gminy oraz modernizacja oczyszczalni istniejących	K, IN	X		Gmina	5084	-	budżet gminy, WFOŚiGW, fundusze pomocowe UE
21	Zaopatrzenie gospodarstw nie objętych siecią kanalizacyjną w perspektywie do 2015 roku w zależności od uwarunkowań finansowych w oczyszczalni przydomowe lub bezodpływowe zbiorniki na ścieki	I, IN	X	X	Właściciele posesji	Bez udziału gminy w kosztach		WFOŚiGW, fundusze pomocowe UE
PRIORYTET 3 – ZAPEWNIENIE SKUTECZNEJ OCHRONY WÓD PODZIEMNYCH								
22	Bieżąca kontrola sprawności systemu odprowadzania ścieków oraz stanu technicznego zbiorników bezodpływowych (szamb)	I, NIN	X	X	Gmina	Bez udziału gminy w kosztach		fundusze pomocowe UE
CEL 3 – OCHRONA PRZYRODY, KRAJOBRAZU I RÓŻNORODNOŚCI BIOLOGICZNEJ								
PRIORYTET 1 – OCHRONA KRAJOBRAZU ROLNICZEGO I TERENÓW TURYSTYCZNYCH								
23	Rozwój rolnictwa ekologicznego, agroturystyki dla gmin zakwalifikowanych do programu rolnośrodowiskowego	I, NIN	X	X	Rolnicy indywidualni	Bez udziału gminy w kosztach		Rolnicy indywidualni, fundusze pomocowe UE
24	Rozwój rolnictwa ekologicznego, agroturystyki zgodnie z Krajowym Programem Aktywizacji Wsi	I, NIN	X	X	Rolnicy indywidualni	Bez udziału gminy w kosztach		Rolnicy indywidualni, fundusze pomocowe UE
25	Budowa i rozbudowa szlaków pieszych (chodników) i ścieżek rowerowych oraz konnych w sąsiedztwie obiektów zabytkowych	I, IN	X	X	Gmina, Wojewoda	10	150	Budżet gminy, środki pomocowe UE
PRIORYTET 2 – ROZWÓJ OBSZARÓW CHRONIONYCH								
26	Ustanowienie użytków ekologicznych w gminie	K, NIN	X	X	Gmina	20	20	Budżety gmin, WFOŚiGW
27	Pielęgnacja zieleni	K, NIN	X	X	Gmina	20	20	Budżety gmin

	miejskiej i wiejskiej							
CEL 4 – OGRANICZENIE ZANIECZYSZCZEŃ POWIETRZA I PRZECIWDZIAŁANIE ZMIANOM KLIMATU								
28	Zmiana nośników energii i termorenowacja obiektów podległych gminom (szkoły, przedszkola, itp.)	I, IN	X	X	Gmina	500	1000	budżet gminy, WFOŚiGW, fundusze pomocowe UE
29	Zmiana nośników energii i termorenowacja obiektów pozostałych	I, IN	X	X	Właściciele obiektów	Bez udziału gminy w kosztach		Środki właścicieli, WFOŚiGW
CEL 5 – OCHRONA PRZED HAŁASEM								
30	Rozbudowa i przebudowa sieci dróg powiatowych i gminnych	I, IN	X	X	Powiat, Gmina	5000	4000	Budżet powiatu, budżety gmin, WFOŚiGW, fundusze pomocowe UE
31	Poprawa nawierzchni dróg gminnych	K, IN	X	X	Gmina	1000	1000	Budżet gmin, WFOŚiGW, fundusze pomocowe UE
32	Budowa chodników przy drogach gminnych	K, IN	X	X	Gmina	120	150	Budżet gmin, fundusze pomocowe UE
33	Budowa ścieżek rowerowych i parkingów w gminach	K, IN, NIN	X	X	Gmina	50	150	Budżet gmin, WFOŚiGW, fundusze pomocowe UE
34	Budowa urządzeń ograniczających emisję hałasu do środowiska	I, IN		X	Podmioty gospodarcze, zarządcy dróg	-	bd	Budżety podmiotów gospodarczych i zarządców dróg
RACJONALNE UŻYTKOWANIE ZASOBÓW ŚRODOWISKA								
CEL 1 – ZAPEWNIENIE SPRAWNEGO SYSTEMU ZAOPATRZENIA MIESZKAŃCÓW W WODĘ								
35	Budowa, rozbudowa i modernizacja ujęć wody i sieci wodociągowych	I, IN	X	X	Gmina, zarządca sieci wodociągowej	702	1000	Fundusz gminy, środki zarządcy sieci wodoc., WFOŚiGW, NFOŚiGW, fundusze pomocowe UE
36	Montaż i wymiana liczników wody, przyłączy, hydrantów i zasuw	I, IN	X	X	Zakład wodociągów i kanalizacji	200	200	Fundusze pomocowe UE, środki zarządcy sieci wodoc.
CEL 2 – RACJONALNE WYKORZYSTANIE ZASOBÓW GLEBOWYCH I SUROWCÓW MINERALNYCH								
PRIORYTET 1 – OCHRONA ZASOBÓW SUROWCÓW MINERALNYCH I ROLNICZEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ								
37	Wapnowanie gleb w gminie	K, IN	X	X	Właściciele indywidualni	40	25	Budżet właścicieli,
PRIORYTET 2 – OCHRONA TERENÓW LEŚNYCH								
38	Wykonanie opracowań ekofizjograficznych gmin	W, NIN	X	X	Gmina	Bez udziału gminy w kosztach		PFOŚiGW, WFOŚiGW
CEL 2 – ZACHOWANIE NATURALNEJ RZEŻBY TERENU I LIKWIDACJA POWSTAŁYCH SZKÓD								
39	Usuwanie skutków degradacji powierzchni ziemi	K, NIN	X	X	Właściciele indywidualni, Powiat	Bez udziału gminy w kosztach		Budżet właścicieli, budżet powiatu
CEL 3 – ZAPEWNIENIE BEZPIECZEŃSTWA EKOLOGICZNEGO								
40	Wymiana oświetlenia ulicznego	I, NIN	X	X	Gmina, zakład energetyczny	300	400	budżet gminy, fundusze pomocowe UE
EDUKACJA EKOLOGICZNA I PROMOCJA WALORÓW PRZYRODNICZYCH GMINY								
41	Materiały informacyjne dla dzieci i młodzieży	K, NIN	X	X	Gmina, Wojewoda, organizacje ekologiczne	5	5	GFOŚiGW, WFOŚiGW, fundusze pomocowe UE
42	Urządzanie akcji „Sprzątanie Świata”	W, K, NIN	X	X	Powiat, Gmina, Wojewoda, organizacje ekologiczne	50	50	PFOŚiGW, GFOŚiGW, WFOŚiGW, fundusze pomocowe UE
43	Edukacja rolników w dziedzinie rolnictwa ekologicznego	I, NIN	X	X	Gmina, WODR	Bez udziału gminy w kosztach		WFOŚiGW, budżet powiatu, fundusze pomocowe UE
44	Organizacja konkursów o tematyce ekologicznej	W, K, NIN	X	X	Powiat, Gmina	50	50	PFOŚiGW, GFOŚiGW, fundusze pomocowe UE

45	Udział w akcjach informacyjnych na temat odpadów niebezpiecznych w sektorze komunalnym	K, NIN	X	X	Gmina	30	30	PFOŚiGW, GFOŚiGW, fundusze pomocowe UE
46	Budowa dydaktycznych ścieżek rowerowych	K, NIN	X	X	Gmina, Nadleśnictwa	20	50	GFOŚiGW, podmioty gospodarcze, fundusze pomocowe UE
47	Rozprowadzanie materiałów dydaktycznych w dziedzinie właściwej gospodarki odpadami komunalnymi	K, NIN	X	X	Gmina, służby komunalne, organizacje ekologiczne	8	6	GFOŚiGW, podmioty gospodarcze, fundusze pomocowe UE
48	Prowadzenie systemu informacji o komunalnych osadach ściekowych	I, NIN	X	X	Gmina, zarządca oczyszczalni	3	3	Budżet gminy, budżet PGKiM, fundusze pomocowe UE
49	Propagowanie kompostowania odpadów organicznych we własnym zakresie	I, NIN	X	X	Gmina	3	2	GFOŚiGW, WFOŚiGW, fundusze pomocowe UE
DZIAŁANIA SYSTEMOWE								
50	Opracowanie gminnego programu ochrony środowiska	K, NIN	X		Gmina	10	-	Budżet gminy
51	Opracowanie sprawozdań z realizacji GPOŚ	W, K, IN	X	X	Gmina	Zadanie realizowane w ramach bieżących kosztów		Budżet gminy
52	Aktualizacja GPOŚ	W, K, NIN	X		Gmina	10	-	Budżet gminy
53	Opracowanie przeglądów ekologicznych i analiz powykonawczych dla instalacji	W, K, NIN	X	X	Podmiot realizujący zadania	Zadanie realizowane w ramach bieżących kosztów		Środki własne podmiotów uczestniczących w postępowaniu
54	Prowadzenie sieci monitoringu środowiska	I, NIN	X	X	WIOŚ, PSSE, Podmioty gospodarcze, gmina	Bez udziału gminy w kosztach		Środki własne podmiotów uczestniczących w postępowaniu
55	Opiniowanie, uzgadnianie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, wydawanie zezwoleń zezwoleń pozwoleń, koncesji	W, NIN	X	X	Powiat, Podmioty gospodarcze, gmina	Środki własne podmiotów uczestniczących w postępowaniu		Środki własne podmiotów uczestniczących w postępowaniu
56	Ustalanie prawa lokalnego w zakresie ochrony hałasu (standardy akustyczne dla terenów mieszkaniowych), ochrony kopalni, ochrony przyrodniczych terenów chronionych, terenów ochrony wód, ochrony przed promieniowaniem elektromagnetycznym, zakaz wprowadzania terenów mieszkaniowych na tereny zalewowe, ochrona gleb wysokiej jakości, ochrona dolin rzecznych	I, NIN	X	X	Gmina	W miarę zgłaszania wniosków		Budżet gminy, budżet zgłaszających wnioski

5.8. Zarządzanie programem ochrony środowiska

Proces zarządzania środowiskiem spoczywa na władzach lokalnych. Mając na uwadze spójność koordynacji działań pomiędzy poszczególnymi szczeblami władz samorządowych i rządowych a także współpracę z pozostałymi podmiotami uczestniczącymi w zarządzaniu środowiskiem na terenie powiatu, zarządzanie środowiskiem Gminy Rymanów przy pomocy Programu Ochrony Środowiska wymagać będzie ustalenia roli i zakresu działania poszczególnych podmiotów zaangażowanych w jego realizację, struktury organizacji Programu oraz systemu monitoringu.

Partnerzy - podmioty realizujące Program nie stanowią grupy jednorodnej. Należą do nich m.in. struktury administracyjne władz samorządowych obszaru. Do nich należy bezpośrednie zarządzanie Programem. Władze Gminy pełnią w odniesieniu do Programu kilka funkcji. Jedną z ważniejszych jest **funkcja regulacyjna**, na którą składają się akty prawa lokalnego - uchwały oraz decyzje administracyjne związane odpowiednio z określonymi obszarami zagadnień środowiskowych. Władze pełnią również **funkcje wykonawcze** (zadania wynikające z ustaw) i kontrolne. Pożądane jest, aby władze powiatu pełniły również **funkcje wspierające** dla podmiotów zaangażowanych w rozwój gmin oraz **funkcje kreujące** działania ukierunkowane na poprawę środowiska.

Inną grupą są partnerzy wykonujący zadania Programu, a jeszcze inną społeczność lokalna będąca zarazem beneficjentem jego rezultatów.

Zarządzanie środowiskiem realizowane zgodnie z zasadami Zrównoważonego Rozwoju posługuje się określonymi instrumentami o charakterze prawnym, finansowym i społecznym. Instrumenty te mają charakter uniwersalny a ich zastosowanie ma miejsce na poszczególnych szczeblach administracyjnych.

Instrumenty polityki ochrony środowiska

Instrumenty prawne

Do podstawowych instrumentów prawnych odnoszących się do zagadnień ochrony środowiska należą: standardy i normy środowiskowe, pozwolenia i odpowiedzialność administracyjna, karna i cywilna.

Samorząd gminny posiada kompetencje pozwalające mu realizować zawarte w programie cele i zadania. Aby jednak ta realizacja przebiegała spójnie z polityką regionalną konieczne jest przygotowanie struktur administracyjnych do ścisłej współpracy z organami dysponującymi znacznie szerszymi uprawnieniami wynikającymi z ich kompetencji. Nie mniej ważnym jest wewnętrzny system usprawnień związanych z przepływem informacji i kompletnością decyzji administracyjnych wydawanych na szczeblu powiatowym. Wśród instrumentów o charakterze społecznym wyróżniamy dostęp do informacji, komunikację społeczną, edukację i promocję ekologiczną.

Instrumenty społeczne

Wśród instrumentów o charakterze społecznym wyróżniamy dostęp do informacji, komunikację społeczną, edukację i promocję ekologiczną.

Ustawa Prawo Ochrony Środowiska nakłada na instytucje rządowe i samorządowe obowiązek wzajemnego informowania się i uzgadniania. Obowiązek ten dotyczy w pierwszej kolejności wymiany informacji między przedstawicielami różnych szczebli samorządu i rządowych organizacji ochrony środowiska.

Ustawa - Prawo ochrony środowiska nie przewiduje żadnych ograniczeń w korzystaniu z prawa dostępu do informacji o środowisku i jego ochronie, a dostęp do informacji nie jest uzależniony od uczestnictwa w żadnym konkretnym postępowaniu i posiadania jakiegokolwiek interesu w sprawie.

Instrumenty strukturalne

Instrumenty strukturalne rozumiane są jako narzędzia dla formułowania, integrowania i wdrażania polityk środowiskowych. Są to przede wszystkim strategie i programy wdrożeniowe oraz systemy zarządzania środowiskowego.

Organizacja zarządzania środowiskiem

Zarządzanie środowiskiem odbywa się na kilku szczeblach. W gminie zarządzanie dotyczy działań własnych (podejmowanych przez gminę), a także jednostek organizacyjnych, obejmujących działania podejmowane przez podmioty gospodarcze korzystające ze środowiska. Ponadto administracja publiczna województwa również w ramach swoich obowiązków i kompetencji realizuje zadania związane z zarządzaniem środowiskiem w powiecie i gminie.

Podmioty gospodarcze korzystające ze środowiska kierują się głównie efektami ekonomicznymi i zasadami konkurencji rynkowej, a od niedawna liczą się także z głosami opinii społecznej. Na tym szczeblu zarządzanie środowiskiem odbywa się przez:

- dotrzymanie wymagań stawianych przez przepisy prawa,
- porządkowanie technologii i reżimów obsługi urządzeń,
- modernizację technologii,
- eliminowanie technologii uciążliwych dla środowiska,
- instalowanie urządzeń ochrony środowiska,
- stałą kontrolę emisji zanieczyszczeń.

Instytucje działające w ramach administracji odpowiedzialnych za wykonywanie i egzekwowanie prawa mają głównie na celu zapobieganie zanieczyszczeniu środowiska przez:

- racjonalne planowanie przestrzenne,
- kontrolowanie gospodarczego korzystania ze środowiska,
- porządkowanie działalności związanej z gospodarczym korzystaniem ze środowiska.

Przepisy przewidują tworzenie na wszystkich szczeblach administracji rozbudowanego systemu dokumentów planistycznych wytyczających generalne kierunki polityki rozwoju w kontekście ochrony środowiska i zagospodarowania przestrzennego.

Zarządy województw, powiatów i gmin sporządzają programy ochrony środowiska na celu realizacji polityki ekologicznej państwa. Dokumenty dotyczące zagospodarowania przestrzennego sporządza się na wszystkich szczeblach, ale nie wszystkie mają jednakową moc prawną i rolę w całym systemie. Z punktu widzenia prawnego najmocniejszą pozycję w omawianej strukturze ma gmina, gdyż tylko miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, uchwalane przez gminy, mają rangę obowiązującego powszechnie przepisu prawa. Wszelkie programy, plany i strategie formułowane na różnych szczeblach mają tylko wtedy szansę realizacji, jeśli znajdą odzwierciedlenie w konkretnym miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego.

Zarządzanie Programem Ochrony Środowiska

Zarządzanie i kontrola Programu na poziomie gminy prowadzone będą przez administrację samorządową oraz przez inne instytucje w zakresie i poprzez instrumenty określone ustawami.

Wyróżnia się następujące grupy podmiotów uczestniczących w Programie:

- Podmioty uczestniczące w organizacji i zarządzaniu programem;
- Podmioty realizujące zadania programu, w tym instytucje finansujące;
- Podmioty kontrolujące przebieg realizacji i efekty programu;
- Społeczność powiatu jako główny podmiot odbierający wyniki działań programu;

5.9. Monitoring wdrażania Programu

Zakres monitoringu

Wdrażanie Programu Ochrony Środowiska będzie podlegało regularnej ocenie w zakresie:

- Określenia stopnia wykonania przedsięwzięć / działań;

- Określenia stopnia realizacji przyjętych celów;
- Oceny rozbieżności pomiędzy przyjętymi celami i działaniami, a ich wykonaniem;
- Analizy przyczyn rozbieżności.

Burmistrz Rymanowa będzie oceniał co dwa lata stopień wdrożenia Programu, natomiast na bieżąco będzie kontrolowany postęp w zakresie wykonania przedsięwzięć zdefiniowanych w programie. Pod koniec 2005 roku nastąpi ocena realizacji przedsięwzięć przewidzianych do realizacji w latach 2004 - 2007. Wyniki oceny będą stanowiły wkład dla nowej listy przedsięwzięć, obejmujących okres 2006 - 2009. Ten cykl będzie się powtarzał co dwa lata, co zapewni ciągły nadzór nad wykonaniem Programu.

W cyklach czteroletnich będzie oceniany stopień realizacji celów ekologicznych (określonych w tym dokumencie dla okresu do 2015 roku). Ocena ta będzie bazą do ewentualnej korekty celów i strategii ich realizacji. Taka procedura pozwoli na spełnienie wymagań zapisanych w ustawie "Prawo ochrony środowiska", a dotyczących okresu na jaki jest przyjmowany program ochrony środowiska i systemu raportowania o stanie realizacji programu ochrony środowiska.

Zatem głównymi elementami monitoringu wdrażania Programu będą:

- Ocena postępów we wdrażaniu programu ochrony środowiska, w tym przygotowanie raportu (co dwa lata)
- Aktualizacja listy przedsięwzięć (co dwa lata)
- Aktualizacja polityki ochrony środowiska, tj. celów ekologicznych i kierunków działań (co cztery lata)

Wskaźniki monitorowania efektywności Programu

Program Ochrony Środowiska jest narzędziem wdrażania polityki ochrony środowiska w powiecie. Oznacza to konieczność monitorowania zmian zachodzących w powiecie poprzez regularne ocenianie stopnia jego realizacji w odniesieniu do stopnia realizacji założonych działań, przyjętych celów, a także ustalania rozbieżności pomiędzy założonymi celami i działaniami, a ich wykonaniem.

Ostatnim elementem tej analizy jest ustalenie przyczyn ujawnionych rozbieżności.

Cykliczność oceny zakłada okres dwóch lat. Niezależnie od tego, monitorowanie Programu odbywać się będzie poprzez roczną ocenę wykonania założonego na wskazane działania budżetu. Należy przyjąć, że aktualizacja polityki długookresowej odbywać się będzie co cztery lata.

Dla prawidłowej oceny realizacji Programu należy przyjąć uporządkowany system mierników jego efektywności. Mierniki te dzielą się na trzy zasadnicze grupy:

- mierniki ekonomiczne,
- ekologiczne,
- społeczne (świadomości społecznej).

Mierniki ekonomiczne związane są z procesem finansowania inwestycji ochrony środowiska przy założeniu, że punktem odniesienia są określone efekty ekologiczne.

Należą do nich łączny i jednostkowy koszt uzyskania efektu ekologicznego oraz koszty uzyskania efektu w okresie eksploatacji, a także trwałość efektu w określonym czasie.

W grupie mierników ekologicznych znajdują się mierniki określające stan środowiska, stopień zmian w nim zachodzących oraz mierniki określające skutki zdrowotne dla populacji.

Miernikami będą:

- jakość wód powierzchniowych i podziemnych,
- długość sieci kanalizacyjnej,
- ilość odpadów komunalnych na 1 mieszkańca na rok,
- powierzchnia terenów objętych ochroną prawną,
- powierzchnia terenów zdegradowanych,
- nakłady inwestycyjne na ochronę środowiska.

Mierniki społeczne to:

- udział społeczeństwa w działaniach związanych z ochroną środowiska,
- stopień uspołecznienia procesów decyzyjnych (ilość i rodzaje interwencji społecznej),
- ilość i zróżnicowanie sposobów informacji i edukacji środowiskowej (akcje, kampanie, udział mediów lokalnych, zaangażowanie różnych grup/społeczności),
- ilość działań prawnych (procesów) odszkodowawczych związanych ze zniszczeniami środowiska.

Decyzja o przyjęciu liczby i rodzajach wskaźników jest decyzją ustalającą określony system oceny przyjętej polityki ochrony środowiska w powiecie. Oprócz ich doboru konieczne jest ustalenie sposobu ich agregacji, a następnie interpretacji.

W Tabeli 4 zaproponowano istotne wskaźniki, przyjmując że lista ta nie jest wyczerpująca i będzie sukcesywnie modyfikowana.

Tab. 4. Wskaźniki monitorowania programu

Lp.	Wskaźnik	Stan wyjściowy
A. Wskaźniki stanu środowiska i zmiany presji na środowisko		
1	Jakość wód powierzchniowych; udział wód pozaklasowych (wg oceny ogólnej)	non
2	Jakość wód podziemnych; udział wód o bardzo dobrej i dobrej jakości (klasa Ia i Ib)	b.d.
3	Ilości wody zużywanej na cele przemysłowe z wód podziemnych	b.d.
4	Udział ścieków komunalnych nie oczyszczonych	ok. 40%
5	Ilość zebranych odpadów komunalnych w roku	2642,9 Mg
6	Wskaźnik lesistości (%).	37%
7	Ilość zużytej wody/l mieszkańca/rok [m ³]	6,0 m ³ /M/rok
B. Wskaźniki świadomości społecznej		

8	Ilość i jakość interwencji (wniosków) zgłaszanych przez mieszkańców	b.d.
9	Liczba kampanii edukacyjno-informacyjnych,	b.d.

5.10. Aspekty finansowe wdrażania programu

Wprowadzenie

W niniejszym rozdziale omówiono potencjalne źródła finansowania i ich szacunkowy udział w kosztach realizacji przedsięwzięć zdefiniowanych w „Programie...” Koszty wdrażania „Programu ...” zostały określone dla okresu 2004 – 2007 i 2008 - 2015.

Ramy finansowe wdrażania „Programu ochrony środowiska”

Niezbędnym elementem „Programu ochrony środowiska” jest wskazanie ram finansowych wdrażania „Programu ...” poprzez szacunek wielkości środków, które mogą być zaangażowane w realizację przedsięwzięć zdefiniowanych w programie. Są to środki własne powiatu i gmin powiatu, środki podmiotów gospodarczych, środki budżetu Państwa i budżetu województwa podkarpackiego, a także środki pochodzące z funduszy celowych i środki pomocowe.

Potencjalne źródła finansowania przedsięwzięć programu

Dla gminy dostępnymi sposobami finansowania inwestycji są:

- środki własne,
- kredyty i pożyczki udzielane w bankach komercyjnych,
- kredyty i pożyczki o oprocentowaniu preferencyjnym udzielane przez instytucje wspierające rozwój gmin,
- dotacje państwowe z funduszy krajowych i zagranicznych.

Osiągane coraz lepsze wyniki w ochronie środowiska są w dużej mierze efektem funkcjonującego systemu finansowania przedsięwzięć proekologicznych. Podstawę tego systemu stanowią przede wszystkim instytucjonalne fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej.

Finansowanie programu.

Informacje ogólne

Źródła finansowania Programu ochrony środowiska będą zróżnicowane, w zależności od rodzaju i okresu przewidywanego działania, a przede wszystkim możliwości stosowania instrumentów finansowo-ekonomicznych na poziomie krajowym. Cele założone w Programie będą zrealizowane przy stopniowym wzroście (do 2010 r.) udziału wydatków na ochronę środowiska i gospodarkę wodną w podziale dochodu narodowego (1,2 % PKB w latach 2000 - 2002 do 1,7% - 1,8% w latach 2007 - 2008 i później). Według szacunkowych kosztów dostosowawczych Polski do Unii Europejskiej, w najbliższych 10-13 latach trzeba przeznaczyć na ochronę środowiska 2-3 razy więcej niż dotychczas. Realizacja programu finansowana będzie ze środków:

- publicznych**, w tym:
 - krajowych, pochodzących z: budżetu państwa, budżetu powiatu, budżetów gmin, pozabudżetowych instytucji publicznych,
 - zagranicznych, pochodzących, między innymi, z programów pomocowych, funduszy spójności, funduszy strukturalnych, fundacji itp.;
- niepublicznych**, pochodzących z dochodów przedsiębiorstw i inwestorów, banków komercyjnych, funduszy inwestycyjnych, towarzystw leasingowych itp.,

w ramach których najczęstszymi formami finansowania będą:

- zobowiązania finansowe (np. kredyty, pożyczki, obligacje, leasing),
- udziały kapitałowe (akcje i udziały w spółkach),
- fundusze własne inwestorów,
- dotacje (tzw. granty) i subwencje właściwe,
- zagraniczna pomoc finansowa udzielana poprzez fundacje i programy pomocowe.

Podział tych środków na działania związane z ochroną środowiska odbywać się będzie zgodnie z:
Podział tych środków na działania związane z ochroną środowiska odbywać się będzie zgodnie z:

- Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Podkarpackiego dla Funduszy Strukturalnych na lata 2004-2006”;
- Strategią Wykorzystania Funduszu Spójności na lata 2004-2006
- programami PHARE, ISPA, oraz SAPARD (do czasu ich zakończenia),
- innymi, branżowymi programami, opracowanymi na poziomie krajowym i wojewódzkim oraz regulaminami funduszy krajowych.

Przestrzenny podział środków finansowych, szczególnie unijnych, zależeć będzie od ilości i jakości projektów przygotowanych i realizowanych zgodnie z wymogami Unii Europejskiej (według, których część kosztów inwestycji pokryte musi być ze środków własnych) oraz wymaganiami określonymi w programach branżowych.

Krajowe źródła finansowania Programu.

Program, w znacznej części realizowany będzie przez fundusze ekologiczne:

- na poziomie krajowym: Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW);
- na poziomie regionalnym: Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Rzeszowie (WFOŚiGW w Rzeszowie);
- na poziomie lokalnym: powiatowe (PFOŚiGW) i gminne (GFOŚiGW) fundusze ochrony środowiska.

Fundusze te redystrybuują środki pochodzące z opłat uiszczanych przez podmioty za gospodarcze korzystanie ze środowiska oraz administracyjnych kar pieniężnych nakładanych za przekroczenie lub naruszenie warunków korzystania ze środowiska, głównie w formie dotacji i preferencyjnych pożyczek, proekologicznych przedsięwzięć podejmowanych przez samorządy lokalne, ale również przez podmioty gospodarcze.

Zgodnie z „Polityką ekologiczną państwa na lata 2003-2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007-2010” środki powierzone Narodowemu Funduszowi i Wojewódzkiemu Funduszowi Ochrony Środowiska w Rzeszowie pochodzące z pomocy zagranicznej, wykorzystywane będą do dofinansowania przedsięwzięć z zakresu ochrony środowiska i gospodarki wodnej, zgodnie z umowami, na podstawie których środki te przekazano, oraz zgodnie z procedurami obowiązującymi w tych funduszach.

Oprócz wyżej wymienionych źródeł finansowania udział w finansowaniu Programu będą miały m.in.:

1. banki komercyjne udzielające kredytów preferencyjnych;
2. inne pojawiające się na rynku formy i źródła finansowania ochrony środowiska, m.in. leasing udziałów kapitałowych.

Znaczny ciężar finansowania inwestycji w gospodarce wodno-ściekowej ponosić będą gminy.

W sytuacjach uznanych przez władze gminy za uzasadnione inwestycje będą finansowane z bieżących dochodów władz samorządowych lub, gdy będzie to możliwe, z dotacji celowych budżetu państwa. Remonty, modernizacje i rozwój infrastruktury ochrony środowiska będą finansowane przez kapitał sektora prywatnego. Gminy i przedsiębiorstwa komunalne tworzyć będą korzystne warunki, m.in. poprzez udzielanie koncesji firmom prywatnym na budowę i eksploatację gminnej infrastruktury w ramach partnerstwa publiczno - prywatnego.

Finansowanie Programu odbywać się będzie również przez nowe, wprowadzane sukcesywnie, instrumenty ekonomiczno-finansowe, m.in.: opłaty produktowe, kredyty krótkoterminowe służące zapewnieniu płynności inwestorom realizującym zadania; ubezpieczenia i zastawy ekologiczne; zbywalne uprawnienia do emisji zanieczyszczeń oraz dobrowolne porozumienia.

Zagraniczne źródła finansowania Programu.

Istnieje możliwość finansowania przedsięwzięć w zakresie ochrony środowiska finansowane są ze środków zagranicznych przez wymienione niżej **programy pomocowe** :

1. Program PHARE (Poland and Hungary Assistance in Restructuring Economies)

W ramach tego programu przedakcesyjnego, na projekty wspierające rozwój instytucjonalny, przeznaczono 30 % rocznej alokacji, a na projekty typu inwestycyjnego - 70 %.

2. Program ISPA (Instrument for Structural Poolicies for Preaccession Assistance)

W ramach programu ISPA dofinansowywane są następujące sektory środowiska:

1. gospodarka wodno-ściekowa - popierane są zwłaszcza projekty zwłaszcza zgłaszane przez miasta o równoważnej liczbie mieszkańców (RLM) co najmniej 100000, w drugiej kolejności miasta o RLM 50-100 000 i mniejsze oraz przez związki gmin,
2. gospodarka odpadami,
3. ochrona powietrza.

3. Program SAPARD (Specjalny Program Akcesyjny Rozwoju Rolnictwa i Obszarów Wiejskich)

Fundusz ten służy wspieraniu rolnictwa i rozwoju obszarów wiejskich. Ze środków funduszu SAPARD wspomagane są rozwój i modernizacja infrastruktury wiejskiej, w tym także w zakresie ochrony środowiska. Ponadto w ramach wymienionych funduszy realizowane są zadania w zakresie edukacji ekologicznej i wprowadzania w przedsiębiorstwach najlepszych dostępnych technik. Wnioski o dofinansowanie przedsięwzięć w ramach funduszy przedakcesyjnych nie są już przyjmowane.

Pomoc strukturalna Unii Europejskiej

1. Fundusz Spójności

Kategoriemi interwencji w obszarze infrastruktury środowiskowej i wodnej wspomaganą przez Fundusz Spójności mogą być:

- 1) urządzenia w zakresie ochrony powietrza (kategoria interwencji 341);
- 2) infrastruktura służąca zapobieganiu hałasowi (kategoria interwencji 342);
- 3) urządzenia do odzysku odpadów komunalnych i przemysłowych (kategoria interwencji 343);
- 4) infrastruktura służąca do zapewnienia wody pitnej, jak zbiorniki, stacje uzdatniania, sieci dystrybucji (kategoria interwencji 344),
- 5) kanalizacja i oczyszczanie ścieków (kategoria interwencji 345);
- 6) urządzenia przeciwpowodziowe,
- 7) infrastruktura energetyczna, w tym produkcja, dostawa energii (kategoria interwencji 33);
- 8) odnawialne źródła energii, w tym energia słoneczna, wiatrowa, wodna, z biomasy (kategoria interwencji 332).

Najważniejsze uwarunkowania finansowe i ekonomiczne wyboru projektów ekologicznych dla Funduszu Spójności:

1. w projektach, które generują dochód, wskaźnik pomocy z Funduszu będzie niższy niż 80-85% wartości (kosztów kwalifikowanych) i ustalany indywidualnie dla każdego projektu przez Komisję Europejską, z uwzględnieniem szacowanego dochodu netto;
2. udział środków pochodzących z Funduszu Spójności w finansowaniu projektów może osiągnąć do 85% udziału funduszy publicznych;
3. dodatkowe finansowanie ze źródeł publicznych będzie dostępne formie dotacji i subwencjonowanych pożyczek z NFOŚiGW i WFOŚiGW. Część wydatków inwestycyjnych będzie musiało być zapewnione z zysków albo funduszy amortyzacyjnych przedsiębiorstw komunalnych;
4. domknięcie inwestycji może odbywać się dzięki środkom samorządowym (np. budżet gminy), środkom międzynarodowych instytucji finansowych np. (EBI, EBOR).

2. Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (ERDF)

Zadania planowane w ramach tego funduszu określa opracowywany projekt Regionalnego Programu Operacyjnego dla funduszy strukturalnych na lata 2004-2006.

Cele określone w Programie realizowane będą zarówno przez dofinansowanie bezpośrednie inwestycji ochrony środowiska w zakresie: gospodarki wodno-ściekowej, ochrony przeciwpowodziowej, gospodarki odpadami i odnawialnych źródeł energii, jak i pośrednie, związane z edukacją ekologiczną i stosowaniem najlepszych dostępnych technologii.

Fundacje.

Ważną fundacją, wspomagającą realizację Programu jest EkoFundusz, zwłaszcza w dziedzinie: ochrony przyrody, dofinansowania i transferu najlepszych dostępnych technologii, stymulowania rozwoju polskiego przemysłu. Będą z niego dofinansowywane przedsięwzięcia w dziedzinie ochrony środowiska, które mają istotne znaczenie dla regionu oraz jednocześnie wpływają na osiągnięcie celów ekologicznych uznanych za priorytetowe przez społeczność międzynarodową w skali europejskiej, a nawet światowej.

Wsparcie finansowe w formie bezzwrotnych dotacji udzielane będą jedynie na projekty bezpośrednio związane z ochroną środowiska (w fazie implementacyjnej), a w dziedzinie ochrony przyrody również projekty nieinwestycyjne.

Dotacje EkoFunduszu nie mogą być przyznawane na przedsięwzięcia, które kwalifikują się do otrzymania dofinansowania w ramach programów pomocowych Unii Europejskiej. Dotacje na projekty innowacyjne (pierwsze zastosowanie nowej technologii lub projekty stwarzające warunki do jej wprowadzenia na polski rynek) wynoszą dla:

- przedsiębiorców 50%,
- samorządów w zależności od dochodu ogółem na mieszkańca od 40%-70%,
- instytucji charytatywnych, wyznaniowych, społecznych organizacji ekologicznych, dyrekcji parków narodowych i krajobrazowych itp. do 70%.

Dotacja do projektów technicznych dla:

- przedsiębiorców: projekty niekomercyjne do 40%, komercyjne do 20%,
- samorządów, w zależności od dochodu ogółem na mieszkańca: dla projektów niekomercyjnych od 30%-60%, dla projektów komercyjnych 10%-40%,
- instytucji charytatywnych, wyznaniowych, społecznych organizacji ekologicznych, dyrekcji parków narodowych i krajobrazowych itp.: dla projektów nie komercyjnych do 50%, dla projektów komercyjnych do 30%.

Dotacje dla projektów przyrodniczych nie mogą przekraczać 80% wartości projektu.

EkoFundusz może wspierać zarówno projekty dopiero rozpoczynane, jak też w fazie realizacji, jeżeli ich zaawansowanie nie przekracza 60% w dniu złożenia wniosku do EkoFunduszu.

Inne źródła finansowania

Wśród możliwych do zastosowania innych źródeł finansowania można zasygnalizować:

- opłaty produktowe - opłaty nakładane na produkty obciążające środowisko np. opakowania, baterie, świetlówki. Wpływy z tego tytułu, trafiające do budżetu państwa, będą przeznaczane na wspomaganie i dofinansowanie systemu recyklingu (Ustawa o opakowaniach i odpadach opakowaniowych z dnia 11 maja 2001 r. (Dz. U. Nr 63/01, poz. 638) - weszła z dniem 1 stycznia 2002 r.)
- depozyty ekologiczne - obciążenia nakładane na produkty, podlegające zwrotowi w momencie przekazania tego produktu do recyklingu lub unieszkodliwienia (Ustawa o obowiązkach przedsiębiorców w zakresie gospodarowania niektórymi odpadami oraz o opłacie produktowej i opłacie depozytowej z dnia 11 maja 2001 r. (Dz. U. . Nr 63/01, poz. 639) - weszła z dniem 1 stycznia 2002 r.).

Oszacowanie wielkości środków możliwych do zaangażowania

W oparciu o analizę źródeł finansowania działań w zakresie ochrony środowiska w ostatnich latach w Polsce, województwie i gminach powiatu krośnieńskiego oraz prognoz co do perspektywicznych źródeł, przewidziano następujące ramy finansowe dla wdrażania Programu w najbliższych latach.

Tab. 5. Źródła finansowania GPOŚ dla Gminy Rymanów

Źródło finansowania	w latach 2004 - 2015 w tys. zł	%
Środki własne gmin, w tym PFOŚiGW i GFOŚiGW	6249	10
Fundusze ekologiczne, w tym WFOŚiGW i NFOŚiGW	16246	26
Środki pomocowe UE	34993	56
Inne środki w tym udział podmiotów gospodarczych, kredyty, pożyczki	4998	8
RAZEM	62486	100,0

5.11. Koszty realizacji przedsięwzięć w latach 2004 - 2015

W Tabeli 6 i 7 przedstawiono szczegółowy harmonogram zadań przewidzianych do realizacji w latach 2004-2015 w rozbięciu na 2 okresy: 2004 – 2007 i 2008 - 2015.

Tab. 6. Szacunkowe koszty wdrażania Programu w latach 2004 - 2007 (w tys. PLN)

Lp.	Zagadnienie	Koszty w latach 2004-2007 w tys. PLN		
		Pozainwestycyjne	Inwestycyjne	Razem
1.	Zarządzanie Programem	20	-	20
2.	Edukacja ekologiczna	169	-	169
3.	Jakość wód	-	902	902
4.	Ochrona powietrza, hałas	50	6620	6670
5.	Gospodarka odpadami	414	120	534
6.	Ochrona gleb	-	40	40

7	Kształtowanie stosunków wodnych	-	12170	12170
8	Przyroda i krajobraz	340	10	350
9	Ochrona lasów	-	-	-
Razem w latach 2004 - 2007		993	19862	20855

Tab. 7. Szacunkowe koszty wdrażania Programu w latach 2008 - 2015 (w tys. PLN)

Lp.	Zagadnienie	Koszty w latach 2008-2015 w tys. PLN		
		Pozainwestycyjne	Inwestycyjne	Razem
1.	Zarządzanie Programem	-	-	-
2.	Edukacja ekologiczna	196	-	196
3.	Jakość wód	-	1200	1200
4.	Ochrona powietrza, hałas	150	6150	6300
5.	Gospodarka odpadami	820	30	850
6.	Ochrona gleb	-	25	25
7.	Kształtowanie stosunków wodnych	-	32470	32470
8.	Przyroda i krajobraz	440	150	590
9.	Ochrona lasów	-	-	-
Razem w latach 2008 - 2015		1606	40025	41631

Poniżej podano tabelarycznie przewidywane przedsięwzięcia i przewidywane nakłady na inwestycje w zakresie zaopatrzenia w wodę oraz kanalizację:

Tab. 8. Harmonogram realizacji systemów zaopatrzenia w wodę w Gminie Rymanów w latach 2004-2007, 2008-2011 i 2012-2015; koszt w tys. zł.

Lp.	Nazwa przedsięwzięcia	Lata 2004-2007	Lata 2008-2011	Lata 2012-2015	Lata 2004-2015
1	Modernizacja Stacji Uzdatniania Wody w Rymanowie Zdroju (wymiana odżelaziaczy i pomp KSUWG i wymiana przewodów żeliwnych na przewody z PCV, dwustronne zasilanie KSUW – Leliwa (pierścień), rekonstrukcja studni wierconej St. 3 (pod kamieniołomem), wiercenie studni Deszno St. 8 lub St.10)	175	-	-	175
2	Modernizacja sieci wodociągowej w Klimkówce i Głębokim: montaż odpowietrzników sieci, wymiana reduktorów ciśnienia w Klimkówce.	7	-	-	7
3	Wymiana sieci wodociągowej w Rymanowie, ul. Rynek, Piekarska, Kilińskiego i Boczna.	120	-	-	120
4	Budowa wodociągu w Rudawce Rymanowskiej			500	500
5	Budowa wodociągu w Łazach		400		400
6	Budowa wodociągu w Wisłoczku			500	500
Razem		302	400	1000	1702

Tab. 9. Harmonogram realizacji kanalizacji i oczyszczalni ścieków w Gminie Rymanów w latach 2004-2007, 2008-2011 i 2012-2015; koszt w tys. zł.

Lp.	Nazwa przedsięwzięcia	Lata 2004-2007	Lata 2008-2011	Lata 2012-2015	Lata 2004-2015
1	System kanalizacyjny Rymanów – modernizacja: wymiana sieci i studni wykonanych w latach 80-tych, rozdział kanalizacji ogólnospławnej na kanalizację sanitarną i deszczową w ul.: Kilińskiego, Rynek, Wesoła, budowa monitoringu przepompowni zbiorczych ścieków.	121	1000	1000	2121
2	System kanalizac. Rymanów Zdrój – modernizacja: rozdział kanalizacji ogólnospławnej na kanalizację sanitarną i deszczową w ul. Słoneczny Stok	65	500	500	1065
3	System kanalizacyjny m. Milcza	200	200	-	400
4	System kanalizacyjny m. Sieniawa Głębokie	80	370	-	450
5	System kanalizacyjny m. Wróblík Królewski i Wróblík Szlachecki	250	200	-	450
6	System kanalizacyjny m. Rudawka Rymanowska	-	-	500	500
7	System kanalizacyjny m. Łazy	-	500	-	500
8	System kanalizacyjny m. Wisłoczek	-	-	500	500
9	System kanalizacyjny m. Bałucianka	-	700	-	700
10	Oczyszczalnia. Ścieków w Rymanowie -modernizacja (wymiana dyfuzorów napowietrzania reaktora biologicznego- część druga, remont budynku	84	-	-	84

Lp.	Nazwa przedsięwzięcia	Lata 2004-2007	Lata 2008-2011	Lata 2012-2015	Lata 2004-2015
	przepompowni głównej i hali dmuchaw, remont budynku prasy osadu, remont pomp i mieszadeł ewentualna wymiana, budowa zadaszenia – wiaty na osad odwodniony)				
11	Oczyszczalnia ścieków w Rymanowie – rozbudowa II etap z systemem kanalizacyjnym Gminy Rymanów	5000	5000	4157	14157
Razem		5800	8470	6657	20927

Tab. 10. Harmonogram realizacji budownictwa wodnego w Gminie Rymanów w latach 2004-2007, 2008-2011 i 2012-2015; koszt w tys. zł.

Lp.	Nazwa przedsięwzięcia	Lata 2004-2007	Lata 2008-2011	Lata 2012-2015	Lata 2004-2015
1	Uregulowanie koryta potoku Flora	400	1000	-	1400
2	Remont umocnienie brzegów rzeki Tabor	900	-	-	900
3	Regulacja koryta rzeki Tabor (Posada Górna, Rymanów Zdrój)	3000	-	-	3000
4	Regulacja koryta rzeki Wisłok (Bzianka)	1400	-	-	1400
5	Regulacja rzeki wzdłuż ul. Nad Wodospadem	100	200	-	300
6	Budowa zbiornika retencyjno-rekreacyjnego w Wernejówce	-	5000	20000	25000
Razem		5800	6200	20000	32000

6. Spis opracowań źródłowych i literatury

- Kondracki Jerzy: „Geografia fizyczna Polski” – PWN Warszawa, 1988
- Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Rzeszowie: „Stan środowiska w województwie podkarpackim w 2002 roku”, Rzeszów, 2003.
- Stan Środowiska w Województwie Podkarpackim w 2001 r., Biblioteka Monitoringu, Rzeszów, 2002 r.
- Wojewódzki Program Ochrony Środowiska i Plan Gospodarki Odpadami dla województwa podkarpackiego – Wojewódzkie Biuro Planowania Przestrzennego w Rzeszowie, 2003.
- Wytyczne sporządzania programów ochrony środowiska na szczeblu lokalnym, Ministerstwo Środowiska, Warszawa, 2002.
- Dyrektywa 92/271/(EWG)/EEC z dnia 21 maja 1991 r. dotycząca oczyszczania ścieków komunalnych, Sekretariat
- Pełnomocnika Rządu do Spraw Negocjacji o Członkostwo RP w Unii Europejskiej, Kancelaria Prezesa Rady Ministrów, Warszawa 2000,
- Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 20 lipca 2002 r. w sprawie sposobu realizacji obowiązków dostawców ścieków przemysłowych oraz warunków wprowadzania ścieków do urządzeń kanalizacyjnych (Dz. U. Nr 129, poz. 1108),
- Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 8 lipca 2004 r. w sprawie warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu ścieków do wód lub do ziemi oraz w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego, (Dz. U. Nr 168, poz. 1763).
- Wytyczne sporządzania programów ochrony środowiska na szczeblu lokalnym, Ministerstwo Środowiska, Warszawa, 2002.

Załącznik Nr1.

Informacja

o stanie i zamierzeniach dotyczących realizacji przez gminę przedsięwzięć w zakresie wyposażenia terenów zabudowanych i przeznaczonych pod zabudowę, w zbiorcze sieci kanalizacyjne i oczyszczalnie ścieków komunalnych (wg stanu na koniec 2002 r.)

Nazwa gminy: Gmina Rymanów
Rodzaj gminy: gmina miejsko - wiejska

Powiat: krośnieński
Województwo: podkarpackie

I. Dane ogólne tab.1

Miejscowości wchodzące w skład gminy	Liczba mieszkańców
1. Miasto Rymanów	3717
2. Rymanów Zdrój	1490
3. Bałucianka	156
4. Bzianka	629
5. Głębokie	713
6. Klimkówka	1821
7. Królik Polski	778
8. Ładzin	486
9. Łazy	132
10. Mileza	1040
11. Posada Górna	1645
12. Puławy	143
13. Rudawka Rymanowska	40

Miejscowości wchodzące w skład gminy	Liczba mieszkańców
14. Sieniawa	1065
15. Wisłoczek	152
16. Wróblík Królewski	826
17. Wróblík Szlachecki	977
18. Zmysłówka	108
Ogółem w gminie	15918

II. Tab.2. System kanalizacyjny: Rymanów, Klimkówka, Królik Polski, Posada Górna, Rymanów Zdrój

Wyszczególnienie	Jedn. miary	Nazwa gminy i miejscowości
Stan istniejący:		
2. Miejscowości obsługiwane przez system kanalizacyjny	m. Rymanów, Klimkówka, Królik Polski, Posada Górna, Rymanów Zdrój	
2.1. Liczba mieszkańców korzystających z usług kanalizacyjnych (zbiorczego systemu kanalizacyjnego bez ścieków dowożonych)	mk	7868
2.2. Udział mieszkańców korzystających z usług kanalizacyjnych w ogólnej liczbie mieszkańców miejscowości (w %)	%	95
2.3. Długość sieci kanalizacyjnej (bez przykanalików), sprowadzającej ścieki do oczyszczalni ścieków w tym: - sieci sanitarnej - sieci ogólnospławnej	km km km	106,3 94,6 11,7
2.4. Ilość odprowadzanych ścieków w okresach: - bezopadowych: średnia/ maksym. - opadów (bez zrzutów burzowych i ścieków opadowych)	m ³ /d m ³ /d	740/962 1250/2000
2.5. Nazwa oczyszczalni ścieków obsługujących system kanalizacyjny	Oczyszczalnia ścieków mech. – biologiczna w Rymanowie	
2.6. Odbiornik ścieków – nazwa	Tabor – dopływ Wisłoka	
2.7. Zlewnia rzeki	Wisłok	
2.8. Długość sieci kanalizacyjnej do odprowadzenia ścieków komunalnych wybudowanej w latach 1993-2002	km	106,3
2.9. Koszty budowy sieci kanalizacyjnej do odprowadzenia ścieków komunalnych wybudowanej w latach 1993-2002	tys. zł	10 620
2.10. Źródła finansowania budowy i ich udział w całkowitym koszcie	tys. zł	Budżet Gminy 6319 - 59,5% NFOŚiGW 4035 - 38,0% Unia Europejska 266 - 2,5 %
Stan docelowy:		
2.11. Liczba mieszkańców, którzy powinni korzystać docelowo z systemów kanalizacji zbiorczej	mk	15 500
2.12. Liczba mieszkańców, którzy docelowo korzystać będą z indywidualnych (na działkach) systemów oczyszczania ścieków	400	400
2.13. Długość sieci kanalizacyjnej potrzebnej do budowy w latach: - 2003-2015 w tym: - 2003-2005 - 2006-2010 - 2011-2115	km km km km	119 60 59 -
2.14. Potrzebne nakłady na budowę sieci w latach: - 2003-2015 w tym: - 2003-2005 - 2006-2010 - 2011-2115	tys. zł. tys. zł. tys. zł. tys. zł.	17 157 12 100 5 057 -
2.15. Potrzebne nakłady na modernizację sieci istniejących w latach 2003-2015	tys. zł.	3 000
2.16. Przewidywane przez gminę źródła finansowania budowy i modernizacji sieci kanalizacyjnych w latach 2003-2005	tys. zł.	Budżet Gminy 915 - 7,6% NFOŚiGW 900 - 7,4% UE – Fun.struk. 9075 - 75,0% Budżet Państwa 1210 - 10,0%
2.17. Podstawa określenia ww. danych docelowych: - studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania gminy, - miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego - wieloletni plan rozwoju i modernizacji urządzeń kanalizacyjnych. - Plan strategiczny Gminy Rymanów do roku 2010: -	X X X X	

Wyszczególnienie	Jedn. miary	Nazwa gminy i miejscowości
Program budowy kanalizacji sanitarnej części północnej gm. Rymanów, w tym: - PB kanalizacji sanitarnej dla m. Wróblak Szlachecki i Królewski, Milecza, Bzianka – termin opracowania 2004 r. - Program ochrony sanitarnej zbiornika wody pitnej Sieniawa, w tym PB kanalizacji dla m. Sieniawa, Głębokie, Rymanów – Bartoszków – termin opracowania kwiecień 2004 r.		

III. Oczyszczalnie ścieków komunalnych – stan istniejący

Tab.3 Informacja o oczyszczalni

- 3.1. Nazwa oczyszczalni: Oczyszczalnia ścieków komunalnych w Rymanowie
3.2. Lokalizacja: Rymanów, ul. Mitkowskiego
3.3. Odbiornik: rzeka Tabor
3.4. Zlewnia rzeki: Wisłok
3.5. Rodzaj oczyszczalni: mechaniczno-biologiczna
3.6. Rok przekazania do eksploatacji: 1997
3.7. Rok ostatniej modernizacji: 2002
3.8. Liczba mieszkańców obsługiwanych przez oczyszczalnię: 7868
3.9. Oczyszczalnia obsługuje następujące miejscowości:

Nazwa gminy oraz wykaz miejscowości obsługiwanych przez oczyszczalnię	Liczba obsługiwanych mieszkańców	Procentowy udział ogólnej liczby mieszkańców	Odległość od oczyszczalni ścieków (km)
m. Rymanów	3300	88,8	1
Posada Górna	1633	99,3	1-1,5
Rymanów Zdrój	1330	89,3	4
Klimkówka	1688	92,7	4
Królik Polski	615	79,0	9

- 3.10. Przepustowość oczyszczalni: 2000 m³/d
3.11. Ilość dopływających ścieków do oczyszczalni średnia /maksymalna:
- w czasie pogody bezopadowej: 740/962 m³/d,
- w czasie opadów: 1250/2000 m³/d,
- w tym udział ścieków przemysłowych (w stosunku do średniej ilości ścieków dopływających w czasie pogody bezopadowej) – 4,9 %
3.12. Rodzaj przemysłu: OSM Sanok – Bryndzarnia, GS SCH Rymanów – Zakład Uboju Królików
3.13. Liczba równoważnych mieszkańców ogółem : 3490
3.14. Ilość osadów powstających na oczyszczalni w t s.m. /dobę i % ich uwodnienia: 0,31 t s.m. /dobę – 75 %
3.15. Sposób zagospodarowania osadów ściekowych: rolnictwo
3.16. Stężenia zanieczyszczeń w ściekach

Wskaźnik	Jednostka	Stężenia w ściekach dopływających	Stężenia w ściekach oczyszczonych
BZT ₅	gO ₂ /m ³	283	4,03
ChZT	gO ₂ /m ³	373	26,3
Zawiesina ogólna	g/m ³	248	11,0
Azot ogólny	g/m ³	55	12,6
Fosfor ogólny	g/m ³	11	2,0

- 3.17. Ładunki zanieczyszczeń

Wskaźnik	Jednostka	Ładunki w ściekach dopływających	Ładunki w ściekach oczyszczonych
BZT ₅	kg O ₂ /d	84,97	3,25
ChZT	kg O ₂ /d	111,79	21,22
Zawiesina ogólna	kg /d	Brak danych	Brak danych
Azot ogólny	kg Nog/d	8,31	10,14
Fosfor ogólny	kg Pog/d	2,64	1,77

- 3.18. Syntetyczne informacje na temat technologii oczyszczania ścieków i przeróbki osadu:

Oczyszczalnia ścieków w Rymanowie jest oczyszczalnią mechaniczno-biologiczną. Ścieki dopływające do oczyszczalni dopływają na kratę zgrubną, gdzie zatrzymywane są większe

zanieczyszczenia mechaniczne. Z kraty zgrubej ścieki przepompowywane są na sito mechaniczne o otworze 5 mm, gdzie zatrzymywane są zanieczyszczenia mechaniczne, które nie zostały zatrzymane przez kratę. Z sita ścieki kierowane są do dwóch pionowych piaskowników, w których następuje odbiór piasku za pomocą 2 szt. pomp wstrząsowych. Zatrzymany piasek wydalany jest za pomocą transportera do pojemnika na zewnątrz. Z piaskownika ścieki trafiają do osadnika wstępnego Imhoffa, gdzie następuje proces sedimentacji zanieczyszczeń, które opadając gromadzą się w komorach fermentacyjnych (szt.4). Z osadnika Imhoffa ścieki przepływają do reaktora biologicznego, gdzie następuje oczyszczanie osadem czynnym. Następnie ścieki przepływają do osadnika wtórnego (szt.1), gdzie następuje końcowa sedimentacja osadu. Oczyszczone ścieki odprowadzane są do odbiornika rzeki Tabor. Natomiast osad nadmierny zrzucany jest ponownie do osadnika Imhoffa, gdzie podlega fermentacji. Osad beztlenowo przefermentowany z dna osadnika Imhoffa, po zagęszczeniu w dwóch zagęszczaczach podawany jest na prasę taśmową, gdzie podlega końcowemu odwodnieniu, a następnie przy pomocy przenośników taśmowych składowany jest na poletku betonowym, gdzie poddawany jest wapniowaniu, a po uzyskaniu pozytywnych wyników badań laboratoryjnych jest

wykorzystywany do rekultywacji terenu. Na oczyszczalni stosowany jest proces chemicznego oczyszczania ścieków przy pomocy PIX, polegający na wprowadzaniu siarczanu żelazowego do komór napowietrzania, w skrajnie złych warunkach atmosferycznych, takich jak niska temperatura ścieków dla wspomnienia redukcji fosforu.

Uwaga: Burmistrz Gminy Rymanów pismem INW.7020/21/2004 z dnia 5.03.2004 r. zwrócił się do Ministerstwa Środowiska Departament Zasobów Wodnych w Warszawie o dokonanie zmian w Krajowym Programie Oczyszczania Ścieków Komunalnych odnośnie przyspieszenia realizacji zadań ujętych w planie pod poz. 328 na lata 2014-2015, z uwagi na ochronę zbiornika wody do spożycia „Besko” w miejscowości Sieniawa, zaopatrującego mieszkańców Gminy Rymanów, w tym Rymanów Zdrój, ale także gmin ościennych: Iwonicz, w tym Uzdrowisko Iwonicz Zdrój, Miejsce Piastowe, Besko oraz 50 tysięczne miasto Krosno. W piśmie podano, że Gmina Rymanów jest w pełni przygotowana do pozyskania środków z funduszy strukturalnych do 2008 r., posiadając niezbędne dokumenty do wniosku aplikacyjnego.

Załącznik Nr 2

PROGRAM GOSPODARCZY DLA GMINY RYMANÓW NA LATA 2003-2006

Tab. 1. Przewidywane wydatki środków finansowych Gminy Romanów na zadania inwestycyjne, remontowe i inne na lata 2003-2004 w tys. zł.

Lp.	Wyszczególnienie	Rok bazowy 2002	Lata				
			2003	2004	2005	2006	2003-2006
1	Dochody budżetu	21 105	21 720	22 371	22 900	23 358	90 349
2	Wydatki	6 072	6 545	6 670	6 825	6 880	26 920
3	Procent budżetu	28,77	30	30	30	30	30

Zródło: Program gospodarczy dla Gminy Rymanów na lata 2003-2006

Tab. 2. Zadania inwestycyjne, remontowe i inne Gminy Rymanów zgłoszone do realizacji na lata 2003-2006 w zakresie infrastruktury technicznej: wodociągów, kanalizacji, gospodarki wodnej

Lp.	Miejscowość	Zadanie	Szacunkowy koszt w zł	
			Budżet	Inne
1	Bałucianka	Dokończenie układania korytek ściekowych przy drodze	4 000	
2	Bzianka	1. Zasypanie nie-użytkowanego stawu z zabezpieczeniem odpływu wód 2. Wykonanie poręczy na rzece „Rodzinka” 3. Budowa mostu na rzece „Rodzinka” z zabezpieczeniem brzegów rzeki Wisłok i „Stara Rodzinka”(finansowanie Zarząd Dróg Powiatowych)	7 000 8 000	300 000
3	Deszno-Rymanów Z.	Regulacja cieków wodnych przy Domu Ludowym i ul. Krzemiennej	25 000	
4	Głębokie	Regulacja potoku (finansowanie ODGW Kraków)		250 000
5	Królik Polski	Budowa kanalizacji sanitarnej wsi	1 400 000	
6	Ladzin	Budowa kanalizacji sanitarnej wsi	1 200 000	
7	Milcza	1. Budowa kanalizacji sanitarnej wsi i ułożenie nawierzchni 2. Odwodnienie placu obok Domu Ludowego	2 110 000 30 000	
8	Puławy	Zagospodarowanie stawu dla Straży Pożarnej	50 000	
9	Posada Dolna	Wykonanie regulacji rzeki Tabor (finansowanie Podkarpacki Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych)		3 000 000
10	Rymanów	1. Łapacze wody na ul. Słowackiego i Podgórze 2. Rozdział kanalizacji sanitarnej i deszczowej na ul. Grabowskiej	15 000 100 000	

Lp.	Miejscowość	Zadanie	Szacunkowy koszt w zł	
			Budżet	Inne
11	Rymanów Zdrój	1. Przebudowa kanalizacji deszczowej przy ul. Kasztanowej i Ogrodowej 2. Podłączenie domów do kanalizacji sanitarnej w ul. Słoneczny Stok, PCK i Kasztanowej 3. Naprawa umocnienia brzegów rzeki Tabor (finansowanie Podkarpacki Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych)	280 000 150 000	9 000 000
12	Sieniawa	Odprowadzenie wody z rowu przy stadionie do głównego kolektora	60 000	
13	Wróblak Szlachecki	Budowa kanalizacji sanitarnej wsi	3 200 000	
Razem			8 639 000	12 550 000

Źródło: Program gospodarczy dla Gminy Rymanów na lata 2003-2006

Tab. 3. Rezerwowe zadania inwestycyjne, remontowe i inne Gminy Rymanów na lata 2003-2006 w zakresie infrastruktury technicznej: wodociągów, kanalizacji, gospodarki wodnej

Lp.	Miejscowość	Zadanie	Szacunkowy koszt w zł	
			Budżet	Inne
1	Bzianka	Budowa kanalizacji sanitarnej wsi	1 400 000	
2	Głębokie	Budowa kanalizacji sanitarnej wsi	1 500 000	
3	Klimkówka	Uregulowanie koryta potoku Flora (finansowanie Podkarpacki Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych)		400 000
4	Łazy	Budowa kanalizacji sanitarnej i wodociągu	900 000	
5	Rymanów	1. Zabezpieczenie brzegów rzeki Tabor i bariery ochronnej (finansowanie Podkarpacki Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych) 2. Budowa kanalizacji deszczowej na ul. Roweckiego i Boh. II Wojny Światowej	50 000	140 000
6	Sieniawa	Budowa kanalizacji sanitarnej	2 500 000	
Razem			6 350 000	540 000

Źródło: Program gospodarczy dla Gminy Rymanów na lata 2003-2006

Tab.4. Zadania zgłoszone przez mieszkańców Gminy Rymanów na lata 2003-2006 w zakresie infrastruktury technicznej: wodociągów, kanalizacji, gospodarki wodnej i odpadami

Lp.	Miejscowość	Zadanie	Szacunkowy koszt w zł	
			Budżet	Inne
1	Deszno	Dokończenie regulacji rzeki wzdłuż ul. Nad Wodospadem(finansowanie Podkarpacki Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych)		300 000
2	Posada Górna	Zlikwidowanie dzikich wysypisk śmieci przy rzece	25 000	
3	Puławy	Ustawienie dodatkowego kontenera na śmieci	2 000	
4	Rymanów	Czyszczenie kanalizacji deszczowej na ul. Podgórze	5 000	
5	Rymanów Z.	Zlikwidowanie dzikich wysypisk śmieci przy ul. Dębowej	3 000	
Razem			35 000	300 000

Źródło: Program gospodarczy dla Gminy Rymanów na lata 2003-2006

Tab.5. Zadania zgłoszone przez Burmistrza Gminy Rymanów na lata 2003-2006 w zakresie infrastruktury technicznej: wodociągów, kanalizacji, gospodarki wodnej i odpadami

Lp.	Miejscowość	Zadanie	Szacunkowy koszt w zł	
			Budżet	Inne
1	Cała gmina	Wprowadzenie selektywnej zbiórki śmieci na terenie całej gminy – stłuczka szklana biała i kolorowa	200 000	
2	Bzianka	Regulacja koryta rzeki Wisłok ca 2 km (RZGW Kraków)		900 000
3	Posada Górna	Regulacja koryta rzeki Tabor(finansowanie Podkarpacki Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych i gmina)	60 000	3 000 000
4	Rymanów	Budowa kanalizacji sanitarnej przy ul. Zielona i Wola	250 000	
Razem			510 000	3 900 000

Źródło: Program gospodarczy dla Gminy Rymanów na lata 2003-2006

Tab.6. Zadania z zakresu zaopatrzenie w wodę w Gminie Rymanów do 2010 r.

Lp.	Miejscowość	Zamierzenie inwestycyjne	Przewidywany okres realizacji	Szacunkowy koszt realizacji (w tys. zł)	Źródła finansowania
1	Bzianka	Sieć wodociągowa	2004-2005	800	Budżet Gminy, Środki UE .

Źródło: Plan Strategiczny Gminy Rymanów 1998 r.

Tab.7. Zadania z zakresu gospodarki wodnej

Lp.	Miejscowość	Zamierzenie inwestycyjne	Przewidywany okres realizacji	Szacunkowy koszt realizacji (w tys. zł)	Źródła finansowania
1	Posada Dolna, Rymanów, Posada Górna, Rymanów Zdrój, Deszno Królik Polski	Umocnienie brzegów rzeki Tabor	2005 - 2010	1 500	Budżet Gminy, Państwa Środki UE.
2	Klimkówka	Regulacja potoku	2009 - 2010	2 500	Budżet Gminy Państwa, UE.

Źródło: Plan Strategiczny Gminy Rymanów 1998 r.

Tab.8. Zadania z zakresu kanalizacji sanitarnej

Lp.	Miejscowość	Zamierzenie inwestycyjne	Przewidywany okres realizacji	Szacunkowy koszt realizacji (w tys. zł)	Źródła finansowania
1	Ladzin	Kanalizacja sanitarna	2003-2006	1 700	Budżet Gminy -30 % Budżet Państwa -30% Środki UE - 40 %
2	Wróblak Królewski Wróblak Szlachecki	Kanalizacja sanitarna	2003-2006	2 800	Budżet Gminy - 40 % Budżet Państwa - 20% Środki UE - 40 %
3	Sieniawa-Bartosów	Kanalizacja sanitarna	2006-2008	2 700	Budżet Gminy –25 % Budżet Państwa –35% Środki UE - 40 %
4	Głębokie	Kanalizacja sanitarna	2007-2009	2 400	Budżet Gminy – 25% Budżet Państwa –35% Środki UE - 40 %
5	Milcza- Zamysłówka	Kanalizacja sanitarna	2008-2009	2 100	Budżet Gminy – 40% Budżet Państwa-20% Środki UE - 40 %
6	Bzianka	Kanalizacja sanitarna	Jak dla m. Poręby gm. Besko	1 900	Budżet Gminy –40% Budżet Państwa - 20% Środki UE - 40 %
7	Nowa Wieś –Łazy	Kanalizacja sanitarna	2008-2010	1 500	Budżet Gminy -40 % Budżet Państwa -20% Środki UE - 40 %
8	Wisłoczek-Puławy	Kanalizacja sanitarna	2010	2 500	Budżet Gminy - 40% Budżet Państwa - 20% Środki UE - 40 %

Źródło: Plan Strategiczny Gminy Rymanów 1998 r.

Tab.9. Zadania dotyczące zaopatrzenia w wodę, gospodarki wodnej i odprowadzania oraz oczyszczania ścieków w Gminie Rymanów na lata 2004-2013

Lp.	Zadanie	Koszty w latach w tys. zł			Koszt ogólny tys. zł Lata 2004-2015
		2004-2007	2008-2011	2012-2015	
1	Wprowadzenie selektywnej zbiórki odpadów na terenie gminy	200			200
2	Budowa kanalizacji sanitarnej w północnej części gminy	7000	3500		10500
3	Budowa kanalizacji sanitarnej w strefie zbiornika Sieniawa	9000	3000		12000
4	Uregulowanie koryta potoku Flora	400	1000		1400
5	Remont umocnienie brzegów rzeki Tabor	900			900
6	Remont sieci wodociągowej i rozdział kanalizacji w Rymanowie	500			500
7	Regulacja koryta rzeki Tabor (Posada Górna, Rymanów Zdrój)	3000			3000
8	Regulacja koryta rzeki Wisłok (Bzianka)	1400			1400
9	Rozbudowa oczyszczalni ścieków w Rymanowie		2200		2200
10	Budowa wodociągu i kanalizacji w Rudawce Rymanowskiej			1000	1000
11	Budowa zbiornika retencyjno-rekreacyjnego w Wernejówce		5000	20000	25000

Lp.	Zadanie	Koszty w latach w tys. zł			Koszt ogólny tys. zł Lata 2004-2015
		2004-2007	2008-2011	2012-2015	
12	Budowa wodociągu i kanalizacji sanitarnej w Łazach		900		900
13	Budowa wodociągu i kanalizacji sanitarnej w Wisłoczku			1000	1000
14	Budowa kanalizacji sanitarnej w Bałuciance		1000		1000
15	Regulacja rzeki wzdłuż ul. Nad Wodospadem	100	200		300

Źródło: Plan rozwoju lokalnego Gminy Rymanów na lata 2004-2013, Instytut Karpacki Stary Sącz 2004 r.

Tab. 10. Dane dotyczące gospodarki wodno - ściekowej zakładów i obiektów użyteczności publicznej w Gminie Rymanów

Lp.	Nazwa zakładu	Wielkość produkcji	Liczba pracowników	Zużycie wody m ³ /d			Rodzaj ujęcia	Rodzaj wody	Decyzja
				ogółem	do produkcji	do spożycia			
1	Zakład Gospodarki Komunalnej 38-480 Rymanów, ul. Osiedle 40	Usługi	52	288,5	34,8 +13,4 własna	120,8	-	-	zakup wody z MPGK Krosno
Zakład administruje siecią wodociągową L= 44,2 km ϕ 25-270 mm w m. Rymanów, Rymanów Zdrój, Sieniawa, Głębokie, Klimkówka, Posada Górna oraz oczyszczalnię ścieków w Rymanowie Q _{śrd} = 2000 m ³ /d, LMR _n = 9633 i LMR _a =3877 M. Pozwolenie wod-prawne na eksploatację oczyszcz. ważne do 31.12.2009 r. wydane przez Starostwo Powiatowe w Krośnie. Odpady: piasek -0,8 Mg/ r, skratki - 2,3 Mg/ r, osady - 460 Mg/ r. Sieć kanalizacyjna L=93,2 km ϕ 160-600 mm.									
2	Nadleśnictwo Rymanów 38-480 Rymanów, ul. Dworska 38	Brak danych	Brak danych	4,66	-	4,66 zakup z ZGK	-	-	Zakład nie posiada ujęcia wody
3	BOG-MAR PPUH Nowotarski B., Skolarczyk M Sp.J. 38-480 Rymanów, ul. Mitkowskiego 8 (meble, panele, listewy, okna i drzwi)	656 tys. m ² paneli, 7050 km listew	346	14,1	-	14,1	St. gł. 30 m, wod. L=2 km, kan. L=1 km do ocz. Rym.	Studnia nieczynna	zakup z MPGK Krosno SR-III-2-6811/28/03 z 27.10.03 na pobór i eksploatację
4	Huta Szkła Artystycznego Sp. z o.o. „SABINA”38-480 Rymanów, ul. Dworska 29	190 Mg	70	2,68	0,80	1,88	St. gł. 30 m wod.30 m, kan.50 m.	Podziemna Q=1,91 m ³ /d	Zakup wody 0,77 m ³ /d ORS-6223/34/02 na pobór wody
5	Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym Koło w Rymanowie	171,2 m ³ /r	35	1,45	-	1,45	-	-	Zakup wody z ZGK Rymanów
6	SPG ZOZ Romanów 38-480 Rymanów, ul. Piłsudskiego 2	Usługi	50	4,0	-	4,0	-	-	Zakup wody z ZGK Rymanów
7	Piekarnia „U URBANIKA”, 38-480 Rymanów, ul. Konopnickiej 7	436 Mg	29	0,76	0,24	0,52	Wod. L=1km	-	Zakup wody z ZGK Rymanów
8	Produkcyjno-Usługowy Zakład Stolarski, 38-480 Rymanów, ul. Parkowa 30 P.Piotr Lorenc	1500 m ² parkietu	3	0,2	-	0,2	-	-	Zakup wody z ZGK Rymanów
9	Firma Usługowo-Handlowa TABOR S.C. 38-480 Rymanów, ul. Sanocka	Usługi	2	0,87	-	0,87	Studnia głębinowa	podziemna	Posiada właściciel GS
10	Zakład Usługowo-Handlowy Diagnostyka Wulkanizacja Jan Niemczyk 38-520 Rymanów, ul. Mitkowskiego	Usługi	3	0,2	-	0,2	studnia	podziemna	-

Wydawca: Wojewoda Podkarpacki

Redakcja: Podkarpacki Urząd Wojewódzki w Rzeszowie, Wydział Prawny i Nadzoru
Rzeszów, ul. Grunwaldzka 15, pok. 234 i 245, tel. (017) 862 75 11 lub (017) 867 10 00 wew. 1234 i 1245,
e-mail: redakcja@rzeszow.uw.gov.pl

Skład komputerowy: Zakład Usług Informatycznych Wojewódzkiego Ośrodka Informatyki - TBD w Rzeszowie
ul. Grunwaldzka 15, tel. (017) 862 75 11 lub (017) 867 10 00 wew. 1226, pok. 226
e-mail: dziennik@uw.rzeszow.pl

Druk: Zakład Obsługi Podkarpackiego Urzędu Wojewódzkiego w Rzeszowie
Rzeszów, ul. Grunwaldzka 15, tel. (017) 862 75 11 lub (017) 867 10 00 wew. 1020, pok. 20

- **Prenumerata i rozpowszechnianie** Dzienników Urzędowych Województwa Podkarpackiego: Dział Kadr i Organizacji
Zakładu Obsługi PUW w Rzeszowie,
tel.: (017) 862 75 11 lub (017) 867 10 00 wew. 1066, pok. 26a
- Zbiory Dzienników Urzędowych wraz ze skorowidzami wyłożone są do powszechnego wglądu w Wydziale Prawnym i Nadzoru,
w pokoju 245 w godzinach pracy Urzędu.

Tłoczono z polecenia Wojewody Podkarpackiego z dnia 21 października 2005 r.
